

**ÖZEL EĞİTİME İHTİYACI OLAN BİREYLER İÇİN
(0-36 AY)
ERKEN ÇOCUKLUK ÖZEL EĞİTİM
ETKİNLİK KARTLARI**

İFADE EDİCİ DİL GELİŞİM ALANI

1 Bebeğinizin, ihtiyacı karşılanana kadar geçen süredeki ağlamasını fark etmeye çalışınız.

2 Bebeğinizin ağlama sebebini bularak bu sebebi ortadan kaldırmak için gereken müdahaleyi yapınız. Bu sırada bebeğinizle yaptıklarınız ile ilgili konuşunuz.

**0-3
AY**

KAZANIM: Bİ 1.1. Ağılamayı iletişim amacıyla kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- DAE 1.2. Kendisine yöneltilen insan sesine vücut hareketleriyle tepki verir.
- DAE 1.5. Kendisi ile konuşan tanıdık kişinin gözlerini, ağzını ya da dudaklarını izler.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapıyor mu?

Bir hafta boyunca bebeğinizi gözlemleyiniz. Bebeğiniz farklı durumlarda ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla ağlayarak sizinle iletişim kuruyor mu? Örneğin acıktığında karnını doyurmanızı için, altı kirlendiğinde ve gazı olduğunda rahatsızlığını bildirmek için ağlıyor mu? Gözlemleyiniz. Bir hafta boyunca farklı zamanlarda gözlem yapınız. Bebeğiniz bir hafta boyunca bu davranışı en az üç kez sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Bebeğinizin temiz alt bezi.
- Alt temizliği için kullanılacak diğer malzemeler (ıslak mendil, krem vb.).

UYGULAMA

Bebeğiniz acıktığında, altını kirlendiğinde, gaz sancısı olduğunda ya da herhangi bir durumdan rahatsız olduğunda bu durumları anlatmak için, sizinle iletişimi ağlayarak kurduğunu unutmayınız. Bebeğiniz sizinle bu gelişim döneminde ağlayarak iletişim kurar. Bu nedenle bebeğinizin acıkması, altını kirlenmesi gibi durumlarda ağlayıp ağlamadığını gözlemleyiniz. Gözlemlerinizi yaparken her ihtiyacı için zamanla ağlama şekillerinin de farklılaştığına dikkat ediniz. Örneğin altını kirlendiğinde bebeğinize zarar vermeyecek kadar bir süre bekleyerek rahatsızlığını ağlayarak ifade edip etmediğini gözlemleyiniz. Bununla birlikte bebeğinizin altını kirlendiğinde olan ağlamasıyla gaz sancısı ya da acıkma nedeniyle olan ağlaması arasındaki farkı belirlemeye çalışınız. Bebeğiniz ihtiyaçlarını ağlayarak ifade ettiğinde bu davranışı olumlu olarak kabul ediniz. Çünkü bebeğiniz sizinle iletişim kurmaya çalışıyor demektir. Bebeğinizin kendisini ifade etmesi ile ilgili bu davranışını pekiştirmek amacıyla yanına yaklaşınız. Bebeğinizi sakinleştirmek için onu kucağınıza alabilir, ona dokunabilir ve sonra ihtiyacını karşılayabilirsiniz. Bebeğinizin ihtiyacını karşılarken “..... (sevgi dolu sözcükler) altını mı kirlenmiş, haydi, altını temizleyelim.” diyerek altını değiştirirken bir taraftan bebeğinizle konuşup “Oh oh, mis gibi oldu benim bebeğim.” şeklinde dil gelişimini destekleyici ifadelerde bulununuz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Değerlendirmenizi, bebeğiniz herhangi bir ihtiyacını belirtmek için ağlıyorken bu ihtiyacı karşılandığında sakinleşmesi ölçütüne göre yapınız.
- Bebeğinizin ağlamasını gözlemlerken bebeğinizin ihtiyacını, onu uzun süre ağlatmadan karşılayınız.
- Bebeğiniz bir ağrı veya acıdan ağladığında beklemeden ihtiyacını karşılayınız.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin ihtiyacını karşılarken yaptıklarınız ile ilgili, bebeğinizle konuşunuz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Tüm yetersizlik grupları için de ağlama davranışı temel ihtiyaçları belirtmede bir araçtır. Özellikle, yetersizliği olan bebeğinizin ihtiyaçlarını giderirken nitelikli bir etkileşim kurmanın önemini kavrayınız ve ihtiyaçlarını giderirken onunla konuşarak, ona dokunarak ve onun görüş alanında kalarak bebeğinizin sakinleşmesini sağlayınız.
- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinlik sırasında yaptıklarınız hakkında bebekle konuşunuz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için etkinliği uygularken yüzünü size doğru çevirebilmesi için bebeğin çenesinden tutup, hafifçe döndürerek ona destek olabilirsiniz. Bebek, bir nesneyi göstermeye niyetlendiğinde bunu, bağımsız olarak yapamıyorsa onu fiziksel olarak destekleyebilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, bu etkinliği gerçekleştirirken yaklaşık 20-25 cm mesafeden ve fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) bebeğinizin size bakmasını ve sizi dinlemesini sağlayınız. Bebeğin bu şekilde ağlayarak kurmaya çalıştığı iletişim çabasını “Acıktın mı?, Uyandın mı?” şeklinde sözelleştirirken onun dil gelişimini destekleyebilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bebeğinizin rahatsızlık duyduğu (örneğin uykusu geldiğinde, gazı olduğunda vb.) ya da sizin yanına gelmenizi istediği durumlarda ağlamasını gözlemleyebilirsiniz.
- Bu denemeyi günün farklı zamanlarında gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bir hafta boyunca bebeğinizi gözlemleyiniz. Bebeğiniz farklı durumlarda ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla ağlayarak sizinle iletişim kuruyor mu? Örneğin acıktığında karnını doyurmanızı için, altı kirlendiğinde ve gazı olduğunda rahatsızlığını bildirmek için ağlıyor mu? Gözlemleyiniz. Bir hafta boyunca farklı zamanlarda gözlem yapınız. Bebeğiniz bir hafta boyunca en az üç kez, ihtiyacının giderilmesini ağlayarak belirtiyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizin hoşnut olduğu anlar, özellikle altının temiz olduğu, gaz sancısının olmadığı ve karnının tok olduğu anlardır.

2 Bu dönemde bebeğiniz durumundan hoşnut olduğunu gösteren sesler çıkarır.

0-3
AY

KAZANIM: Bİ 1.2. Durumundan hoşnut olduğunu gösteren sesler çıkarır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.1. Ağlamayı iletişim amacıyla kullanır.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bir hafta boyunca bebeğinizi gözlemleyiniz. Bebeğiniz durumundan hoşnut olduğu hâllerde (örneğin altının kuru olduğu, karnının tok olduğu ve sevdiği etkinlikler yapıldığında vb.) sesler çıkarıyor mu? Bu davranışı sergilemesini gözlemleyiniz. Bebeğiniz bir hafta boyunca en az üç kez davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Bu dönemde bebeğinizin hoşnut olduğu anlar, özellikle altının temiz olduğu, gaz sancısının olmadığı ve karnının tok olduğu anlardır. Bebeğinizin altı temizken ve karnı tokken yaşadığı keyifli anları gözlemleyiniz. Bebeğinizin içinde bulunduğu durumdan dolayı huzurlu ve mutlu olduğunu çeşitli sesler çıkararak, vücut hareketlerindeki ritüeller ile gösterip göstermediğine bakınız. Bebeğiniz sesler üretmiyorsa göz kontağı kurarak onunla konuşunuz. Yumuşak bir ses tonu ile "..... (bebeğin adı) altımız temiz, karnımız tok. Çok mutluyuz." diyerek mutluluğunuzu belirtiniz. Bebeğinizin size jest, mimikleriyle ve sesli olarak cevap vermesini teşvik etmek için siz de onunla konuşun ve bu esnada jest, mimik kullanmaya özen gösterin.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Bebeğinizin durumundan hoşnut olduğundan (örneğin altının temiz olması, karnının tok olması, gazının olmaması vb.) emin olunuz.
- Etkinliği günlük rutinler içinde uygulayınız.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin, yüzünüzü rahatça görebilmesi için aranızdaki mesafenin 20-25 cm olduğundan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, bebeğiniz durumundan hoşnut olduğunu gösteren sesler çıkardığında gülümseyerek ve onun çıkardığı sesleri tekrar ederek davranışı pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinlik sırasında yaptıklarınız hakkında konuşunuz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için, ortamın ve pozisyonunun rahat olmasına dikkat ediniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, öncelikle kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz. Ses tonunuzu ayarlayarak ve sözcükleri tane tane söyleyerek etkinliğe geçiniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, bu etkinliği gerçekleştirirken yaklaşık 20-25 cm mesafeden ve fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) bebeğin size bakmasını ve sizi dinlemesini sağlayınız. Bu şekilde durumundan hoşnut olduğunu gösteren sesler çıkardığında "Doydun mu?, Temiz oldu mu?" şeklinde o anki durumu sözcüklerle destekleyebilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bebeğinizin hoşnut olduğu her ortamda ve durumda gün boyunca sesler çıkararak tepki vermesini gözlemleyebilirsiniz.
- Bu etkinliği genelleme amacıyla günün farklı zamanlarında farklı kişilerle (örneğin anne, baba, kardeş, annecanne vb.) gerçekleştiriniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bir hafta boyunca bebeğinizi gözlemleyiniz. Bebeğiniz durumundan hoşnut olduğunu (örneğin altının kuru olduğu, karnının tok olduğu ve sevdiği etkinlikler yapıldığında vb.) sesler çıkararak gösteriyor mu? Gözlemleyiniz. Bebeğiniz bir hafta boyunca en az üç kez davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğiniz sırtüstü yatarken onunla göz göze geliniz.

2 Bebeğinize yaklaşıp “Benim güzel kızım/oğlum ne yapıyor?” diyerek onunla konuşunuz.

3 Bebeğinizin gözlerine bakarak konuştuğunuzda nasıl tepki verdiğini gözlemleyiniz.

0-3
AY

KAZANIM: B1 1.3. Kendisiyle konuşulduğunda gülümser ve sesler çıkarır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- B1 1.2. Durumundan hoşnut olduğunu gösteren sesler çıkarır.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapıyor mu?

Bebeğinize sizi görebileceği mesafede (20-25 cm) yaklaşarak yumuşak bir ses tonuyla konuştuğunuzda sesler çıkararak gülümsüyor mu? Değerlendiriniz. Bebeğiniz beş denemenin üçünde davranışı sergiliyorsa yani kendisiyle konuştuğunuzda sesler çıkarıyor ve gülüyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Bebeğinizle konuştuğunuzda sizinle göz kontağı kurduğunu, dudak hareketlerinizi izlediğini göreceksiniz. Bu aylarda siz konuşurken de bebeğiniz sesler çıkarabilir. Bu süreçte önemli olan bebeğiniz ses çıkardığında susmanız ve bebeğinizi dinlemenizdir. Bu davranışınız bebeğinizin sıra alma davranışını fark etmesini sağlayacaktır. Dolayısıyla bebeğiniz sesler çıkardığında ses çıkarmayı durdurana kadar bekleyerek sonra onu taklit edebilirsiniz. Bebeğinizle konuşurken sesler çıkardığında, sesli güldüğünde davranışı olumlu kabul ediniz ve pekiştiriniz.

Bu doğrultuda bu etkinlik için öncelikle bebeğinizi yatağa veya düşmeyeceği bir koltuğa sırt üstü yatırınız. Bebeğinizin sizi görebileceği bir mesafede (20-25 cm) yüzüne yaklaşarak “Benim güzel kızım/oğlum ne yapıyor?”, “Benim kızım/oğlum acıkmış mı?” gibi sözler söyleyerek ona olan sevginizi belirtiniz. Etkileşim esnasında göz kontağı kurarak jest-mimik ve yüz ifadelerinizle konuşmanızı destekleyiniz ve gülümseyiniz. Bebeğinizin tepki verebilmesi amacıyla ortalama 4-5 saniye bekleyiniz. Beklerken yine bebeğinizle göz kontakınızı sürdürerek onun cevabını beklediğinizi belli eden bakış ve jestler (örneğin kaşlarınızı kaldırarak, gözlerinizi açarak vb.) kullanınız. Bebeğiniz sesler çıkardığında gülümseyerek, konuşarak, dokunarak pekiştiriniz. Bebeğinizin çıkardığı sesleri taklit ederek konuşmayı sürdürünüz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Bebeğinizin etkinlik sırasında durumundan hoşnut olduğundan (örneğin altının temiz olması, karnının tok olması, gazının olmaması vb.) emin olunuz.
- Etkinliği günlük rutinler içinde gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin, yüzünüzü rahatça görebilmesi için aranızdaki mesafenin 20-25 cm olduğundan emin olunuz.
- Etkinlik esnasında sizin sohbetinize sesli olarak katılan bebeğinizi, mutlaka gülümseyerek, başınızı sallayarak, dokunarak ve onunla konuşarak pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken konuşurken ve gülümserken yüzünüze ve dudaklarınıza dokunmasını sağlayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için etkinliği uygularken yüzünü size doğru çevirebilmesi için bebeğin çenesinden tutup, hafifçe döndürerek ona destek olabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, bu etkinliği gerçekleştirirken yaklaşık 20-25 cm mesafeden ve fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size bakmasını sağlayınız.

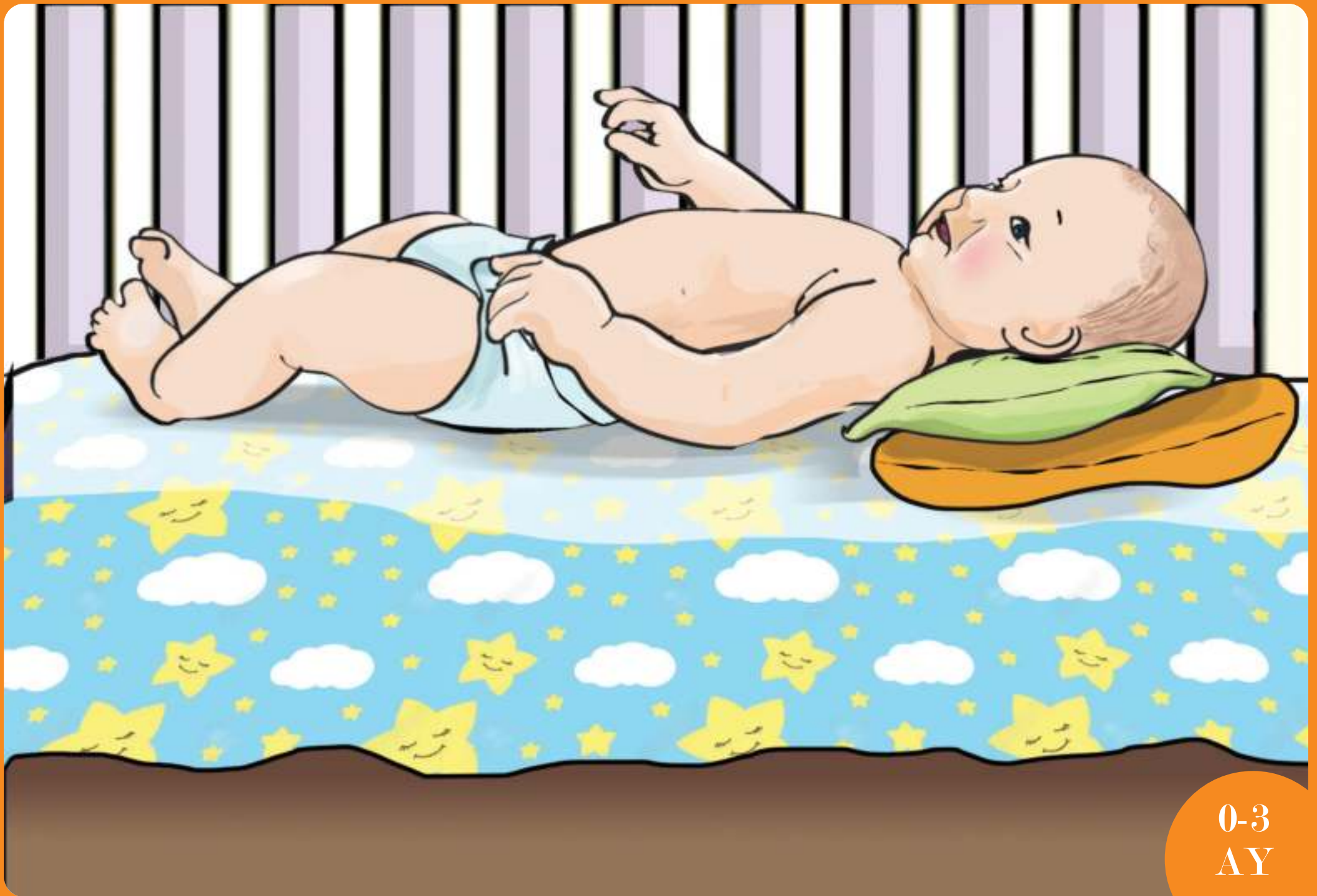
ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bebeğinizin hoşnut olduğu her ortamda ve durumda gün boyunca sizin konuşmalarınıza sesler çıkararak tepki vermesini gözlemleyebilirsiniz.
- Günlük rutinleriniz esnasında (örneğin emzirirken/mama yerken, altını değiştirirken, bir oyuncacı göstermeden önce, giydiren vb.) bebeğinizin sizi görebileceği mesafede onunla konuşarak sesli tepkilerini gözlemleyebilirsiniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve evin farklı odalarında bir hafta içerisinde gerçekleştiriniz.
- Bu etkinliği “FEA 2.3. Ağlamak dışında farklı sesler çıkarır.” kazanımını değerlendirirken de uygulayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebeğinizin sizi görebileceği mesafeden (20-25 cm) onunla yumuşak bir ses tonuyla konuştuğunuzda bebeğiniz, sesler çıkararak gülümsüyor mu, değerlendiriniz. Bebeğiniz beş denemenin üçünde davranışı sergiliyorsa yani kendisiyle konuştuğunuzda sesler çıkarıyor ve gülüyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

0-3
AY

KAZANIM: FEA 2.1. Ağlama dışında gırtlak sesleri ile /a,e,o,u/ sesleri üretir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.2. Durumundan hoşnut olduğunu gösteren sesler çıkarır.
- Bİ 1.3. Kendisiyle konuşulduğunda sesler çıkarır.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bir hafta boyunca bebeğinizi gözlemleyiniz. Bebeğinizin ağlama dışında çıkardığı sesleri gözlemleyip not alınız. Bir hafta boyunca bebeğiniz en az üç kez ağlama dışında sesler çıkarırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Bebeğiniz bu dönemde konuşma seslerini iletişim amaçlı üretmemekle birlikte insan doğası ve gelişiminin bir parçası olarak üretmeye başlar. Yani dünyanın neresinde olursa olsun, hangi dili konuşurlarsa konuşsunlar bebekler aynı sesleri benzer sırayla edinirler. Bebeğinizin sizi görebileceği bir mesafede (20-25 cm) yüzüne yaklaşarak “..... (bebeğin adı) ne yapıyormuş? Nasılmış?” gibi sözler söyleyerek ona olan sevginizi belirtiniz. Etkileşim esnasında göz kontağı kurunuz. Jest, mimik ve yüz ifadelerinizle konuşmanızı destekleyiniz ve bebeğinize gülümseyiniz. Bebeğinizin tepki verebilmesi amacıyla ortalama 4-5 saniye bekleyiniz. Beklerken yine bebeğinizle göz kontağınızı sürdürerek onun cevabını beklediğinizi belli eden bakış ve jestler kullanınız. Bebeğiniz /a,e,o,u/ gibi sesler çıkardığında, çıkardığı sesleri gülümseyerek, konuşarak, dokunarak pekiştiriniz. Bebeğinizin çıkardığı sesleri taklit ediniz ve sonra konuşmayı sürdürünüz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Bebeğinizin etkinlik sırasında durumundan hoşnut olduğundan (örneğin altının temiz olması, karnının tok olması, gazının olmaması vb.) emin olunuz.
- Etkinliği günlük rutinler içinde gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin, yüzünüzü rahatça görebilmesi için aranızdaki mesafenin 20-25 cm olduğundan emin olunuz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve evin farklı odalarında bir hafta boyunca gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlik esnasında sizin sohbetinize sesli olarak katılan bebeğinizi mutlaka ona gülümseyerek, başınızı sallayarak, dokunarak ve onunla konuşarak pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARILAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken konuşurken ve gülümserken yüzünüze ve dudaklarınıza dokunmasını sağlayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için etkinliği uygularken yüzünü size doğru çevirebilmesi için bebeğin çenesinden tutup, hafifçe döndürerek ona destek olabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, etkinlik öncesi kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, bu etkinliği gerçekleştirirken yaklaşık 20-25 cm mesafeden ve fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size bakmasını sağlayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bebeğinizin hoşnut olduğu her ortamda ve durumda gün boyunca sizin konuşmalarınıza sesler çıkararak tepki vermesini gözlemleyebilirsiniz.
- Günlük rutinleriniz esnasında bebeğinizi uyuturken “e-eee-ee-e” sesi için uygulamayı tekrar edebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bir hafta boyunca bebeğinizi gözlemleyiniz. Bebeğiniz ağlama dışında çıkardığı sesleri gözlemleyip not alınız. Bir hafta boyunca bebeğiniz en az üç kez ağlama dışında, /a,e,o,u/ gibi sesler çıkarırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizle aranızda 25-35 cm mesafe bırakıp, bebeğinizle yüz yüze gelerek onunla konuşunuz.

2 Bu rutin ve etkinlik sırasında bebeğinizin size bakarken ve sizi dinlerken "aaa, agg, gıı, oo..." gibi sesleri art arda kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz.

3 Etkileşim esnasında siz de bebeğinizin çıkardığı sesleri taklit ediniz.

4-6
AY

KAZANIM: Bİ 1.4. Kendisiyle konuşulduğunda sesleme yaparak yanıt verir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.3. Kendisiyle konuşulduğunda ses çıkarır.
- Bİ 2.1. Ağlama dışında gırtlak sesleri ile /a, e, o, u/ sesleri üretir.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bebeğinizle onun sizi görebileceği mesafeden(25-35 cm) yumuşak bir ses tonuyla konuştuğunuzda, sesleme yaparak size tepki veriyor mu, değerlendiriniz. Bebeğiniz beş denemenin üçünde davranışı sergiliyorsa yani kendisiyle konuştuğunuzda sesleme yapıyorsa (ses ve anlamsız ses birleşimleri üretiyorsa) bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Gün içinde, bebeğinizle yaptığınız etkinliklerin tamamı, bu kazanımı gerçekleştirmek için fırsattır. Bebeğinizle zaman geçirirken (altını değiştirirken, karnını doyururken, banyo yaptırırken, oyun oynarken vb.) onunla aranızda 25-35 cm mesafe bırakıp, yüz yüze gelerek bebeğinizle konuşunuz. Konuşmalarınız sırasında bebeğinizle annecenin* özelliklerine uygun konuşunuz. Yumuşak bir ses tonu kullanınız, sesinizde bağlama uygun olarak iniş çıkışlar yaparak yüz ifadeleriniz, jest ve mimiklerinizle bebeğinizin sizi dikkatle dinlemesine yardımcı olunuz.

Bu etkinlikler sırasında bebeğinizin size bakarken ve sizi dinlerken "aaa, agg, gıı, oo.." gibi sesleri art arda kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz. Bu aylarda bebeğinizin siz konuşurken aynı anda seslemeler yapmaya devam edecektir. Konuşmalarınızın arasında doğal etkileşimin gereği 3-5 saniye beklemeniz ve yeniden konuşmanız, zamanla bebeğinizin de konuşmanın ve etkileşimin özelliklerinin farkına varmasına destek olacaktır. Etkileşim esnasında siz de bebeğinizin çıkardığı sesleri taklit ederek genişletiniz (örneğin "Aaa! Evet top, bak çok güzel.", "Aaa! Kedi miyav miyav diyor.", "İstiyor musun? Al bakalım hoop, aferin.", "Ooo! Köpek gelmiş hav hav."). Bebeğinizin siz onunla konuşurken çeşitli sesler ile yanıt verdiğinde davranışı olumlu olarak kabul ediniz ve pekiştiriniz.

*Annece: Abartılı olmamak koşuluyla jest ve mimiklerin kullanıldığı, ses tonunun yumuşak olduğu, sözdiziminin uygun kullanıldığı, sözcükleri oluşturan seslerin bozulmadığı bebeğe yöneltilmiş doğal dildir.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Bebeğinizin karnının tok, altının temiz ve rahat olduğu bir zamanda etkinliği uygulamaya dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, ortamda bebeğinizin dikkatini bozacak nesnelerin/oyuncakların veya ses kaynağının olmadığından emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin, sizin yüzünüzü rahatça görebilmesi için uygun mesafede oturduğunuzdan emin olunuz.
- Bu rutin ve etkinlik sırasında bebeğinizin size bakarken ve sizi dinlerken "aaa, agg, gıı, oo.." gibi sesleri art arda kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz.
- Etkileşim esnasında siz de bebeğinizin çıkardığı sesleri taklit ederek genişletiniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğiniz kendisi ile konuştuğunuzda sesleme yaparak yanıt veriyorsa coşkulu bir şekilde gülümseyerek, alkışlayarak, "Aferin." diyerek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinlik sırasında konuştuğunuzda sizin dudaklarınıza dokunmasını sağlayarak dikkatini çekebilirsiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için etkinliği uygularken yüzünü size doğru çevirebilmesi için bebeğin çenesinden tutup, hafifçe döndürerek ona destek olabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken yaklaşık 25-35 cm mesafeden ve fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size bakmasını sağlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken seçtiğiniz oyuncakların ışık ya da ses özelliği varsa bebeğinizi rahatsız etmediğinden emin olunuz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu uygulamayı oyuncak olmadan günlük rutinlerinizde bebeğinizle konuşurken (örneğin mama yedirirken, altını temizlerken, giydirirken vb.) size verdiği tepkileri gözlemleyerek de değerlendirebilirsiniz.
- Bu uygulamayı diğer aile üyeleriyle (örneğin anne, baba, dede, abi, abla vb.) uygulayarak çeşitlendirebilirsiniz.
- Etkinliği günlük rutinler içinde gözlemlemeyi deneyebilirsiniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve evin farklı odalarında bir hafta içerisinde gerçekleştirebilirsiniz.
- Bu etkinliği "Bİ 1.7. Kendisiyle konuşulduğunda sesli güler." ve "FEA 2.3. Ağlamak dışında farklı sesler çıkarır." kazanımlarını değerlendirirken de uygulayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebeğinizle onun sizi görebileceği mesafeden(25-35 cm) yumuşak bir ses tonuyla konuştuğunuzda, sesleme yaparak size tepki veriyor mu? Değerlendiriniz. Bebeğiniz beş denemenin üçünde davranışı sergiliyorsa yani kendisiyle konuştuğunuzda sesleme yapıyorsa (ses ve anlamsız ses birleşimleri üretiyorsa) bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinize mama yedirirken, memnun olduğunuzu ifade eden sesler çıkarınız. Böylece memnuniyet ifade eden seslemeleri öğrenmesi için bebeğinize model olunuz.

2 Bebeğinizin memnun olduğunu göstermek için çıkardığı sesleri kabul ediniz.

3 Bebeğiniz doyduğunda ve yemek istemediğinde, bebeğinize memnuniyetsizliğini ifade eden seslemeler yapması için fırsat veriniz.

4-6
AY

KAZANIM: Bİ 1.5. Memnuniyet ve memnuniyetsizliğini gösteren seslemeler yapar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.2. Durumundan hoşnut olduğunu gösteren sesler çıkarır.
- Bİ 1.3. Kendisiyle konuşulduğunda sesler çıkarır.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapıyor mu?

Bebeğinizi bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Memnuniyetini ve memnuniyetsizliğini gösteren seslemeler yapıyor mu? Bebeğiniz mutlu, keyifli olduğunda bunu gösteren seslemeler; huzursuz, keyifsiz olduğunda bunu gösteren seslemeler yapıyor mu? Bebeğiniz bir hafta içinde en az üç kere, davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Bebeğinizin dil gelişimi sürecinde onunla etkileşim kurmanız ve bu süreçte de memnuniyet ve memnuniyetsizliğini gösteren seslemeler yapıp yapmadığını gözlemeniz önemlidir. Bu kazanıma yönelik günlük rutinleriniz sırasında sıklıkla karşınıza çıkacak fırsatları değerlendirebilirsiniz.

Bebeğinizi mama yedirdiğiniz sırada bebeğinizin memnun olup olmadığını gözlemleyiniz. Bebeğiniz mama yerken her kaşıқта “Mmm, mama çok güzelmiş!” diyerek ona model olabilirsiniz. Bu etkinlik sırasında bebeğinizin yediği her kaşıқта memnuniyetini “mmm” seslemeleri ile dile getirip getirmediğini gözlemleyiniz. Seslemeleri yapıyorsa kabul ediniz ve pekiştiriniz. Mama yedirirken bebeğinizin doyduğunu ifade eden davranışlarını gözlemleyiniz. Bebeğiniz doyduğu için, ona yemek yedirmenizden rahatsız oluyor ve bunu çeşitli sesler çıkararak belli ediyorsa bu seslemeleri kabul ediniz ve bebeğinizi pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği günlük rutinler içinde (örneğin beslenme, uyku, temizlik vb.) gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca bebeğinizin memnun olduğu durumlarda gerçekleştiriniz.
- Bebeğinizi mama yedirirken, memnun olduğunuzu ifade eden sesler çıkarınız. Böylece memnuniyet ifade eden seslemeleri öğrenmesi için bebeğinizi model olunuz.
- Bebeğinizin memnuniyet belirten seslemelerini kabul ederek cesaretlendiriniz.
- Bebeğiniz doyduğunda ve yemek istemediğinde, bebeğinizi memnuniyetsizliğini ifade eden seslemeler yapması için fırsat veriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinlik sırasında kullanacağınız nesne veya oyuncakları dokundurarak tanımasını sağlayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için etkinliği uygularken yüzünü size doğru çevirebilmesi için bebeğin çenesinden tutup, hafifçe döndürerek ona destek olabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, öncelikle kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken birinci ve ikinci aşamaları yaklaşık 20-25 cm mesafeden ve fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, çevresindeki kişiye anlık bakması ve anlık ses çıkarmasını ya da konuşan kişiye bakmadan sesler çıkarmasını olumlu davranış olarak değerlendiriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu uygulamayı bebeğiniz, çevresindekilerle oyun oynarken bebeğinizin onlara verdiği sesli tepkileri gözlemleyerek de yapabilirsiniz.
- Günlük yaşamda çevresindeki kişiler birbirleriyle konuşurlarken de bebeğinizin kendiliğinden o kişilere ses çıkararak tepki vermesini gözlemleyebilirsiniz.
- Bu denemeyi günün farklı zamanlarında gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebeğinizi bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Memnuniyet ve memnuniyetsizliğini gösteren seslemeler yapıyor mu? Bebeğiniz mutlu, keyifli olduğunda bunu gösteren seslemeler, huzursuz, keyifsiz olduğunda bunu gösteren seslemeler yapıyor mu? Bebeğinizin memnun olduğu ve olmadığı durumlardaki seslemeleri birbirinden farklı mı? Bebeğiniz bir hafta boyunca en az üç kez davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizle aranızda 25-35 cm bırakıp, onunla yüz yüze bakarak konuşunuz.

2 Bu rutin ve etkinlik sırasında bebeğinizin dikkatini çekmek ve onun gülmesini sağlamak için, jest ve mimiklerinizi kullanarak (örneğin gözlerinizi açıp, kaşlarınızı kaldırarak ve kafanızı öne arkaya sallayarak vb.) bebeğinizle sevecen ve neşeli bir ses tonuyla konuşunuz.

3 Etkileşim esnasında siz de bebeğinizin çıkardığı sesleri taklit ederek genişletiniz.

4-6
AY

KAZANIM: Bİ 1.6. Kendisi ile konuşulduğunda sesli güler.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.3. Kendisiyle konuşulduğunda gülümser ve sesler çıkarır.
- Bİ 1.4. Kendisiyle konuşulduğunda sesleme yaparak yanıt verir.
- Bİ 1.5. Memnuniyet ve memnuniyetsizliğini gösteren seslemeler yapar.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bebeğiniz kendisine onu görebileceğiniz mesafede (25-35 cm) yaklaşarak jest mimiklerinizin (örneğin gözlerinizi açıp, kaşlarınızı kaldırarak ve başını öne arkaya sallayarak vb.) eşliğinde onunla sevecen ve neşeli bir sesle konuştuğunuzda sesli gülerken size tepki veriyor mu? Değerlendiriniz. Bebeğiniz beş denemenin üçünde davranışı sergiliyorsa yani kendisiyle konuştuğunuzda sesli gülerken size tepki veriyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Aile bireyleri, tanıdığı yakınları.

UYGULAMA

Bebeğinizin dil gelişiminde, günlük rutinleriniz esnasında veya birlikte oynadığınız zamanlarda bebeğinizin, konuşmalarınıza gülerken tepki vermesini önemli bir kazanım olarak değerlendirmelisiniz. Bu kazanım konusunda bebeğinizin desteğe gereksinimi varsa veya bu konuda bebeğinizi geliştirmek istiyorsanız bazı etkinlikler sırasında fırsatları değerlendirmelisiniz. Örneğin bebeğinizin alt değiştirme ya da uyku sonrası rutini sırasında bu kazanımı ele alabilirsiniz. Buna göre bebeğinizin önce sizinle göz kontağı kurmasını sağlayınız. Bebeğinizle göz kontağı kurarak "Aaa! Kızımın/oğlumun karnı mı acıkmış?" şeklinde etkileşim kurarak bebeğiniz için dil girdisi sağlayabilirsiniz. Daha sonra jest ve mimiklerinizin (örneğin gözlerinizi açıp, kaşlarınızı kaldırarak ve başınızı öne arkaya sallayarak vb.) eşliğinde gülümseyerek, ona sevecen ve neşeli bir ses tonu ile hoşuna gidebilecek sözler söyleyebilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik öncesi, bebeğinizin karnının tok, altının temiz ve rahat olduğu bir zamanda etkinliği uygulamaya dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, ortamda bebeğinizin dikkatini bozacak nesnelere/oyuncakların veya ses kaynağının olmadığından emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizi, sizin yüzünüzü görecektir şekilde oturttüğünüzden emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin dikkatini çekmek ve gülmesini sağlamak için jest ve mimiklerinizi kullanarak (örneğin gözlerinizi açıp, kaşlarınızı kaldırarak ve kafanızı öne arkaya sallayarak vb.) onunla sevecen ve neşeli bir sesle konuşunuz.
- Etkileşim esnasında siz de bebeğinizin çıkardığı sesleri kabul edip sesleri taklit ederek genişletiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebeğin, etkinlik sırasında kullanılacak nesne ve oyuncaklara dokunmasını sağlayarak dikkatini çekebilirsiniz.
- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken işlem basamaklarını bebeğe betimleyebilirsiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için etkinliği uygularken yüzünü, konuşan kişiye doğru çevirebilmesi için bebeğin çenesinden tutup, hafifçe döndürerek ona destek olabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, bu etkinliği gerçekleştirirken birinci ve ikinci aşamaları yaklaşık 20-25 cm mesafeden ve fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, çevresindeki kişiye anlak bakması ve anlak ses çıkarmasını ya da konuşan kişiye bakmadan sesler çıkarmasını olumlu davranış olarak değerlendiriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu uygulamayı oyuncak olmadan günlük rutinlerinizde bebeğinizle konuşurken (örneğin mama yedirirken, altını temizlerken, giydirirken vb.) size verdiği tepkileri gözlemleyerek de değerlendirebilirsiniz.
- Bu uygulamayı diğer aile üyeleriyle (örneğin anne, baba, dede, abi, abla vb.) uygulayarak çeşitlendirebilirsiniz.
- Bu uygulama, çevresinde tanıdığı diğer kişiler onunla oynarken de değerlendirilebilir. Bebeğinizin bu kişi/kişilere verdiği sesli tepkileri gözlemleyebilirsiniz.
- Günlük yaşamda çevresindeki kişiler birbirleriyle konuşurlarken de bebeğinizin kendiliğinden o kişilere ses çıkararak tepki vermesini gözlemleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebeğiniz kendisine onu görebileceğiniz mesafede (25-35 cm) yaklaşarak jest mimiklerinizin (örneğin gözlerinizi açıp, kaşlarınızı kaldırarak ve başınızı öne arkaya sallayarak vb.) eşliğinde onunla sevecen ve neşeli bir sesle konuştuğunuzda sesli gülerken size tepki veriyor mu? Değerlendiriniz. Bebeğiniz beş denemenin üçünde davranışı sergiliyorsa yani kendisiyle konuştuğunuzda sesli gülerken size tepki veriyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi destekleyerek oturtunuz.

2 Bebeğinizin, sesler çıkararak çevresindekilerle iletişim kurma çabalarını gözlemleyiniz.

3 Bebeğinizin çıkardığı sesleri gülümseyerek ve onunla konuşarak pekiştiriniz.

4-6
AY

KAZANIM: Bİ 1.7. Çevresinde bulunan diğer insanlara kendiliğinden ses çıkarır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

Bİ 1.4. Kendisiyle konuşulduğunda sesleme yaparak yanıt verir.

Bİ 1.5. Memnuniyet ve memnuniyetsizliğini gösteren seslemeler yapar.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapıyor mu?

Bebeğinizi bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çevresinde konuşan birbiriyle sohbet eden kişilere kendiliğinden ses çıkarıyor mu? Bebeğiniz beş denemenin üçünde davranışı sergiliyorsa yani çevresinde konuşan, birbiriyle sohbet eden insanlara sesleme yapıyorsa (ses ve anlamsız ses birleşimleri üretiyorsa) bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Aile bireyleri, tanıdığı yakınları.

UYGULAMA

Etkinliğe başlamadan önce bebeğinizi destekleyerek oturtunuz ya da bebeğinizi, çevresinde yer alan kişilere başını çevirip bakabileceği şekilde sırtüstü yatırınız. Bu etkinliği 3 aşamada gerçekleştirebilirsiniz:

1. Aşama: Bebeğinizle göz kontağı kurup onun dikkatini çekerek etkileşim başlatınız. Bebeğiniz ile "Neredeymiş benim güzel kızım/oğlum? Aaa! Burada mıymış?" şeklinde gülümseyerek ve yumuşak bir ses tonuyla konuşunuz.

Bebeğinizin çevresine diğer aile üyelerini ya da bebeğinizin tanıdığı kişileri oturtunuz. Bebeğinizi kucağınıza alınız ve bebeği, çevresindeki diğer kişileri görebileceği şekilde çeviriniz. Bu kişilerin sırasıyla yumuşak bir ses tonuyla, bebeğinizin yüzüne bakarak konuşmasını sağlayınız. Bebeğinizin çıkardığı sesleri ve vücut hareketlerini gözlemleyiniz. Bebeğinizin davranışlarını, gülümseyerek ve "..... (bebeğin adı) cevap mı vermiş, konuşur muymuş? Aferin sana." gibi sözlerle pekiştiriniz.

2. Aşama: Bebeğinizi destekli şekilde oturtturarak veya yatırarak çevresinde bulunan her bir kişinin sırayla bebeğinizle konuşmasını sağlayınız (örneğin "..... (bebeğin adı) neredeymiş?). Daha sonra kişinin bebeğinizin görüş alanına girerek konuşmayı sürdürmesini sağlayınız (Aaaa! ..... (bebeğin adı) buradaymış! vb.) Birkaç kişi ile uygulamayı tekrarlarken bebeğinizin kendisiyle konuşan kişiye sesler çıkararak tepki vermesini gözlemleyiniz.

3. Aşama: Bu aşamada ise bebeğinizin başını çevirdiğinde görebileceği şekilde oturan ve kendi aralarında konuşan kişilere, bebeğinizin kendiliğinden sesler çıkarıp çıkarmadığını gözlemleyiniz. Bebeğiniz çevresindeki kişilere kendiliğinden sesler çıkararak tepki verdiğiğinde davranışı olumlu olarak kabul ediniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Bebeğinizin karnının tok, altının temiz ve rahat olduğu bir zamanda etkinliği değerlendirmeye dikkat ediniz.
- Etkinliği günlük rutinler içinde (örneğin beslenme, uyku, temizlik vb.) uygulamayı deneyiniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda gerçekleştiriniz.
- Bebeğinizin çevresindeki diğer insanlara kendiliğinden ses çıkarması için bebeğinize fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin çıkardığı sesleri gülümseyerek ve konuşarak pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken bebeğinizin, etkinliğe dâhil edeceğiniz diğer insanlara dokunmasına izin veriniz. Ayrıca insanların, bulunduğunuz mekân içindeki konumlarını algılayabilmesi için bebeğinize fiziksel destekte bulununuz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, etkinliğe başlamadan önce, bebeğin kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz, sonra etkinliğe başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken birinci ve ikinci aşamaları yaklaşık 20-25 cm. mesafeden ve fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, çevresindeki kişiye anlak bakması ve anlak ses çıkarmasını ya da konuşan kişiye bakmadan sesler çıkarmasını olumlu davranış olarak değerlendiriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu uygulamayı, bebeğinizin çevresindeki kişilerle oynarken verdiği sesli tepkileri gözlemleyerek de yapabilirsiniz.
- Günlük yaşamda çevresindeki kişiler birbirleriyle konuşurlarken de bebeğinizin kendiliğinden o kişilere ses çıkararak tepki vermesini gözlemleyebilirsiniz.
- Bu denemeyi günün farklı zamanlarında gerçekleştiriniz.
- Bu etkinliği "Bİ 1.6. Kendisiyle konuşulduğunda sesli güler" ve "FEA 2.3. Ağlamak dışında farklı sesler çıkarır." kazanımları için de uygulayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebeğinizi bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çevresinde konuşan, birbiriyle sohbet eden kişilere kendiliğinden ses çıkarıyor mu? Bebeğiniz beş denemenin üçünde davranışı sergiliyorsa yani çevresinde konuşan, birbiriyle sohbet eden insanlara sesleme yapıyorsa (ses ve anlamsız ses birleşimleri üretiyorsa) bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Etkinliğe başlamadan önce bebeğinizi etrafına koyacağınız yastık, minder vb. ile destekleyerek oturtunuz.

2 Bebeğinize gülümseyerek ve onunla yumuşak bir ses tonuyla konuşarak etkileşimi başlatınız.

3 “Aaa, bak burada ne var?” diyerek oyuncak kediyi bebeğinize gösteriniz.

4 Bebeğiniz, kedi uzaklaştığında ellerini, kollarını, bacaklarını hareket ettiriyorsa, gülüyorsa, uzanmaya çalışıyorsa bu, kediyi yeniden ona yaklaştırmanızı istediğinin göstergesidir.

4-6
AY

KAZANIM: Bİ 1.8. Mevcut etkinliğin sürmesini vücut hareketleriyle ister.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.5. Memnuniyet ve memnuniyetsizliğini gösteren seslemeler yapar.
- Bİ 1.7. Çevresinde bulunan diğer insanlara kendiliğinden ses çıkarır.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bebeğiniz; bir etkinlik yaptığınızda bu etkinliği devam ettirmeniz için ellerini ve ayaklarını hareket ettiriyor, size doğru uzanıyor, 3-5 saniye bekleyerek ve size bakarak sesler çıkarıyor ve size gülüyorsa onun bu davranışlarını değerlendirmeye alınız. Bebeğiniz beş denemenin üçünde davranışı sergiliyorsa yani bebeğiniz mevcut etkinliğin sürmesini vücut hareketleriyle istiyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Bebeğinizin ilgisini çekebilecek, canlı renklerde, yumuşak oyuncaklar (örneğin pelüş kedi).

UYGULAMA

Etkinliğe başlamadan önce, bebeğinizin etrafına koyacağınız yastık, minder vb. ile onu destekleyerek oturtunuz ya da bebeğinizi bir koltuğa sırtüstü yatırınız. Bebeğinize gülümseyerek ve yumuşak bir ses tonuyla bebeğinizle konuşarak etkileşimi başlatınız. Bu sırada bebeğinizin çıkardığı sesleri taklit ediniz ve ona gülümseyiniz. "Aaa, ... (bebeğin adı) bak burada ne var?" diyerek oyuncak kediyi bebeğinize gösteriniz. "Miyav miyav miyav baaak, kedi geliyoor." diyerek kediyi bebeğinizin bedenine doğru yaklaştırarak kedinin sesini taklit ediniz. Bu sırada bebeğinizin vücut hareketlerini ve çıkardığı sesleri gözlemlemek için 4-5 saniye bekleyiniz. Daha sonra oyuncak kediyi yavaş yavaş görüş alanından çıkarınız. Bu esnada bebeğinizin vücut hareketlerini gözlemleyiniz. Aynı uygulamayı birkaç kez tekrarlayınız. Bebeğiniz kedi uzaklaştığında ellerini, kollarını, bacaklarını hareket ettiriyorsa, gülüyorsa, uzanmaya çalışıyorsa bu tepki ve davranışlar, kediyi yeniden istediğinin göstergesi olacaktır. Bebeğinizin bu davranışını gülümseyerek pekiştiriniz. Aynı uygulamayı nesnelere de yaparak çeşitlendiriniz. Bebeğinizin en sevdiği oyuncakının hangisi olduğunu gözlemleyerek o oyuncakla olan uygulama süresini daha uzun tutunuz. Oyuncakı bebeğinizin bedenine yaklaştırdığınızda paylaştığınız dili çeşitlendiriniz. Örneğin "Geldi geldii geldiii, hoop, ayy kızım/oğlum ..... (oyuncakın adı) tuttu." gibi ifadeler kullanabilirsiniz. "Ce-e", "fış fış kayıkçı", "parmak oyunları" gibi oyuncaksız oyunlar da bu kazanım için uygun etkinliklerdir.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik öncesi, bebeğinizin karnının tok, altının temiz ve rahat olduğundan emin olunuz.
- Gülümseyerek ve yumuşak bir ses tonuyla bebeğinizle konuşarak etkileşimi başlatınız.
- Etkinliğin her bir denemesinde bir oyuncakla birkaç tekrar yapmaya özen gösteriniz.
- Bebeğiniz oyun sonrası örneğin kediyi uzaklaştırdığınızda ellerini, kollarını, bacaklarını hareket ettiriyorsa, gülüyorsa, uzanmaya çalışıyorsa etkinliği sürdürmesini istediğinin göstergesi olarak kabul edip etkinliği devam ettirerek bebeğinizi pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebeğin etkinlik sırasında kullanılacak nesne ve oyuncaklara dokunmasını sağlayarak onları tanıttınız.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için, etkileşim sırasında bebeğin çenesinden tutarak yüzünü konuşan kişiye döndürmek için destek olabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size ve oyuncakla bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, oyuncakı bedenine/yüzüne yaklaştırdığınızdan hoşlanıp hoşlanmadığını gözlemleyiniz. Hoşlanmıyorsa etkinlikte ısrarcı olmayınız ve bebeğinizin oynamaktan zevk aldığı bir nesne ile etkinliği gerçekleştiriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu kazanımı bebeğinizin, çevresindeki kişilerle oyun oynarken onlara vücut hareketleri ile verdiği tepkileri gözlemleyerek de değerlendirebilirsiniz.
- Etkinliği farklı materyaller kullanarak oyuncak hayvanlar dışında oyuncak uçakla da "uçtu uçtu oyunu" ile benzer bir uygulama yapabilirsiniz.
- Bebeğinizi destekli oturarak yumuşak kitaplar paylaşırken de kitabı açmanızı, konuşmaya devam etmenizi istediğini vücut hareketleriyle belirtmesini gözlemleyebilirsiniz.
- Bu denemeyi genelleme amacıyla günün farklı zamanlarında gerçekleştiriniz. "Ce-e", "fış fış kayıkçı", "parmak oyunları" gibi oyuncaksız oyunlar da bu kazanım için uygun etkinliklerdir.
- Etkinliği, bebeğinizin ilk kez gördüğü nesnelere kullanarak da (örneğin bahçede/parkta ağacın yaprağını hafifçe salladığınızda vb.) da yapabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sırasında bebeğinizin bir etkinliğin sürmesi için vücudunu hareket ettirmesini, uzanmasını, heyecanla ellerini ayaklarını sallamasını ve gülmesini gözlemleyiniz. Bebeğiniz beş denemenin üçünde davranışı sergiliyorsa yani bebeğiniz mevcut etkinliğin sürmesini vücut hareketleriyle istiyorsa bir sonraki etkinliğe geçebilirsiniz.

1 Dönemin sonuna doğru, bebeğiniz sırtüstü yatarken onunla konuştuğunuzda “a-ga”, “a-ba”, “a-da” gibi sonu ünlü ile biten ve en az iki heceden oluşan sesler üretmeye başlar.

2 Bu doğal süreci desteklemek için siz de günlük rutinlerinizde (örneğin bebeğinizi beslerken, altını değiştirirken, yıkarken, giydirirken vb.) yavaş ve yumuşak bir ses tonuyla bebeğinizle konuşabilirsiniz.

3 Bu konuşmalar sırasında 3-5 saniye bekleyerek bebeğinize ses çıkarması için fırsat vererek üretimini pekiştiriniz.

4-6
AY

KAZANIM: FEA 2.2. "A-ga", "a-ba", "a-da" gibi en az iki tane anlaşılır ünlü üretir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- FEA 2.1. Ağlama dışında gırtlak sesleri ile /a,e,o,u/ sesleri üretir.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bir hafta boyunca bebeğinizi gözlemleyiniz. Bebeğinizin ağlama sesi dışında çıkardığı "a-ga", "a-gu", "a-ba" gibi en az iki ünlüden oluşan anlaşılır heceler üretmesini gözlemleyerek not alınız. Bir hafta boyunca bebeğiniz en az üç kez "a-ga", "a-gu", "a-ba" gibi en az iki ünlünün olduğu anlaşılır heceler üretirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Bebeğiniz bu dönemde izole ürettiği konuşma seslerini birleştirmeye ve "a-ga", "a-ba", "a-da" gibi en az iki tane anlaşılır ünlü ile heceler üretmeye başlar. Doğalarının ve gelişim süreçlerinin bir sonucu olarak insanlar, hangi dili konuşurlarsa konuşurlar bebeklik dönemlerinde aynı sesleri, benzer aşamalardan geçerek çıkarırlar. Bu dönemde bebeğiniz kendi kendine sırt üstü yatarken dönemin sonuna doğru da kendisiyle konuşulduğunda da "a-ga", "a-ba", "a-da" gibi en az iki tane anlaşılır ünlü ile heceler üretmeye başlar. Bunlar ses pratikleridir ve bu alıştırımlar sayesinde bebeğiniz ürettiği sesler ve sesleri birleştirme konusunda kendini geliştirmeyi sürdürür.

Bu doğal süreci desteklemek için siz de günlük rutinlerinizde yani bebeğinizi beslerken, onun altını değiştirirken, onu yıkarken, giydirirken yavaş ve yumuşak bir ses tonu ile bebeğinizle konuşabilirsiniz (örneğin "Ooo, acıktın mı?", "Mmm, güzel olmuş.", "Eee bebeğime, eee.", "Haydi, bıç bıç yapalım.") ve bebeğinize farklı sesler sunabilirsiniz. Bu konuşmalar sırasında 3-5 saniye bekleyerek, bebeğinize, ses çıkarması için fırsat verip, bebeğiniz en az iki ünlü sestem oluşan heceler üreterek etkileşime katıldığında bunu olumlu olarak değerlendiriniz. Bebeğinizi pekiştirmek için ona gülümseyiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Bebeğiniz kendi kendine sırt üstü yatarken bu yaş döneminde kendisiyle konuşulduğunda da "a-ga", "a-ba", "a-da" gibi en az iki tane anlaşılır ünlü ile heceler üretmeye başladığını unutmayınız.
- Bebeğinizin karnının tok, altının temiz ve rahat olduğu bir zamanda etkinliği değerlendirmeye dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin yüzünüzü görebileceği pozisyonda oturduğunuzdan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çevrenizde bebeğinizin dikkatini dağıtacak nesnelere/oyuncakların veya ses kaynağının olmadığından emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizle konuşurken 3-5 saniye bekleyerek bebeğinize ses çıkarması için fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğiniz "a-ga", "a-ba", "a-da" gibi en az iki ünlü sestem oluşan heceler üretirse ona gülümseyiniz ve ses üretimini pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken, kullanacağınız nesne veya oyuncaklara bebeğinizin dokunmasını sağlayarak bunları, bebeğinize tanıttınız.
- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken uygulayacağınız işlem basamaklarını bebeğinize, sözlü olarak betimleyiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için, etkileşim sırasında bebeğin çenesinden tutarak yüzünü kendinize döndürmek için ya da oyuncuğa uzandığında tutması için destek olabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu kazanımı günlük rutinlerdeki etkileşimlerinizde de (örneğin mama yedirirken, altını temizlerken, giydirirken vb.) gözlemleyebilirsiniz.
- Bu denemeyi günün farklı zamanlarında gerçekleştiriniz.
- Bu uygulamayı diğer aile üyelerinin (örneğin anne, baba, dede, abi, abla vb.) ile uygulayarak çeşitlendirebilirsiniz.
- Etkinliği farklı çevreleri gezerken, farklı nesnelere inceleme de yapabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bir hafta boyunca bebeğinizi gözlemleyiniz. Bebeğiniz ağlama dışında çıkardığı "a-ga", "a-gu", "a-ba" gibi en az iki ünlünün olduğu anlaşılır heceler üretmesini gözleyerek not alınız. Bir hafta boyunca bebeğiniz en az üç kez "a-ga", "a-gu", "a-ba" gibi en az iki ünlünün olduğu anlaşılır heceler üretirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizi, yere serdiğiniz bir örtü üzerine sırtüstü yatırınız ve elinize ıngırak alınız.

2 ıngırağı bebeğinize yaklaştırarak sallayınız ve bu sırada bebeğinizle konuşunuz.

3 Bebeğinizin çıngırağı almasını ve sallamasına fırsat veriniz.

4 Bebeğinizin elinden çıngırağı alınız. Seslenerek ya da ıngırağa uzanarak sizden istemesini sağlayınız.

4-6
AY

KAZANIM: FEA 2.3. Ağlamak dışında farklı sesler çıkarır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- FEA 2.1. Ağlama dışında gırtlak sesleri ile /a,e,o,u/ sesleri üretir.
- FEA 2.2. "A-ga", "a-ba", "a-da" gibi en az iki tane anlaşılır ünlü ile heceler üretir.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bir hafta boyunca bebeğinizi gözlemleyiniz. Bebeğiniz sesler çıkarıyor mu? Davranışı sergilemesini gözlemleyiniz. Bebeğiniz bir hafta boyunca en az üç kez ağlamak dışında farklı sesler üretiyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Ses çıkaran, renkli çingırak.

UYGULAMA

Bebeğinizin ağlamasının erken dönemde önemli bir ifade etme biçimi olduğu daha önceki etkinliklerde belirtilmişti. Kendisini ifade etmesi, bu arada fonem edinimi ve anlaşılabilirlik için bebeğinizin ağlama dışında sesler üretmesini de beklemelisiniz. Bu kazanıma yönelik günlük rutin veya etkinliklerle bebeğinizi destekleyebilir ve onun gelişimine katkı sağlayabilirsiniz. Konuşmalarınız sırasında bebeğinizle annecenin* özelliklerine uygun konuşunuz. Yumuşak bir ses tonu kullanınız. Sesinizde bağlama uygun olarak iniş çıkışlar yaparak yüz ifadeleriniz, jest ve mimiklerinizle bebeğinizin dikkatini sürdürmesine yardımcı olunuz.

Örneğin, bebeğinizi yerdeki bir örtünün üzerine sırtüstü yatırarak bir çingırakla oyun oynatabilirsiniz. Oyuna başlarken "Aaa! .... (bebeğin adı) bak burada ne var? Eeeeet çingırak varmış," diyerek bebeğinizin dikkatini çekmek ve etkileşimi başlatmak için çingırığı bebeğinize 20-30 cm yaklaştırarak göz kontağı kurmaya özen gösteriniz. Oyuna "Aaa! Bak böyle yapınca (çingırığı sallayarak) ses çıkarıyor," diyerek bebeğinizin dikkatini çingırığa çekiniz. Oyun sırasında bebeğinizin sizi taklit etmesini, çingırığa uzanarak onu almaya çalışmasını destekleyiniz. İstiyorsa çingırığı bebeğin eline veriniz ve ses çıkarmak için çingırığı sallamasına fırsat veriniz. Bebeğiniz çingırığı sallarken siz "Aaa! Ne güzel ses çıkarıyor.", "Ne güzel bir çingırakmış." şeklinde ifadelerle oyunu devam ettiriniz. Oyun devam ediyorken "Çingırığı bana ver. Ben de oynayayım." diyerek çingırığı bebeğinizin elinden yavaşça alınız. Bu sırada çingırığı kısa aralıklarla sallayarak konuşmaya devam ediniz. Siz çingırığı sallarken bebeğinizin tepkilerini gözlemleyiniz. Bebeğiniz ağlamıyor ancak çingırığa uzanmaya çalışıyor, bu sırada da vermeniz için sesler çıkarıyorsa bu davranışını kabul ediniz ve " .... (bebeğin adı) çingırığı mı istiyorsun? Peki al bakalım." diyerek davranışı pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Bebeğinizin karnının tok, altının temiz ve rahat olduğu bir zamanda etkinliği değerlendirmeye dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizi, sizin yüzünüzü rahatça görebileceği bir pozisyonda oturttuğunuzdan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin ağlayabileceğini göz önünde bulundurarak nesneyi/oyuncağı bebeğinizin elinden alırken yavaş hareket ediniz ve ısrarcı olmayınız.
- Etkinliği günlük rutinler içinde (örneğin beslenme, uyku, temizlik vb.) gözlemlemeyi deneyebilirsiniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin elindeki nesne veya oyuncacı bebeğinizin korkmasına neden olabilecek ve onu ürkütecek şekilde almaktan kaçınınız. Bebeğiniz ağlamaya başladıysa etkinliği yarıda keserek bebeğinizin sakinleşmesini sağlayınız.
- Etkinlik sırasında, bebeğiniz ağlama dışında sesler çıkardığında kabul ederek hemen oyuncak veya nesneyi geri vererek bebeğinizin davranışını pekiştiriniz.

*Annece: Abartılı olmamak koşuluyla jest ve mimiklerin kullanıldığı, ses tonunun yumuşak olduğu, sözdiziminin uygun kullanıldığı, sözcükleri oluşturan seslerin bozulmadığı bebeğe yöneltilmiş doğal dildir.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinliği gerçekleştirmeden önce kullanacağınız nesne ve oyuncacı bebeğinizin dokunmasını sağlayarak tanınmasını sağlayabilirsiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için, etkileşim sırasında bebeğin çenesinden tutarak yüzünü kendinize döndürmek için ya da oyuncacı uzandığında tutması için destek olabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size ve oyuncacı bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz. Bebeğiniz bir oyuncakla fazla ilgilendiğinde ve dinlemediğini düşündüğünüzde oyuncacı yavaşça alarak göz kontağı kurması için destekleyerek etkileşimi baştan başlatabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu uygulamayı diğer aile üyelerinin (örneğin anne, baba, dede, abi, abla vb.) katılımı ile de çeşitlendirebilirsiniz.
- Etkinlik için çingırak yerine ilgi çekici olabilecek (örneğin minyatür hayvan figürleri kullanılarak hayvanların çıkardığı sesleri çıkartılabilir vb.) farklı oyuncaklar kullanabilirsiniz.
- Etkinliği genelleme amacıyla günün farklı zamanlarında ve evin farklı odalarında gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bir hafta boyunca bebeğinizi gözlemleyiniz. Bebeğiniz sesler çıkarıyor mu? Davranışı sergilemesini gözlemleyiniz. Bebeğiniz bir hafta boyunca en az üç kez ağlamak dışında farklı sesler üretiyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Etkinliğe hazırlık amacıyla bebeğinizi yumuşak bir yere, destekli oturabileceği şekilde yerleştiriniz.

2 Bebeğinizle onun sevdiği sözel oyunları (örneğin “fış fış kayıkçı”, “parmak oyunları” vb.) birkaç defa oynayınız.

3 Bebeğinizin oyundaki hareketlere benzer vücut hareketleri, jest ve mimik kullanımlarını, gösterme, sesler çıkarma ya da sesleme gibi davranışlarla oyuna katılmasını olumlu davranış olarak değerlendirerek pekiştiriniz.

7-9
AY

KAZANIM: Bİ 1.9. Sözel oyunlara sözel ve sözel olmayan yollarla eşlik eder.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.8. Mevcut etkinliğin sürmesini vücut hareketleriyle ister.
- Bİ 2.3. Ağlamak dışında farklı sesler çıkarır.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapıyor mu?

Bebeğinizin etkinlik esnasında sözel oyunlara (örneğin "fış fış kayıkçı", "parmak oyunları", "otobüsün tekerlekleri", "otobüs geldi, durakta durdu" vb.) sözel ve sözel olmayan yollarla eşlik etmesini gözlemleyiniz. Bebeğiniz beş denemenin üçünde vücut hareketleri, jest ve mimik, ses çıkarma, sesleme gibi sözel ve sözel olmayan yollarla eşlik ediyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Etkinliğe hazırlık amacıyla önce bebeğinizi yerde yumuşak bir zemine destekli oturtunuz. Bebeğinizle yüz yüze olacak şekilde oturarak göz kontağı kurunuz. Bebeğinizle onun sevdiği sözel oyunları (örneğin "fış fış kayıkçı", "parmak oyunları", "otobüsün tekerlekleri", "Otobüs geldi, durakta durdu." vb.) birkaç defa oynayınız. Ortalama 3-5 saniye bekleyerek oyununuza sözel (sesler çıkararak) ya da sözel olmayan yollarla (vücudunu hareket ettirerek örneğin "fış fış kayıkçı" oyununda öne arkaya yaylanarak vb.) katılması için bebeğinize fırsat veriniz. Bebeğinizin oyundaki hareketlere benzer vücut hareketleri, jest ve mimik kullanımlarını, gösterme, sesler çıkarma ya da sesleme gibi davranışlarla oyuna katılmasını olumlu davranış olarak değerlendirerek bebeğinizi pekiştiriniz. Bebeğinizin oyuna katılımı için ona fiziksel yardımda bulunarak hareketleri bebeğinizle birlikte yapabilirsiniz. Daha sonra bebeğinize verdiğiniz desteği yavaş yavaş çekiniz. Bundan sonra yalnızca, model olma yöntemini kullanarak bebeğinizin istenen hareketleri yapmasını sağlamaya çalışabilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliğe başlamadan önce bebeğinizin karnının tok, altının temiz ve rahat olduğu bir zamanda etkinliği değerlendirmeye dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin yüzünüzü görebileceği pozisyonda oturduğunuzdan emin olunuz.
- Etkinlik esnasında bebeğinizin oyuna katılması için 3-5 saniye bekleyiniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin oyuna katılma ve eşlik etme davranışlarını kabul ederek bebeğinizi cesaretlendiriniz.
- Bebeğinizin oyundaki hareketlere benzer vücut hareketleri, jest ve mimik kullanımlarını, gösterme, sesler çıkarma ya da sesleme gibi davranışlarla oyuna katılmasını olumlu davranış olarak değerlendirerek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARILMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinliği gerçekleştirmeden önce bebeğinizin kullanacağınız nesnelere/oyuncaklara dokunmasını sağlayarak onları bebeğinize tanıtırınız.
- Görme yetersizliği olan bebeğe, oyunun işlem basamaklarını anlattıktan sonra oyunu başlatabilirsiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için etkinliği uygularken yüzünü size doğru çevirebilmesi için bebeğin çenesinden tutup, hafifçe döndürerek ona destek olabilirsiniz. Ayrıca bebek, oyuncaya uzandığında onu tutması için de bebeğe destek olabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, bu etkinliği gerçekleştirirken fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size bakmasını sağlayanız. Bebeğinizin sizi dinlemediğini düşündüğünüzde yüzünüzü ona doğru biraz daha yaklaştırarak ve sözel oyunun sözlerini söylerken sesinizi yükseltip alçaltarak ya da oyunun hareketlerini biraz abartarak bebeğinizin dikkatini çekmeye çalışınız ve göz kontağı kurması için destekleyerek etkileşimi baştan başlatınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu uygulamayı aile üyelerinin de (anne, baba, dede, abi, abla vb.) katılımı ile çeşitlendirebilirsiniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve farklı ortamlarda gerçekleştiriniz.
- Etkinliği gün içerisinde fırsat buldukça tekrarlayabilirsiniz. Örneğin bebeğiniz oyun oynarken, alt değiştirme sonrası elindeki nesnelere incelerken sözel veya sözel olmayan yollarla eşlik edebileceği etkinliği gerçekleştirebilirsiniz.
- Bebeğiniz ilerleme gösterdikçe çok sevdiği oyuncak veya rutinler sırasında da bu etkinliği gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebeğinizin etkinlik esnasında sözel oyunlara (örneğin "fış fış kayıkçı", "parmak oyunları", "otobüsün tekerlekleri", "otobüs geldi, durakta durdu" vb.) sözel ve sözel olmayan yollarla eşlik etmesini gözlemleyiniz. Bebeğiniz beş denemenin üçünde vücut hareketleri, jest ve mimik, ses çıkarma, sesleme gibi sözel ve sözel olmayan yollarla eşlik ediyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Etkinliğe başlamadan önce bebeğinizi mama sandalyesine oturtunuz.

2 Mama yedirirken bebeğinizle yumuşak bir ses tonu ile ve gülümseyerek konuşmayı sürdürünüz.

3 Bebeğinizin bir hizmeti veya nesneyi reddetme amacıyla sergilediği vücut hareketlerini kazanım için olumlu bir davranış olarak kabul ederek pekiştiriniz.

7-9
AY

KAZANIM: Bİ 1.10. İletişim amaçlı (“hayır” anlamında başını sallama, eliyle itme gibi) jestler yapar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.5. Memnuniyet ve memnuniyetsizliğini gösteren seslemeler yapar.
- Bİ 1.8. Mevcut etkinliğin sürmesini vücut hareketleriyle ister.
- Bİ 1.9. Sözel oyunlara sözel ve sözel olmayan yollarla eşlik eder.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapıyor mu?

Bir hafta boyunca bebeğinizin iletişimsel olarak jestleri (“hayır” anlamında başını sağa-sola sallama, kafasını geriye itme, eliyle itme, bir şey istemek için elini uzatma, el sallama, baş baş yapma gibi hareketleri) kullanabilmesini gözlemleyiniz. Bebeğiniz bir hafta boyunca üç kez iletişimsel olarak jestleri sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Etkinliğe başlamadan önce bebeğinizi mama sandalyesine ya da koltuğa destekli şekilde oturtunuz. Mama getireceğinizi söyleyerek bebeğiniz ile etkileşimi başlatınız. Mama kabına her zamankinden biraz fazla mama koyunuz. Mamayı getirdikten sonra bebeğinize yedirirken de onunla yumuşak bir ses tonu ile ve gülümseyerek konuşmayı sürdürünüz. Bebeğinize yemeğini yedirirken bir taraftan da “..... (sevgi dolu sözler) Yemek mi yermiş? Ağzını ne de güzel açarmış, mam mam mam.” gibi sözlerle beslenme zamanını keyifli bir hâle getiriniz. Bebeğinizin bir süre sonra, başını sağa-sola sallaması ve kaşığı itmesi gibi davranışları gösterip göstermediğini ya da çeşitli sesler çıkarıp çıkarmadığını gözlemleyiniz. Bebeğinizin bu vücut hareketlerini ve sesleri bir hizmeti veya nesneyi reddetme amacıyla sergilediği vücut hareketlerini kazanım için olumlu bir davranış olarak kabul ederek pekiştiriniz. Gülümseyerek “..... (bebeğin adı) doydun mu? Aferin benim güzel kızıma/oğluma. Çok güzel yedin.” gibi ifadelerle sevincinizi belli ediniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Her etkinlik esnasında yaptığınız için dilini ve özellikle bebeğinizin anlayacağı “bebek, mama, su, ver, iç” gibi sözcükleri bol tekrarlarla paylaşmaya özen gösteriniz.
- Bebeğinizin istemediği durumda iletişim amaçlı jestler yapması için “hayır” anlamında başını sallaması, eliyle itmesi gibi davranışlarını yumuşak bir tavırla iletişim kurarak kabul ediniz.
- Etkinlikte bebeğinizin “hayır” anlamında başını sallaması, eliyle itmesi gibi davranışlarını yapması adına huzurunu bozacak, aşırı tepkili olduğu durumları oluşturmayınız. Etkinlik sırasında, bebeğinizin aşırı tepki oluşturduysa hemen son veriniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin sık sık “hayır” anlamında başını sallaması, eliyle itmesi gibi davranışları yapması için ısrar etmeyiniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin iletişim amacıyla “hayır” anlamında başını sallaması veya eliyle itme gibi tüm çabalarını kabul ederek bebeğinizi cesaretlendiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için etkinliği uygularken, bebeğin etkinlikte kullanacağınız nesnelere önceden dokunup onları incelemesine fırsat veriniz.
- Görme yetersizliği olan bebeğe, etkinlik sırasında gerçekleştirdiklerinizi betimleyerek açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için etkinliği uygularken yüzünü size doğru çevirebilmesi için bebeğin çenesinden tutup, hafifçe döndürerek ona destek olabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size bakmasını sağlayarak etkinliği uygulayabilirsiniz. Bebeğinize mama yedirirken sizinle göz kontağı kurması için bebekle kurduğunuz göz kontağı sürenizi uzun tutarak bu çalışmayı destekleyebilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu uygulamayı diğer aile üyelerinin (örneğin anne, baba, dede, abi, abla vb.) katılımı ile uygulayarak çeşitlendirebilirsiniz.
- Günlük rutinleriniz esnasında bebeğinizi giydirirken giymek istemediği bir giysiyi sunarak ya da istediği oyuncakı vermeden önce farklı bir oyuncak uzatarak jestleriyle reddetmesini gözlemleyebilirsiniz.
- Bu etkinliği günün farklı zamanlarında gerçekleştiriniz.
- Bu etkinliği “İDB 1.20. İsteklerini jest, mimik ya da seslerle ifade eder.” kazanımını değerlendirirken de uygulayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bir hafta boyunca bebeğinizin iletişimsel olarak jestleri (“hayır” anlamında başını sağa-sola sallama, kafasını geriye itme, eliyle itme, bir şey istemek için elini uzatma, el sallama, baş baş yapma gibi hareketleri) kullanabilmesini gözlemleyiniz. Bebeğiniz bir hafta boyunca üç kez iletişimsel olarak jestleri sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizin rahatlıkla uzana-
bileceği mesafede bir yere, oyuncak
toplari dökerek bebeğinizin toplara
uzanmasını izleyiniz .

2 Bir topu elinize alıp,
bebeğinize göstererek ona,
topu sepete atacağınızı
söyleyiniz.

3 Topları sepete tek tek atar-
ken de bebeğinizle konuşmayı
sürdürünüz.

4 Bebeğinizin oyuna katılırken
çıkarıldığı sesler, babıldamalar ve
gülmeler esnasında, bağırarak se-
vinmesini, sesini aniden yükselterek
size bakmasını ve beklemesini olum-
lu davranış olarak değerlendiriniz ve
onu pekiştiriniz.

7-9
AY

KAZANIM : B1 1.11. Babıldarken ya da gülerken dikkat çekmek için bağıırır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- FEA 2.3. Ağlamak dışında farklı sesler çıkarır.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bebeğinin babıldarken ya da gülerken sesini aniden yükseltmesini değerlendiriniz. Bebeğiniz, davranışı bir hafta boyunca üç kez sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Sepet (küçük ve orta büyüklükte).
- Yumuşak, renkli ve farklı dokuda ya da ses çıkarabilen toplar.

UYGULAMA

Etkinliğe başlamadan önce bebeğimizi düşmeyecek şekilde oturtunuz. Bebeğinizin rahatlıkla uzanabileceği mesafeye oyuncak topları dökünüz. Bebeğinizin toplara uzanmasını ve tutmasını izleyiniz. Bu esnada siz de bir topu elinize alıp bebeğimize göstererek nesnenin top olduğunu paylaşınız (örneğin "Aaa bunlar ne? Top. Ooo bir sürü varmış. Benim kızımın/oğlumun topları çok güzel. .... (bebeğin adı) bak bu top küçük. Aaa, büyük top da varmış." vb.). Daha sonra sepeti çıkararak bebeğinizle konuşmayı sürdürünüz. Bebeğimize sepetin boş olduğunu gösteriniz ve bebeğimize, topları sepete atabileceğini söyleyiniz (örneğin "Bakalım burada ne var? Bak sepet. Sepetin içine bakalım. Aaa sepet boş. Haydi topları bu sepete atalım." vb.). Topları sepete tek tek atarken de konuşmayı sürdürünüz (örneğin "Hoop attım. Sen de al, aferin. Haydi topu at, hoop." vb.). Bebeğinizin oyuna katılırken çıkardığı seslerini, babıldamalarını ve gülmeler esnasında bağıırarak sevinmesini, sesini aniden yükselterek size bakmasını ve beklemesini olumlu davranış olarak değerlendirerek pekiştiriniz. Bebeğiniz tepki göstermiyorsa farklı tonlarda sesler çıkararak ve gülerken bebeğimize model olabilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik esnasında yaptığınız işlemleri bebeğimize anlatırken onun anlayabileceği sade bir dil kullanmaya ve konuşmalarınızda "top, at, al, ver, bak" gibi bebeğinizin anlayabileceği sözcükleri bol bol tekrar etmeye özen gösteriniz.
- Etkinlik sırasında, çevrede bebeğinizin dikkatini çekecek nesnelere/oyuncakların ve ses kaynaklarının olmadığından emin olunuz.
- Etkinlik öncesi, seçtiğiniz topların, bebeğinizin yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
- Etkinliğe başlarken oyuncak veya nesnelere bebeğinizin erişebileceği mesafeye koyunuz.
- Bebeğinizi, etkinlikte kullandığınız nesnelere/oyuncaklar ile gözetimsiz olarak yalnız bırakmayınız.
- Bebeğinizin sesini yükseltmesini desteklemek amacıyla onu heyecanlandırmak için yüksek sesle, büyük hareketlerle, alkışlayarak sevincinizi gösteriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebeğin etkinlik sırasında kullanılacak nesne ve oyuncaklara dokunmasını sağlayarak onları tanıttınız.
- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinlik sırasında gerçekleştirdiklerinizi betimleyerek açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için, etkileşim sırasında bebeğin çenesinden tutarak yüzünü kendinize döndürmek için destek olabilirsiniz. Ayrıca topu tutması, kavraması ve atması için fiziksel destek sağlayabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz. Bebeğiniz nesneyi eline aldığı anda onunla fazla ilgilendiğini düşünürseniz, nesneyi elinden alıp yeniden göstererek etkileşimi tekrarlayabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu uygulamayı aile üyeleriyle (anne, baba, dede, abi, abla vb.) uygulayarak çeşitlendirebilirsiniz.
- Günlük rutinleriniz esnasında siz bir başka yetişkinle konuşurken bebeğiniz bir kişi/nesne gösterdiğinde birkaç saniye ilgilenmeyerek sesini yükseltmesini bekleyebilirsiniz.
- Bu denemeyi günün farklı zamanlarında, farklı nesnelere/oyuncaklarla çeşitli ortamlarda gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebeğinizin babıldarken ya da gülerken sesini aniden yükseltmesini değerlendiriniz. Bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Oyuncak ayıyı elinize alıp bebeğinize göstererek “Bak, bu ayıcık. Bu da çok acıkmiş. Ma-ma, ma-ma diyor.” diyerek tepki vermesi için bekleyiniz.

2 Bebeğinizi beslerken, nsz ve ünlü ses sırasına uygun heceleri arka arkaya tekrar ederek bebeğinize model olunuz.

3 Bebeğinizin, sizi model alma girişimlerini ve ses üretme çabalarını pekiştiriniz.

7-9
AY

KAZANIM : FEA 2.4. Ünsüz-ünlü sıralamasına uyarak hece tekrarları yapar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- FEA 2.2. "A-ga", "a-ba", "a-da" gibi en az iki tane anlaşılır ünlü ile heceler üretir.
- FEA 2.3. Ağlamak dışında farklı sesler çıkarır.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapıyor mu?

Bebeğinizin ünsüz ve ünlüden oluşan "ma, ba, de, pa" gibi heceleri tekrarlamasını değerlendiriniz. Bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa yani ünsüz-ünlü sıralamasına uyarak hece tekrarları yapıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Çocuğun ilgisini çekebilecek, sevdiği oyuncaklar.
- Evcilik setindeki mutfak eşyaları.

UYGULAMA

Bu dönemde bebekler edindikleri sesleri yan yana getirerek hece tekrarları üretmeye başlarlar. Pek çok anne-baba "ma-ma, ba-ba, de-de" gibi hece tekrarlarını bebeklerinin ilk sözcükleri sanırlar. Oysa bu hece tekrarları çok yakında ortaya çıkacak sözcüklerinin habercisidir. Bu dönemde bebeğiniz henüz ünsüz-ünlü sıralamasına uyan hece tekrarları üretmiyorsa siz günlük rutin ve etkinliklerinizde ona model olabilirsiniz. Beslenme etkinliğinde bebeğinizi mama sandalyesine oturtuktan sonra oyuncak bir bebeği elinize alıp bebeğinize göstererek "Bak ..... (bebeğin adı), bu bebek de çok acıkmış. Ma-ma, ma-ma diyor." diyerek birkaç kez tekrar ediniz. Tekrar "..... (bebeğin adı) ne diyormuş? Ma-ma, ma-ma diyormuş." diyerek bebeğinizin tepki vermesi için 3-5 saniye bekleyiniz. Daha sonra da "Babası ma-ma versin, Gel ba-ba, ba-ba." diyerek bebeğe tekrar model olunuz. Etkinliği, ünsüz harf-ünlü harf sıralamasıyla oluşan heceleri vurgulu telaffuz ederek farklı ortamlarda devam ettiriniz ve bu şekilde bebeğinize model olunuz. Bebeğinizin sizi model alması için fırsat vermeyi unutmayınız. Bebeğinizin sizi model alma girişimlerini ve ses üretme çabalarını pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik sırasında, bebeğinizi sizi taklit etmesi için zorlamayınız.
- Etkinlik sırasında, bebeğinize sunduğunuz her dil örneğinden sonra sizi model alması için ortalama 4-5 saniye bekleyerek fırsat veriniz.
- Bebeğinizin çıkardığı sesleri, tekrarlı babıldamalarını ya da sözcüğe benzer ifadelerini sözel olarak pekiştiriniz.
- Bebeğinizi oturttuğunuz yerin ışık, ısı ve temizlik yönünden uygun bir yer olup olmadığına dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin sizin yüzünüzü görebileceği şekilde karşılık olduğunuzdan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinize arka arkaya sorular sormayınız. Sorunuzu sorduktan sonra bebeğinizin ünsüz-ünlü sıralamasına uyarak hece tekrarları yapması için bekleyerek fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğiniz ünsüz-ünlü sıralamasına uyarak hece tekrarları yapması veya yapma çabasını göstermesini alkışlayarak, gülümseyerek, "Aferin." diyerek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebeğin, etkinlik sırasında kullanılacak nesne ve oyuncaklara dokunmasını sağlayarak onları tanıttınız. Bebeğinizin etraftaki oyuncakların yerlerini bilmesi için oyuncakları, bebeğinizle birlikte yerleştirdiniz.
- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinlik sırasında gerçekleştirdiklerinizi betimleyerek açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için, etkileşim sırasında bebeğin çenesinden tutarak yüzünü kendinize döndürmek için destek olabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız. Gerekirse ses üretimini siz de bebeğinizle birlikte tekrarlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz. Bebeğiniz nesneyi eline aldığı anda onunla fazla ilgilendiğini düşünürseniz, nesneyi elinden alıp yeniden göstererek etkileşimi tekrarlayabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu uygulamayı diğer aile üyelerinin (örneğin anne, baba, dede, abla, abi vb.) de katılımı ile çeşitlendirebilirsiniz.
- Oyuncak hayvanları besleyerek, bebekleri ya da hayvanları yürüterek (örneğin "Pat pat yürüyorlar." vb.) çeşitlendirebilirsiniz.
- Günlük rutinleriniz esnasında bebeğinizle etkileşim esnasında tekrarlı olarak babıldayıp babıldamadığını gözlemleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebeğinizin ünsüz ve ünlüden oluşan "ma, ba, de, pa" gibi heceleri tekrarlamasını değerlendiriniz. Bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa yani ünsüz-ünlü sıralamasına uyarak hece tekrarları yapıyorsa bir sonraki kazanıma geçiniz.

1 “Ce-e oyunu” ya da “Geliyor geliyor.” diyerek bebeğinize parmaklarınızı yaklaştırırken ya da peluş oyuncaklarla gıdıklama gibi oyunlar oynarken sesinizi en alçak tondan yavaş yavaş yükseltip daha sonra tekrar normal konuşma ses tonuna getirerek model olabilirsiniz.

2 Bebeğiniz sesinin tonunu, sizi model olarak yükseltip alçalttığında gülümseyerek pekiştiriniz.

10-12
AY

KAZANIM: Bİ 1.12. Sesinin tonunu yükseltip alçaltır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- FEA 2.3. Ağlamak dışında farklı sesler çıkarır.
- Bİ 1.11. Babıldarken ya da gülerken dikkat çekmek için bağırır.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bebeğinizi bir hafta boyunca bebeğiniz yalnızken kendi kendine yaptığı seslemeler sırasında ya da başkalarına yönelttiği seslemeler sırasında gözlemleyiniz. Ağlamadığı sırada sesini yükseltip alçaltıyor mu not alınız. Bebeğiniz bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Bebeğiniz, kendisi ile konuşulduğunda ya da bebeğinizin çevresinde kendi aralarında konuşan kişiler varken sesini yükseltip alçaltıyor mu, gözlemleyiniz. Bebeğinizle yaptığınız rutinlerde örneğin beslerken, altını değiştirirken sesinizi yükseltip alçaltarak ona model olunuz. "Ce-e oyunu" ya da "Geliyor geliyor." diyerek parmaklarını yaklaştırıp ya da pelüş oyuncaklarla gıdıklama gibi oyunlar oynarken sesinizi en alçak tondan yavaş yavaş yükseltip daha sonra tekrar normal konuşma ses tonuna getirerek model olabilirsiniz. Günlük konuşmalarınızda ses tonunuzu monoton, tekdüze kullanmak yerine sohbet bağlamına uygun olarak alçaltıp yükselterek örneğin masal anlatırken, ninni söylerken, bazen kısık bazen yüksek sesle konuşarak hareketli ve heyecanlı oyunlarda, sürpriz ve şakalarda daha yüksek sesle konuşarak bebeğinize model olunuz. Oyuncak bebek, pelüş ya da kuklaları da bebeğinizle konuşturarak etkinliği sürdürünüz. Bebeğiniz sesinin tonunu sizi model alarak yükseltip alçalttığı anda gülümseyerek bebeğinizi pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik öncesi, bebeğinizin bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çevrede bebeğinizin dikkatini dağıtacak nesnelerin/oyuncakların ve ses kaynaklarının olmadığından emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, arka arkaya soru sormayınız.
- Etkinlik sırasında, kontrolü bazen bebeğinize bırakarak ses tonunu alçaltıp yükseltmesi için fırsat veriniz.
- Pekiştirici bebeğinizin bireysel özelliklerini dikkate alarak yaş ve ilgi düzeyine göre belirleyiniz. Bazı bebeklerin gülümsememiz, başını okşamanızı pekiştirici olarak kabul ederken bazılarının yiyecekleri tercih ettiğini unutmayınız.
- Etkinlik sırasında, bebeğiniz ses tonunu alçaltıp yükselttiği sıralarda gülümseyerek, alkışlayarak, "Aferin." diyerek veya yiyecek vererek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için, uygulamayı yaparken yönergenize uymas için öncelikle, bebeğinizi fiziksel olarak destekleyiniz ve ona model olunuz. Etkinliği gerçekleştirirken işlem basamaklarını betimleyiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için etkinliği uygularken, bebeğinizin çenesinden tutup, yüzünü kendinize doğru döndürerek bebeğinizin, ses tonunuzdaki yükselmelere ve alçalmalara dikkat etmesini sağlayabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkilere başlayınız. Ses tonunuzdaki alçalma ve yükselmeleri daha iyi fark edebilmesi için ağız hareketlerinize odaklanmasını sağlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz. Ses tonunuzu yükseltip alçaltırken ani geçişler yapmamaya çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Günlük rutinlerinizde, bebeğinizle oynarken kurduğunuz etkileşim esnasında ya da bebeğinizin tek başına ses oyunları yaptığı zamanlarda sesini alçaltıp yükseltmesini gözlemleyiniz.
- Bu etkinliği mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve evin farklı odalarında gerçekleştiriniz.
- Bu etkinliği genelleme amacıyla farklı aile üyelerinin (örneğin anne, baba, dede, anneanne, teyze vb.) bebeğiniz ile zaman geçirmesini sağlayabilirsiniz.
- Bu etkinliği çeşitleme amacıyla gün içerisinde rutinlerde ve oyunlar sırasında da kazanıma yönelik çalışabilirsiniz.
- Bebeğiniz ilerleme gösterdikçe ev dışı ortamlarda da (örneğin alışverişteyken, parktayken, misafirlikteyken vb.) bu etkinliği gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebeğiniz bir hafta boyunca bebeğiniz yalnızken kendi kendine yaptığı seslemeler sırasında ya da başkalarına yönelttiği seslemeler sırasında gözlemleyiniz. Ağlamadığı sırada sesini yükseltip alçaltıyor mu not alınız. Bebeğiniz bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Elinizde bir oyuncak torbası ile yerde destekli oturan bebeğinizin yanına oturunuz.

2 Oyuncak torbasından, bir oyuncak çıkarınız.

3 Oyunağı zemine koyarak "Gel." deyiniz.

4 Bebeğinizin istediğı oyuncuğı torbadan almasına fırsat veriniz.

5 Bebeğinizin oyuncuğı çağırmasını gözlemleyiniz.

10-12
AY

KAZANIM: Bİ 1.13. İsteklerini jest, mimik ya da seslerle ifade eder.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.9. Sözel oyunlara sözel ve sözel olmayan yollarla eşlik eder.
- Bİ 1.10. İletişim amaçlı ("Hayır" anlamında başını sallama, eliyle itme gibi) jestler yapar.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bir hafta boyunca bebeğinizin isteklerini nasıl ifade ettiğini gözlemleyiniz. Bebeğiniz oyuncak/nesne istediğinde, kucak istediğinde, birini uğurlarken ya da bir yere giderken, bir şeyi almak istemediğinde, yemeyi reddettiğinde isteklerini jest, mimik (örneğin "hayır" anlamında başını sağa-sola sallama, kafasını geriye itme, eliyle itme, bir şey istemek için elini uzatma, el sallama, baş baş gibi hareketleri) ya da seslerle ifade ediyor mu? Bebeğiniz bir hafta boyunca üç kez isteklerini jest, mimik ya da seslerle ifade ederse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Çocuğun ilgisini çekebilecek, sevdiği oyuncaklar.

UYGULAMA

Bebeğiniz isteklerini jest, mimik ya da seslerle ifade etmiyorsa bebeğinizle iletişim kurarken mutlaka sözcüklerin yanı sıra jest ve mimiklerinizi kullanarak iletişiminizi destekleyiniz. Yani bağlama uygun yüz ifadeleri, jest, mimik ve ses tonunuzla iletişiminizin daha anlaşılır hâle gelmesini sağlayınız. Günlük hayatta sözlü iletişiminizi desteklemek için jest ve mimiklerinizi sık sık kullanınız. Bu amaçla, örneğin bebeğinizle oyun oynarken onun ilgisini çeken bir oyuncakla işaret edebilir ya da "Gel, gel." derken elinizle de "Gel, gel." jestini yapabilirsiniz. Ardından bebeğiniz bir oyuncakla baktığında parmağıyla işaret etmesi ya da "Gel, gel." jesti yapması için fırsat veriniz, yaptığinde bebeğinizi pekiştiriniz. Jest, mimik kullanımını mutlaka "Gel bebek." diyerek sözelleştiriniz. Uygulamayı bebeğinizle her gün yaptığınız bir rutin için de deneyebilirsiniz. Örneğin bebeğinizi her gün parka götürüyorsanız gezinti saat aralığınız da ortalama her gün aynıdır. Uygulama günü park için hazırlanmayınız. Evde oturarak bir süre bebeğinizin tepkisini gözlemlemeye çalışınız. Bebeğiniz parka gitmek istediğini belirtmek için önce bazı hareketleri sergileyebilir (örneğin ayakkabısını sizin yanınıza getirmek ya da getirmeye çalışmak vb.). Bu durumda bebeğinize dönüp "... (bebeğin adı) anlamadım, ne istiyorsun?" diyerek jest ve mimik kullanımına teşvik ediniz. Bebeğiniz, elinde ayakkabısı ile dış kapıyı gösterebilir. Bebeğinize yine anlamıyor gibi "Evet, bu bir kapı." diyerek yine anlamadığınızı söyleyiniz. Bebeğiniz dışarı çıkmak istediğini işaret ederek "ı-ih" gösterdiğinde "... (bebeğin adı) demek dışarı çıkmak istiyorsun." diyerek gülümseyiniz. Ardından hafif üzgün bir ifade ile "Ama şimdi parka gidemeyiz." diyerek üzüntülü olduğunuzu belirtiniz. Bebeğiniz ısrarını sürdürmeyi deneyecektir. Gülümseyerek, çeşitli sesler çıkararak, kapıyı göstererek dışarı gezintiye çıkmak istediğini belirttiğinde "Peki ... (bebeğin adı) madem çok istiyorsun dışarıya çıkmak, haydi gezmeye gidelim." diyerek hazırlanıp park gezisine çıkınız. Bebeğiniz isteklerini gösteremediğinde ona model olunuz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik öncesi, bebeğinizin herhangi bir sağlık sorunu olmadığından, mutlu ve huzurlu olduğundan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin iletişim girişimlerini mutlaka kabul edip, cesaretlendirerek pekiştiriniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizi anlamadığınızı, cesaretini kırmayacak şekilde ifade ediniz. Sık sık anlamadığınızı vurgulamayınız.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin jest-mimik ve ses dağılıcığını genişletmek için jest-mimik ve konuşmalarınızla ona model olunuz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin dikkatinin sizde olduğundan emin olunuz.
- Etkinliği aynı gün içerisinde veya arka arkaya yapmaya çalışmayınız.
- Pekiştirici bebeğinizin bireysel özelliklerini dikkate alarak yaş ve ilgi düzeyine göre belirleyiniz. Bazı bebekler için alkışlamak, coşkulu bir şekilde gülmek pekiştirici olurken bazıları için yiyecekler pekiştirici olabileceğini göz önünde bulundurunuz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARILMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için, uygulamayı yaparken oyuncaklara ve nesnelere dokunmasını sağlayabilirsiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için, etkileşim sırasında bebeğin çenesinden tutarak yüzünü kendinize döndürmek için destek olabilirsiniz. Ayrıca oyuncakla tutması, kavraması ve atması için fiziksel destek sağlayabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size bakmasını sağlayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu kazanıma ilişkin uygulamaları oyuncak hayvanlar, diğer sesli ve ışıklı oyuncaklar, oyuncak bebekler, arabalar gibi oyuncaklarla çeşitlendirebilirsiniz.
- Etkinliği günlük rutinlerde (örneğin beslenme, uyku, tuvalet vb.) uygulayabilirsiniz.
- Günün farklı zamanlarını ve mekânlarını etkinlik için kullanabilirsiniz.
- Bu etkinliği genelleme amacıyla farklı durumlarda ve ailenin diğer üyeleri ile birlikte (örneğin anne, baba, dede, anneanne, teyze vb.) uygulayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bir hafta boyunca bebeğinizin isteklerini nasıl ifade ettiğini gözlemleyiniz. Bebeğiniz oyuncak/nesne vb. istediğinde, kucak istediğinde, birini uğurlarken ya da bir yere giderken, bir şeyi almak istemediğinde, yemeyi reddettiğinde vb. isteklerini jest, mimik (hayır anlamında başını sağa-sola sallama, kafasını geriye itme, eliyle itme, bir şey istemek için elini uzatma, el sallama, baş baş vb. hareketleri) ya da seslerle ifade ediyor mu? Bebeğiniz bir hafta boyunca üç kez isteklerini jest, mimik ya da seslerle ifade ederse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğiniz, oyun başlatmak için yanınıza geldiğinde sesler çıkararak oyunu başlatmasını bekleyiniz.

2 Bebeğinizin bu davranışlarını olumlu olarak kabul edip oyuna etkileşim kurarak katılınız. Bebeğinizi sözel olarak pekiştiriniz.

10-12
AY

KAZANIM: Bİ 1.14. Çevresindeki bireylerle sözel dile dayalı oyunlar başlatır.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.9. Sözel oyunlara sözel ve sözel olmayan yollarla eşlik eder.
- Bİ 1.13. İsteklerini jest, mimik ya da seslerle ifade eder.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapıyor mu?

Bebeğinizi bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Bebeğiniz bir hafta boyunca üç kez sesler çıkartarak, dikkatinizi çekip oyun başlatırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Bebeğinizle sevdiği, ilgisini çeken sözel oyunlar (örneğin “fış fış kayıkçı”, “parmak oyunları”, “otobüsün tekerlekleri”, “otobüse bindim, son durakta indim”, “tekerlemeler” vb.) oynayınız. Bebeğinizle bir süre oynadıktan sonra bebeğiniz oyuna doymadan (örneğin oyundan keyif aldığı bir anda) “..... (bebeğin adı) oyun bitti.” diyerek durduğunuzda heyecanla oyunu sürdürme isteğinde olduğunu gerek seslerle gerekse hareketlerle gösterip göstermediğini gözlemleyiniz. Bebeğiniz, size bakarak yüz ifadeleriyle ya da sesli tepkileriyle oyuna devam etmek istediğini belirtirse “Tamam, oynayalım o zaman.” diyerek oyuna kaldığınızı yerden devam ediniz. Ayrıca bebeğiniz bazı oyunları, belirli kişilerle oynayabilir. Örneğin bebeğiniz, dedesi her geldiğinde dedesinden, daha önce birlikte oynadıkları oyunu (örneğin “fış fış kayıkçı”) oynamak isteyebilir. Bu amaçla hatırlatıcı bir ipucu kullanarak örneğin ellerinizi dizinize vurarak oyuna hazır olduğunuzun ipucunu verebilirsiniz. Bebeğinizin oyunu başlatmasını beklerken göz kontağı kurarak ona gülümseyiniz. Bebeğiniz yanınıza geldiğinde, bebeğinizin sesler çıkararak oyunu başlatmasını bekleyiniz. Eğer bebeğiniz oyunu başlatmıyorsa ona ipucu veriniz. Örneğin ellerinizi dizinize vurabilir, oyunun hareketlerini gösterebilirsiniz. Bir süre, bebeğinizden oyunu başlatmasını bekleyiniz. Bebeğiniz, oyunu yine başlatmıyorsa oyunu siz başlatınız. Bu uygulamayı, bebeğiniz oyun oynamak istediğini sözel olarak ifade edene kadar devam ettiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Bebeğiniz sizin yardımınızla oyunu başlattığında ya da oyunu siz başlattığınızda bebeğinizi pekiştiriniz. Ancak kendisi sözel dile dayalı oyun başlatana kadar gün içinde farklı zamanlarda denemelerinizi çeşitlendiriniz.
- Bebeğiniz sözel bir ifade ile oyunu başlattığında siz de oyuna katılmaya, oyunu sürdürmeye ve bebeğinizi pekiştirmeye özen gösteriniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin, çevresinde yer alan bireylerle etkileşime girmesi için ona model olunuz. Bebeğinizin, çevresindeki bireylerle kendi başına etkileşim kurmasını destekleyiniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinize ve çevresindeki bireyle etkileşime girmesinde müdahalede bulunmayınız. Etkileşimi şekillendirmeye çalışmayınız.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin çevresindeki bireylerle etkileşimde bulunmamış olması durumunda istemedikçe bebeğinizi ortamdaki uzaklaştırmayınız.
- Etkinlik sırasında, bebeğiniz sözel dile dayalı oyunlar başlatır veya oyunu başlatmak için çaba gösterirse bebeğinizi alkışlayarak, gülümseyerek, “Aferin.” diyerek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için bu etkinliğe başlamadan önce, bebeğin bağımsız hareket etmesine yardımcı olmak amacıyla etkinliğin yapılacağı mekânı gezmesini; nesnelere, duvarlara ve oyuncaklara dokunmasını sağlayınız.
- Görme yetersizliği olan bebek için, çevresindeki bireylere dokunmasını sağlayarak, buldukları yerleri betimleyerek etkinliğe dâhil olmasını sağlayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için, etkileşim sırasında bebeğin çenesinden tutarak yüzünü kendinize döndürmek için destek olabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu uygulamayı diğer aile üyelerinin (örneğin anne, baba, dede, abla, abi vb.) katılımı ile çeşitlendirebilirsiniz.
- Bu kazanıma ilişkin uygulamaları oyuncak hayvanlar, diğer sesli ve ışıklı oyuncaklar, oyuncak bebekler, arabalar gibi oyuncaklarla çeşitlendirebilirsiniz.
- Bu denemeyi günün farklı zamanlarında, bebeğinizin temel ihtiyaçlarını karşıladığından emin olduğunuz mutlu ve huzurlu saatlerinde gerçekleştiriniz.
- Bu etkinliği “Bİ 1.13. İsteklerini jest, mimik ya da seslerle ifade eder.” kazanımını değerlendirirken de uygulayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebeğinizi bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Bebeğiniz bir hafta boyunca üç kez sesler çıkartarak, dikkatinizi çekip oyun başlatırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğinizle göz kontağı kurunuz ve elinizdeki kitabı ona gösteriniz. Bebeğinize, kitaba birlikte bakacağınızı söyleyiniz.

2 Kitabın kapağındaki nesne veya karakter resimlerini parmağınızla göstererek bebeğinizin dikkatini çekiniz.

3 Bebeğiniz, gösterdiğiniz resme baktığında davranışı olumlu olarak kabul ederek pekiştiriniz.

10-12
AY

KAZANIM: Bİ 1.15. Yetişkinin işaret ettiği yere bakar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.11. Babıldarken ya da gülerken dikkat çekmek için bağırrır.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapıyor mu?

Bebeğinizin işaret edilen yere (örneğin parmağınızla gösterdiğiniz bir yere, nesneye, hayvana ya da bir kitaptan gösterdiğiniz resme vb.) bakma davranışını değerlendiriniz. Bebeğiniz beş denemenin üçünde davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Yumuşak ve kalın kapaklı, büyük resimli, basit olay ve nesnelere olan büyük bir kitap.

UYGULAMA

Basit olaylardan (örneğin hayvan karakterleri, bebek karakterleri olan ve basit eylemler içeren) ya da basit nesnelere (örneğin top, araba, at, ev, fil vb.) oluşan kitaplardan birini seçerek bebeğinizle birlikte yere serdiğiniz temiz örtünün üzerine oturunuz. Bebeğinizle göz kontağı kurarak ve kitabı ona göstererek heyecanlı olduğunuzu gösteren yüz ifadeniz ve ses tonunuz ile "..... (bebeğin adı) bak elimde çok güzel bir kitap var." diyerek bebeğinizin dikkatini çekiniz. Kitabın kapağındaki nesne/karakter resimlerini parmağınızla bebeğinize gösteriniz. Bebeğinizin dikkatini kitaba yoğunlaştırabilmek için kitaptaki nesne ve olay resimlerini göstererek "..... (bebeğin adı) bak burada ne var? Aaa, bu da ne?" Bebeğinizin yüzüne bakarak 5-6 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz işaret ettiğiniz resme bakıp bakmadığını gözlemleyiniz. Bebeğinizin tekrarlı babıldamalarını ve sözcüğe benzer ifadelerini pekiştiriniz. Bebeğinize gösterdiğiniz resmi açıklayınız (örneğin "Evet, bu bir bebek. Küçük bir bebek." vb.). "Bakalım başka neler var?", "Bakalım bebek ne yapıyor?" diyerek kitabın sayfalarını çeviriniz. Her sayfada bebeğinizin gösterdiğiniz resme bakıp bakmadığını gözlemleyiniz. Bebeğiniz gösterdiğiniz resme baktığında davranışı olumlu olarak kabul ederek pekiştiriniz. Eğer bebeğiniz gösterdiğiniz resme bakmıyorsa parmağınızdan tutarak birlikte resmi işaret edebilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Bebeğinizin çıkardığı sesleri, tekrarlı babıldamalarını ya da sözcüğe benzer ifadelerini siz de tekrarlayarak pekiştiriniz.
- Etkinlikte kullanacağınız kitap sayfalarının bebeğinizin çevirebilmesi için kalın olmasına, kitaptaki nesnelere/varlıkların gerçek/gerçeğe yakın çizimler olmasına özen gösteriniz.
- Kitabı bitirdiğinizde, kitabın bittiğini bebeğinize söyleyiniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinize kitabın sayfalarında gördüklerini incelemesi fırsat vererek bekleyiniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin sizin işaret ettiğiniz yere baktığında bebeğinizi gülümseyerek, alkışlayarak ve "Aferin." diyerek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinlik sırasında kullanacağınız nesne veya kitabın özelliklerini ve resimlerini, etkinlik için uygulayacağınız işlem basamaklarını bebeğe betimleyiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için etkinliği uygularken onun yüzünü kendinize döndürmek amacıyla çenesinden tutarak bebeğe destek olabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size ve işaret ettiğiniz yöne bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz.
- Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan bebek için, uygulamayı gerçekleştirirken kısa süreli de olsa gösterdiğiniz resme bakmasını olumlu olarak kabul ediniz. Bu sürenin uzaması için bebeği diğer kazanımlara ilişkin uygulamalarda da gözlemlemeye devam ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu etkinliği bebeğinizle birlikte gerçekleştirdiğiniz günlük rutinleriniz (örneğin alt değiştirme, yemek yeme vb.) sırasında da gerçekleştirebilirsiniz.
- Bu etkinliği diğer aile üyeleriyle (örneğin anne, baba, dede, abla, abi vb.) uygulayarak çeşitlendirebilirsiniz.
- Etkinliği, parkta ya da bahçede bebeğinizle gezerken çevrede gördüğünüz ve onun dikkatini çekmek için gösterdiğiniz nesnelere de yapabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebeğinizin işaret edilen yere (örneğin parmağınızla gösterdiğiniz bir yere, nesneye, hayvana ya da bir kitaptan gösterdiğiniz resme vb.) bakma davranışını değerlendiriniz. Bebeğiniz beş denemenin üçünde davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Etkinliğe başlamak için bebeğinizi, yere serdiğiniz bir örtünün üzerine oturtunuz.

2 Bebeğinizin, ünsüz-ünlü (mama,baba) ve ünsüz-ünlü-ünsüz (top,bak) ses sıralaması ile oluşturulan heceleri bulabilmesi için onun sevdiği oyuncaklardan da faydalanarak bir oyun kurgulayınız.

3 Bebeğiniz, ünsüz-ünlü (mama,baba) ve ünsüz-ünlü-ünsüz (top,bak) ses sıralaması ile oluşturulan heceler bulduğunda bunu olumlu olarak kabul ediniz ve bebeğinizi pekiştiriniz.

10-12
AY

KAZANIM: FEA 2.5. Ünsüz-ünlü (mama, baba) ve ünsüz-ünlü-ünsüz (top, bak) sıralamasında heceler üretir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- FEA 2.3. Ağlamak dışında farklı sesler çıkarır.
- FEA 2.4. Ünsüz-ünlü sıralamasına uyarak hece tekrarları yapar.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapıyor mu?

Bebeğinizin ünsüz-ünlü ve ünsüz-ünlü-ünsüz sıralamasından oluşan heceleri üretmesini değerlendiriniz. Üretilen hecelerin anlamlı sözcükler olması şart değildir. Önemli olan ünsüz-ünlü ve/veya ünsüz-ünlü-ünsüz sıralamasında olmasıdır. Bebeğiniz bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa yani ünsüz-ünlü (mama, baba) sıralamasına uyarak ve ünsüz-ünlü-ünsüz (top, bak) sıralamasında hece tekrarları yapıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Oyuncak toplar.
- Oyuncak bebekler.
- Oyuncak arabalar.
- Sepet/kutu.

UYGULAMA

Etkinliğe başlamak için önce bebeğinizi, yere serdiğiniz bir örtünün üzerine oturunuz. Bebeğinizin karşısına da siz oturunuz. Etkinliğe bebeğiniz ve sizin dışınızda üçüncü bir kişiyi de (örneğin baba) dâhil ediniz. Oyuncakları örtünün üzerine koyunuz. Bebeğinizle etkileşimi başlatarak oyuncak nesnelerin isimlerini ona söyleyiniz ve bebeğinize "..... (bebeğin adı),..... (oyuncağın adı) nerede?" diye sorarak bebeğinizin doğru nesneyi göstermesini/nesneye uzanmasını pekiştiriniz (Örneğin "Top nerede? Aferin, top burada.", "Bebek nerede? Evet, bebek burada." vb.). Bebeğinizin adı söylenen nesneye uzanması, onu göstermesi gibi davranışlarını pekiştirerek bebeğinize, nesnenin adını tekrar söyleyiniz. Bebeğinizin ses ve hece üretimlerini olumlu davranış olarak kabul ediniz. Daha sonra adını söylediğiniz oyuncakları sırayla sepete atma oyunu oynayınız. "Sıra kimde?" diye sorduktan sonra sıranın üçüncü kişi de (örneğin babasında) olduğunu, daha sonra bebeğinizde olduğunu ve son olarak sizde olduğunu ifade ederek sıralamayı gösterirken tek tek kişileri işaret ediniz. Uygulama esnasında bebeğiniz ünsüz-ünlü (mama, baba) ve ünsüz-ünlü-ünsüz (top, bak) sıralamasında heceler ürettiğinde davranışı olumlu olarak kabul ederek pekiştiriniz. Üretilen hecelerin anlamlı sözcükler olması şart değildir. Önemli olan ünsüz-ünlü ve/veya ünsüz-ünlü-ünsüz sıralamasında olmasıdır. Amaç, bebeğinizin sorulara doğru cevap vermesi değildir. Amaç, bebeğinizin ünsüz-ünlü (mama, baba) ve ünsüz-ünlü-ünsüz (top, bak) sıralamasında heceler üretmesine fırsat oluşturmaktır.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Bebeğinizin çıkardığı sesleri, tekrarlı babıldamalarını ya da sözcüğe benzer ifadelerini sözel olarak pekiştiriniz.
- Bebeğinizin oturduğunuz yerin ışık, ısı ve temizlik yönünden uygun bir yer olup olmadığına dikkat ediniz.
- Bebeğinizin etkinlik öncesi karnının tok, altının temiz ve uykusunu almış olduğundan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinizin sizin yüzünüzü görebileceği şekilde karşılık olduğunuzdan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinize arka arkaya sorular sormayınız. Sorunuzu sorduktan sonra bebeğinizin ünsüz-ünlü (mama, baba) ve ünsüz-ünlü-ünsüz (top, bak) sıralamasında heceler üretmesi için bekleyerek fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında, bebeğiniz ünsüz-ünlü (mama, baba) ve ünsüz-ünlü-ünsüz (top, bak) sıralamasında heceler üretmesi veya üretme çabasını göstermesini alkışlayarak, gülümseyerek, "Aferin." diyerek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARILMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken bebeğinizin nesne ve oyuncaklara dokunmasını sağlayarak nesne ve oyuncakları ona tanıttınız. Bebeğin, oyuncakların yerini öğrenebilmesi için oyuncakları, bebeğin etrafına onunla birlikte yerleştirdiniz.
- Görme yetersizliği olan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken işlem basamaklarını bebeğinize betimleyiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için, etkileşim sırasında bebeğin çenesinden tutarak yüzünü kendinize döndürmek için destek olabilirsiniz veya adı söylenen nesneye yöneldiğinde tutması/kavraması/atması için fiziksel destek sağlayabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size ve nesneye bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu uygulamayı diğer aile üyelerinin de (örneğin anne, baba, dede, abla, abi vb.) dâhil olduğu bir uygulamaya dönüştürebilirsiniz.
- Bu uygulamayı bebeğe mama yedirme, topa doğru emekleme gibi oyunlarla çeşitlendirebilirsiniz.
- Bu kazanımı günlük rutinlerinizde bebeğinize mama yedirirken, bir kişiyi karşılarken ya da yolcularken, yaşanan bir olayı gözlemlerken ya da herhangi bir nesneyi size gösterirken de ürettiği hecelerin olup olmadığını gözlemleyerek değerlendirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebeğinizin ünsüz-ünlü ve ünsüz-ünlü-ünsüz sıralamasından oluşan heceleri üretmesini değerlendiriniz. Üretilen hecelerin anlamlı sözcükler olması şart değildir. Önemli olan ünsüz-ünlü ve/veya ünsüz-ünlü-ünsüz sıralamasında olmasıdır. Bebeğiniz bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa yani ünsüz-ünlü (mama, baba) sıralamasına uyarak ve ünsüz-ünlü-ünsüz (top, bak) sıralamasında hece tekrarları yapıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Uygulayacağınız etkinlik için bebeğinizle beraber, kapalı üç kutu hazırlayınız. Kutulardan bir tanesinin içine oyuncak koyunuz. Diğer ikisini boş bırakınız.

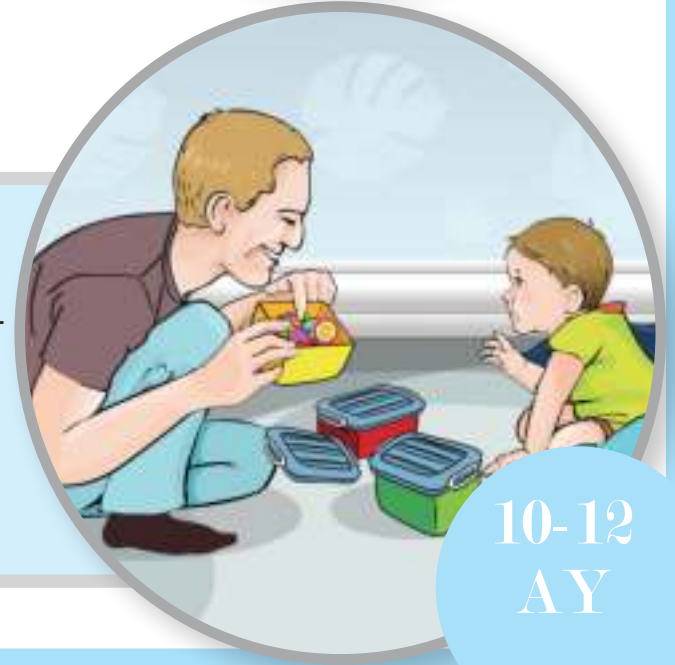

2 Bebeğinizi yere destekli oturtturarak hazırladığınız kutuları önüne koyunuz.

3 Kaplardan birini alarak sallayınız. Çıkan sesi bebeğiniz ile birlikte dinleyiniz.

4 Bebeğinizin "Aç." demesi için ona fırsat veriniz. "Aç." derse pekiştiriniz. Eğer demezse "Aç." diyerek ona model olup 4-5 saniye bekleyiniz. Bebeğiniz "Aç." derse kutuyu açarak bebeğinize veriniz. Demezse tekrar "Aç." diyerek kutuyu bebeğinize veriniz.

10-12
AY

KAZANIM: SÜ 3.1. İletişim sırasında tutarlı olan, anlamlı en az bir sözcük üretir.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- AG 3.8. Çevresinde sıkça gördüğü nesnelerin ismi söylendiğinde hangi nesne olduğunu sözel ya da sözel olmayan davranışlarla gösterir.
- FEA 2.5. Ünsüz-ünlü (mama, baba) ve ünsüz-ünlü-ünsüz (top, bak) sıralamasında heceler üretir.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bebeğinizi bir hafta boyunca gözlemleyiniz. İletişim esnasında bağlama uygun (örneğin yemek gördüğünde mama, içecek gördüğünde su, babasının fotoğrafını ya da ona ait bir şey gördüğünde baba demesi vb.) tutarlı (örneğin sadece yiyecek gördüğünde mama, sadece içecek gördüğünde su, sadece babasını ya da babasına ait bir şey gördüğünde baba demesi) ve anlamlı (örneğin dilimizde kullandığımız bir sözcük ancak sözcüğün artikülasyonu/telaffuzu bozuk olabilir örneğin "top" yerine "pop" diyebilir vb.) en az bir sözcük üretiyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Kapaklı kaplar.
- Oyuncak hayvanlar.
- Oyuncak top.
- Evcilik malzemeleri.

UYGULAMA

Başlangıçta, sözcüklerin bebekler için anlamı yoktur, yani onlar için anlamlı olan yaşantılardır, ne yaptıklarıdır. Sözcük ise ona eşlik eden, yan yana gelmiş seslerdir. Bu nedenle sizin bebeğiniz için anlamlı olan rutin, etkinlik ya da eylem ile sözcüğü birbiri ile eşlemesine yardımcı olmanız gerekir. Bebeğinizin henüz ürettiği sözcük yoksa bebeğiniz için gündelik hayatta kullandığınız 3-5 sözcük seçerek bu sözcükleri sık sık anlamlı bağlamlarda kullanınız. Örneğin seçtiğiniz sözcük "su" olabilir ya da "Ver." olabilir. Bu durumda yemek yerken bebeğinize "su" diyerek içmesi için su uzatabilir, aile üyeleri olarak birbirinizden sık sık "su" isteyebilirsiniz. Benzer şekilde oyun oynarken de "Balığı su-ya atalım.", "Balık su-da yüzüyor." gibi ifadelerle sık sık hedef sözcüğü kullanınız. Banyo zamanında da "Saçına su dökelim.", "Su sıçradı." gibi ifadelerle sık sık hedef sözcüğü kullanınız. Aynı zamanda bebeğinizin o an yapmakta olduğu ya da ilgilendiği nesne ya da eylemleri sözelleştiriniz. Bebeğiniz için anlamlı olan nesnenin ya da eylemin kendisidir. Bunların ne olduğu bildiren sözcükleri ise başlangıçta anlamsızdır. Bu nedenle yapmanız gereken, bebeğiniz elinde örneğin bir top tutuyorsa bunu adlandırmak, ne olduğunu söylemek ve bebeğinizin de elindeki ile söylenen sözcüğü eşleştirmesini sağlamaktır. Elbette bu hemen kazanılacak bir kazanım olmayacaktır. Bol tekrar ve adlandırma gerekir. Bebeğinizle iletişiminizde sadece bebeğinizin değil kendi yaptıklarınızı da sözelleştiriniz. Örneğin "Süt içiyorum.", "Ayakkabılarımı giydim." gibi ifadeler kullanmanız önemlidir.

Bu amaçla bir etkinlik yapabilirsiniz. Örneğin kapaklı birkaç kaba, bebeğinizin sevdiği oyuncakları koyunuz. İki kabı da boş bırakınız. Bebeğinizi, yere serdiğiniz bir örtünün üzerine oturtunuz. Bebeğinizin sizi görebileceği şekilde yanına oturunuz. Daha önceden kapalı kaplara koyduğunuz oyuncakların olduğu kaplardan bir tanesini alarak etkileşimi başlatınız (örneğin "Aaa, bunun içinde ne var?"). Kabı sallayarak ses çıkartıp sesi dinlemesini isteyiniz. Bebeğiniz kaba uzandığında birlikte tutarak içinde bir şey olduğu hakkında konuşunuz. Daha sonra bebeğinize "..... (bebeğin adı) açalım mı?" sorusunu sorarak 3-5 saniye bekleyiniz. "Aç." ifadesini yerinde kullanabilmesi için fırsat veriniz. Bebeğiniz doğru sözcüğü söylediğinde pekiştiriniz. Kabin kapağını açtıktan sonra bebeğinize bakınız ve bildiğini düşündüğünüz bir oyuncak ise adını söylemesi için "..... (bebeğin adı) bu ne?" diye sorarak cevaplaması için bir süre bekleyiniz. Bebeğiniz nesnenin adını söyleyemediğinde "Bu ne?", "Aaa ne varmış?" gibi sorular yönelterek nesnenin adını söylemesi için fırsat tanıyınız. Bebeğiniz nesnenin adını söylediğinde pekiştirerek davranışı olumlu olarak kabul ediniz. Söyleyemediğinde ise nesnenin adını söyleyerek tekrar etmesi için süre tanıyınız. Daha sonra her bir kaptaki oyuncak hakkında konuşarak etkinliği sürdürünüz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Bebeğinizin ürettiği anlamlı, tutarlı ve bağlamına uygun ancak artikülasyonu/telaffuzu bozukluğu olan sözcükleri de doğru kabul ediniz.
- Kazanımı olumlu olarak değerlendirebilmeniz için en az bir anlamlı sözcüğü bağlamında kullanması gerektiğini dikkate alınız.
- Sözcük dağarcığını artırmak için bu yöntemleri kullanırken bebeğinizin sizi model alması için de 5 saniye bekleyiniz. Tam doğru üretmesi bile girişimlerini pekiştiriniz ve genişletiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARILAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için, çalışmaya başlamadan önce bebeğe ismiyle hitap ederek ya da ona dokunarak iletişimini başlatınız. Bebeğin kullanacağı kaplara, oyuncaklara dokunarak onları tanıması için yeterli zaman veriniz. Görme kaybının derecesine göre, az gören ve göremeyen bebeğin eline kapları, oyuncakları siz verebilirsiniz. Bebeğin kaplara dokunarak onları keşfetmesini sağlayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için etkinliği uygularken yüzünü size doğru çevirebilmesi için bebeğin çenesinden tutup, hafifçe döndürerek ona destek olabilirsiniz veya bebek, adı söylenen nesneye yöneldiğinde onu tutması/kavraması için bebeğe fiziksel destek sağlayabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız. Sizi duyduğundan emin olacak şekilde ses yüksekliğini ayarlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size ve nesneye bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz. Bebeğin bir nesneyle fazla ilgilendiğinde ve etkileşimin bozulduğunu düşündüğünüzde nesneyi alarak ve yeniden göstererek etkileşimi başlatabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu uygulamayı diğer aile üyeleriyle (örneğin anne, baba, dede, abla, abi vb.) uygulayarak çeşitlendirebilirsiniz.
- Bu etkinliği "B1 1.13. İsteklerini jest, mimik ya da seslerle ifade eder." kazanımını değerlendirirken de uygulayabilirsiniz.
- Bu kazanımı tüm günlük rutinlerinizde ve oyunlarınızda bebeğinizi gözlemleyerek değerlendirebilirsiniz.
- Bu uygulamayı bebeğe topa doğru emekleme, halkaları üst üste dizme gibi oyunlarla çeşitlendirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebeğinizi bir hafta boyunca gözlemleyiniz. İletişim esnasında bağlama uygun (örneğin yemek gördüğünde mama, içecek gördüğünde su, babasının fotoğrafını ya da ona ait bir şey gördüğünde baba demesi vb.) tutarlı (örneğin sadece yiyecek gördüğünde mama, sadece içecek gördüğünde su, sadece babasını ya da babasına ait bir şey gördüğünde baba demesi) ve anlamlı (örneğin dilimizde kullandığımız bir sözcük ancak sözcüğün artikülasyonu/telaffuzu bozuk olabilir örneğin "top" yerine "pop" diyebilir vb.) en az bir sözcük üretiyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bebeğiniz, siz ve bir yakınınız aynı sofrada yemek yiyiniz.

2 Yemek yemeye başladığınızda bebeğinizle etkileşim kurunuz.

3 Yemek yerken bebeğinize, sizinle etkileşim kurması için fırsat veriniz.

10-12
AY

KAZANIM: SÜ 3.2. Başkaları ile iletişim kurarken cümle benzeri, çoğunlukla anlamsız cümleler kurar.

ÖN KOŞULLAR: Bebeğinizin alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
FEA 2.5. Ünsüz-ünlü (mama, baba) ve ünsüz-ünlü-ünsüz (top, bak) sıralamasında heceler üretir.
SÜ 3.1. İletişim sırasında tutarlı olan, anlamlı en az bir sözcük üretir.

DEĞERLENDİRME

Bebek bu beceriyi yapabiliyor mu?

Bebeğinizi bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çevresindeki kişilerle iletişim kurarken cümle benzeri çoğunlukla anlaşılmasız sözcüklerden oluşan ve belirli bir ezgisi olan cümleler kuruyor mu? Not alınız. Bebeğiniz bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Bebeğiniz bu dönemde, çevresindeki kişilerin sözcükleri sıralayarak anlamaya çalıştığını kavrar. Henüz hiçbir sözcük üretememesine ya da yalnızca birkaç sözcük üretebilmesine rağmen ana dilinin ezgisine uygun, anlamsız sözcükleri yan yana getirerek anlamsız cümleler kurmaya başlar. Bu aşamada bebeğinizin bu girişimlerini destekleyerek onun bu tür davranışlarını pekiştiriniz. Bu amaçla evdeki diğer üyelerle birlikte etkinlikler gerçekleştiriniz. Örneğin günlük rutinlerinizde (örneğin alt değiştirme, mama yedirme, uyutma, giydirme vb.) ve oyunlarınızda, bebeğinizle yumuşak bir tonda konuşarak, gülümseyerek, dokunarak ve sorular yönelterek (örneğin “..... (bebeğin adı) Ne yiyelim?/Nereye gidiyoruz?/Bu ne?/Topun nerede?” vb.) bebeğinizin etkileşime katılırken tekrar edebildiği heceleri, arada anlaşılır olan bir ya da birkaç sözcüğünü siz de söyleyerek pekiştiriniz. Aynı zamanda evde bulunan yakınınızı sürece dâhil ediniz. Bebeğinizin onunla da iletişim kurmasını destekleyiniz. Bu sırada bebeğinizin sizinle ya da yakınınız ile iletişim kurma sürecine dikkat ediniz. Bebeğinizin sanki 2-3 sözcük söyleyerek cümle kuruyormuş gibi anlaşılır olmayan sözcükler üretip üretmediğini gözlemleyiniz. Bebeğiniz anlamsız sözcüklerden oluşan cümlelerle iletişim kurmaya çalıştığında davranışı olumlu olarak kabul ederek pekiştirerek bu ifadelerini bağlama uygun, dil bilgisel olarak düzgün bir şekilde düzelterek seslendiriniz. Örneğin bebeğinizin “top bademaoo” şeklindeki ifadesini “Topu sana vereyim mi?”, “Tamam, topu kızıma/oğluma vereyim.” ifadeleriyle sözelleştirebilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Bebeğinizin anlamsız sözcüklerden oluşan cümleler şeklindeki ifadelerini anlamlı cümle olarak kabul ederek sözel olarak pekiştiriniz.
- Etkinlik sırasında, çevrede bebeğinizin dikkatini çekecek nesnelere/oyuncakların ve ses kaynaklarının olmadığından emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, bebeğinize arka arkaya soru sormayınız. Sürekli konuşmayınız. Bebeğinize iletişim kurarken anlamsız da olsa cümleler kurması için fırsat veriniz.
- Bebeğinizin anlamsız sözcüklerden oluşan cümleler şeklindeki ifadelerini bağlama uygun şekilde dil bilgisel olarak düzgün bir şekilde düzelterek seslendiriniz. Örneğin bebeğinizin “top bademaoo” şeklindeki ifadesini “Topu sana vereyim mi?”, “Tamam, topu kızıma/oğluma vereyim.” ifadeleriyle cevaplayabilirsiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan bebek için, uygulamayı ses çıkaran bir top, meyveler, evcilik oyuncakları ile oynarken sorabileceğiniz (örneğin “..... (bebeğin adı) Ne yiyelim?/Nereye gidiyoruz?/Bu ne?/Topun nerede?” vb.) bebeğin tekrar edebildiği heceleri, arada anlaşılır olan bir ya da birkaç sözcüğü gözlemleyebilirsiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için, etkileşim sırasında bebeğin çenesinden tutarak yüzünü kendinize döndürmek için destek olabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan bebek için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız. Ayrıca işitme kayıplı bebeğin kullandığı anlamsız cümle denemelerini kendi cümleleriyle cevaplamadan önce onun ifade etmek istediğini düşündüğünüz cümleyi vurgulayarak model olabilirsiniz (örneğin “Topu ver. Topu sana vereyim, al bakalım.”, “Baba gel, babayı mı çağıralım, haydi çağıralım, baba gel, baba geldi.” vb.).
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan bebek için, etkinliği gerçekleştirirken fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu uygulamayı diğer aile üleriyle (örneğin anne, baba, dede, abla, abi vb.) uygulayarak çeşitlendirebilirsiniz.
- Bu kazanımı tüm günlük rutinlerinizde ve oyunlarınızda bebeğinizi gözlemleyerek değerlendirebilirsiniz.
- Bu etkinliği bebekle kutuya küpleri atma, oyuncakları toplama gibi oyunlar oynayarak çeşitlendirebilirsiniz.
- Uygulamayı park, bahçe gibi açık alanlarda oynayacağınız oyunlarla da gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bebeğinizi bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Bebeğiniz, çevresindeki kişilerle iletişim kurarken çoğunlukla anlaşılmasız sözcüklerden oluşan ve belirli bir ezgisi olan cümleler kuruyor mu? Not alınız. Bebeğiniz bir haftada üç kez davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzun sevdiği oyuncakları veya yiyecekleri, odada görebileceği ancak tek başına alamayacağı yere yerleştiriniz.

2 Çocuğunuz, oyuncuğa veya yiyeceğe ulaşmak istediğinde nesneyi sözel ya da sözel olmayan davranışlarla göstermesi için ona fırsat veriniz.

3 Çocuğun istediği oyuncuğun ya da yiyeceğin adını söyleyerek (Evet, bu ...) çocuğa istediğini verip onun davranışını pekiştiriniz.

13-18
AY

KAZANIM: Bİ 1.16. Yetişkinin dikkatini çekmek amacıyla, ilgilendiği nesneyi sözel ya da sözel olmayan davranışlarla gösterir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.13. İsteklerini jest, mimik ya da seslerle ifade eder.
- Bİ 1.15. Yetişkinin işaret ettiği yere bakar.
- SÜ 3.1. İletişim sırasında tutarlı olan, anlamlı en az bir sözcük üretir.
- SÜ 3.2. Başkaları ile iletişim kurarken cümle benzeri, çoğunlukla anlamsız cümleler kurar.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz, dikkatini çeken ve ilgilendiği nesneyi ya da kişiyi (örneğin gördüğü bir yakını, hayvan, oyuncak, yiyecek gibi sevdiği nesnelere vb.) sözel (örneğin bak, baba, kedi, bebek, süt, mama vb.) ya da sözel olmayan (örneğin işaret etme, ses çıkarma, çekiştirme vb.) davranışlarla bir hafta boyunca üç kez gösteriyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Çocuğunuzun sevdiği oyuncaklar veya yiyecekler.

UYGULAMA

Çocuklar isteklerini kimi zaman sözel kimi zaman sözel olmayan bazen de her ikisini birlikte kullanarak ifade etmektedirler. Bu davranışları gözlemlemek ve desteklemek için çeşitli fırsatlar oluşturabilirsiniz. Buna göre etkinliğe hazırlık için önce çocuğunuzun sevdiği oyuncakları/yiyecekleri odada görebileceği ancak tek başına alamayacağı yerlere (örneğin yüksek bir raf üzerinde, kapaklı, kırılmaz bir kavanoz/kutu içinde vb.) yerleştiriniz. Çocuğunuzu odada oyuncakları/yiyecekleri görebileceği güvenli bir yere bırakınız. Bu sırada siz başka işle ilgilenir gibi yaparak çocuğunuzun hareketlerini gözlemleyiniz. Çocuğunuz örneğin oyuncuğa/yiyeceğe ulaşmak istediğinde, size ve nesneye bakarak, sizi ve nesneyi göstererek, sesler çıkartarak, nesnenin adını söylüyorsa (örneğin bebek, uçak, süt vb.) ya da eylem kullanarak (örneğin al, ver, bak vb.) ifade ediyorsa bu davranışı olumlu olarak kabul ediniz. Çocuğunuz, sözel ya da sözel olmayan davranışlarla istediği oyuncuğun/yiyeceğin adını söylediğinde "Evet, bu bir bebek" diyerek istediğini ona verip çocuğun davranışını pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Çocuğunuzun bir nesne ile ilgili sözel ve sözel olmayan ifadelerini siz de sözel olarak ifade ediniz. Sadece işaret ediyor ya da bakıyorsa nesnenin ya da oyuncuğun ismini adlandırınız "Evet bebek" ya da "bebek" diyerek sözel olarak adlandırıyorsa "Bebeği ver." diyerek yeni bir sözcük ekleyip genişletiniz.
- Etkinlik sırasında, soruları arka arkaya sormayınız. Her zaman, 3-5 saniye tepki vermesi için çocuğunuzu bekleyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun nesne veya oyuncakla ilgilenip ilgilenmediğini kontrol ediniz. Sizi yönlendirmesine fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun dikkatini dağıtacak nesnelere/oyuncakların veya ses kaynaklarının olmadığından emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğun size ilgilendiği nesne ile ilgili her tür dikkatinizi çekme çabasını kabul ederek çocuğunuzu cesaretlendiriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sizin dikkatini çekmek için ilgilendiği nesnelere işaret ediyor, sözel veya sözel olmayan davranışlarla gösteriyorsa "Aferin." diyerek, başını okşayarak, alkışlayarak veya yiyecek vererek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için etkinliği yaparken etkinlikte kullanacağınız nesnelere önceden dokunup onları incelemesi için çocuğa fırsat veriniz. Daha sonra her bir nesneyi, çocuğun ağına olduğu bir odanın içinde farklı yerlere koyup çocuğa nesnelere nerede olduğunu söyleyerek uygulamaya geçebilirsiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, etkileşim sırasında çocuğun çenesinden tutarak yüzünü size dönebilmesi için ona destek olabilirsiniz. Bir nesneyi göstermeye niyetlendiğinde bağımsız yapamıyorsa çocuğu fiziksel olarak destekleyebilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliğe başlayınız. Sesinizi, çocuğun duyabileceğinden emin olmaya özen gösteriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken rahatsızlık duyduğu nesnelere kullanmayınız. Nesnelere dikkatini çekecek mesafeye koyunuz. Ayrıca etkinliği fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size ve nesneye bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu uygulamayı diğer aile üyelerinin (örneğin anne, baba, dede, abla, abi vb.) katılımı ile çeşitlendirebilirsiniz.
- Bu kazanımı tüm günlük rutinlerinizde ve oyunlarınızda çocuğunuzu gözlemleyerek değerlendirebilirsiniz.
- Bu etkinliği "Bİ 17. İsteklerini jest, mimik ya da sesterle ifade eder." kazanımını değerlendirirken de uygulayabilirsiniz.
- Çocuğunuzun sevdiği oyuncakları bir kutuya koyup ilk kez göreceği bir oyuncuğa da kutu içine koyarak oynamasını isteyebilirsiniz. Özellikle ilk kez gördüğü nesneyi çocuğunuz yetişkine gösterme çabası içine girebilir. Çocuğunuz kutuyu incelerken onunla ilgilenmiyormuş gibi yapınız. Ancak gözlemlemeye devam ediniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu beş denemenin üçünde dikkatinizi çekmek amacıyla, ilgilendiği nesneyi (örneğin gördüğü bir yakını, hayvan, oyuncak, yiyecek gibi sevdiği nesnelere vb.) sözel (örneğin bak, baba, kedi, bebek, süt, mama vb.) ya da sözel olmayan (örneğin işaret etme, ses çıkarma, çekiştirme vb.) davranışlarla gösteriyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Dışarı çıkacağınız zaman, çocuğunuzun ayakkabılarını onun görebileceği bir yere koyunuz ve çocuğunuza dışarı çıkacağınızı söyleyiniz.

2 Çocuğunuz ayakkabılarını fark etmezse kendi ayakkabılarınızı giyip çocuğunuza "Haydi, gidelim." deyiniz ve 5 saniye bekleyiniz.

3 Çocuğunuz, ayakkabılarını gösterdiğinde ve "Bak, ayakkabı, ver." gibi ifadelerle ayakkabıyı sizden istediğinde, onun bu davranışını olumlu kabul ederek çocuğunuzun pekiştiriniz.

4 Çocuğunuzun ayakkabısını giydiriniz.

13-18
AY

KAZANIM: Bİ 1.17. İsteklerini (nesne, hizmet ya da eylem) sözel ya da sözel olmayan davranışlarla ifade eder.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.16. Yetişkinin dikkatini çekmek amacıyla, ilgilendiği nesneyi sözel ya da sözel olmayan davranışlarla gösterir.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunun bir nesneye ya da eyleme ilişkin isteklerini (oyuncak, yiyecek vb. isteme; kucağa gelmeyi, parka gitmeyi vb. isteme) sözel olarak ya da sözel olmayan davranışlarla (örneğin söyleyerek, işaret edip ses çıkararak vb.) ifade etmesini değerlendiriniz. Çocuğunuz, davranışı bir hafta boyunca 3 kez sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- İçinde mama olan mama kabı.
- Çocuğunun ayakkabıları.

UYGULAMA

Çocuğunun doğduğu günden itibaren istekleri vardır ve artık bunları dile getirmeye başlayacaktır. Bu davranışını geliştirecek veya pekiştirecek etkinlikler yapabilirsiniz. Bu amaçla günlük rutinleriniz esnasında, örneğin çocuğunun acıktığında yemeğini hazırlayarak tabağını görebileceği ancak ulaşamayacağı bir yere koyunuz. Çocuğunuzla göz kontağı kurarak etkileşimi başlatınız (örneğin "Benim çocuğum acıkmış mı? Ne yapalım? Evet, yemeğimizi yiyelim. Peki tabağımız nerede? vb.). Çocuğunun yemek tabağını gösterip, isteğini sözel olarak ifade etmesi için 5 saniye bekleyerek ona fırsat veriniz. Davranışı gerçekleştirdiğinde, kazanımı olumlu olarak kabul ederek çocuğunuzu pekiştiriniz. Davranış gerçekleşmezse ya da çocuğunuz sadece işaret ederse/ses çıkarırsa çocuğunuza "yemek yeme, mama, acıktım" gibi ifadeleri kullanarak model olunuz. Yemeği yedikten sonra dışarı çıkacağınız zaman, çocuğunun ayakkabılarının onun görebileceği bir yere koyunuz ve çocuğunuza dışarı çıkacağınızı söyleyiniz. Çocuğunuz ayakkabılarını fark etmezse kendi ayakkabılarını giyerek çocuğunuza "(çocuğun adı) haydi gidelim." deyin ve 5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz tepki vermezse ona, ayaklarını göstererek "Aaa! Senin ayağında ayakkabıların yok." diyerek çocuğunun nesneyi/hizmeti istemesi için fırsat oluşturunuz. Ayakkabılarını gösterdiğinde ve sözel olarak "Bak, akabı, ver" gibi ifadelerle ayakkabıyı istediğinde, bu davranışı olumlu kabul ederek onu pekiştiriniz. Gerçekleştirmezse ya da sadece işaret ederse/ses çıkarırsa "ayakkabı, ver, parka gidelim" gibi ifadelerle çocuğunuza model olunuz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Çocuğunun iletişim girişimlerini mutlaka pekiştiriniz.
- Çocuğunun çevresine onun isteyebileceği şeyleri yerleştirerek çocuğunun bir şey istemesini sağlayacak uygun ortamı oluşturunuz.
- Etkinlik sırasında, arka arkaya sorular sormayınız. Her zaman 3-5 saniye tepki vermesi için çocuğunuzu bekleyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzu isteyeceğini düşündüğünüz nesne, hizmet ya da eylemi sizden tam olarak istemesi ifadesini göstermesi için bekleyiniz. İsteyeceği şeyi anlarsanız da hemen yerine getirmeyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunun nesneyle/oyuncakla ilgilenip ilgilenmediğini kontrol ediniz. Sizi yönlendirmesine fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunun dikkatini dağıtacak nesnelerin/oyuncakların veya ses kaynaklarının olmadığından emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğun size isteklerini sözel veya sözel olmayan her tür davranışla ifade etme çabasını kabul ederek çocuğunuzu cesaretlendiriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunun isteklerini sözel veya sözel olmayan davranışlarla ifade etme davranışını veya çabasını "Aferin." diyerek, başını okşayarak, alkışlayarak veya yiyecek vererek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlikte kullanacağınız nesnelere çocuğunun önceden dokunup incelemesine fırsat veriniz. İsteyebileceği nesnelere, oyuncakları çocuğunun uzanıp dokunacağı mesafeye koyunuz.
- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinlik sırasında gerçekleştirdiklerinizi betimleyerek açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan bebek için etkinliği uygularken yüzünü size doğru çevirebilmesi için bebeğin çenesinden tutup, hafifçe döndürerek ona destek olabilirsiniz. Çocuk, bir nesneyi göstermeye niyetlendiğinde bunu bağımsız olarak yapamıyorsa çocuğu fiziksel olarak destekleyebilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için önce, çocuğun kullandığı işitme yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz, sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken rahatsızlık duyduğu nesnelere kullanmayınız. Nesnelere dikkatini çekecek mesafeye koyunuz. Ayrıca etkinliği fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size ve nesneye bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu etkinliği diğer aile üyelerinin (örneğin anne, baba, dede, abla, abi vb.) de katılımı ile çeşitlendirebilirsiniz.
- Bu kazanımı tüm günlük rutinlerinizde (örneğin altını değiştirmek için beklerken bezini göstererek altının değiştirilmesini istediğinde vb.), oyunlarınızda (örneğin uzanamadığı bir oyuncak istediğini göstererek belirttiğinde vb.) değerlendirebilirsiniz.
- Etkinliği çocuğunuz ilerleme gösterdikçe ev dışı ortamlarda (örneğin alışverişteyken, parktayken, misafirlikteyken vb.) gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunun nesne, hizmet ya da eylemi (örneğin oyuncak, yiyecek gösterme, isteme, kucağa al, atta/parka gidelim, ver, at vb.) isteklerini sözel olarak ya da sözel olmayan davranışlarla (örneğin söyleyerek, işaret edip ses çıkararak vb.) ifade etmesini değerlendiriniz. Çocuğunuz davranışı bir hafta boyunca 3 kez sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bir torbadan, kuklaları ve bebekleri sırayla çıkartınız. Yumuşak bir ses tonu kullanmaya ve konuşmanızı vurgulu şekilde yapmaya özen göstererek çocuğunuzla etkileşimi başlatınız.

2 Çocuğunuzla, ona gösterdiğiniz kuklanın/oyuncak bebeğin yüzündeki uzuvlar hakkında konuşunuz. Daha sonra çocuğunuzun dikkatini, kuklanın/oyuncak bebeğin ellerine çekip “Ona merhaba diyelim.” diyerek el sallayınız ve kuklayla/oyuncak bebekle selamlaşınız (Merhaba bebek vb. ifadeler kullanınız.).

3 Kuklanın/oyuncak bebeğin elini çocuğunuza yaklaştırarak onu “Sen de yap. Merhaba, de.” gibi ifadelerle yönlendiriniz.

4 3-5 saniye bekleyerek çocuğunuzun gözlemleyiniz. Çocuğunuz el salladığında, sesler çıkardığında, “Merhaba!” ya da benzer bir sözcük söylediğinde bu davranışı olumlu olarak kabul ederek çocuğunuzun pekiştiriniz.

13-18
AY

KAZANIM: B1 1.18. Söylenildiğinde selamlaşır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- B1 1.17. İsteklerini (nesne, hizmet ya da eylemi) sözel ya da sözel olmayan davranışlarla ifade eder.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu bir ortama girerken ve ortamdan ayrılırken gözlemleyiniz. Çocuğunuz, davranışı bir hafta boyunca üç kez sergiliyorsa yani söylendiğinde selamlaşmak için karşısındaki kişiye/oyuncağa el sallıyor, gülümsüyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Bez.
- Yumuşak kuklalar.
- Oyuncak bebekler.

UYGULAMA

Bu dönemde selamlaşma, yeni bir ortama girildiğinde çocuğunuzun göz kontağı kurması, istenildiğinde “Merhaba!” demesi, el sallaması gibi davranışları kapsar. Bu amaçla evden ayrılma ve farklı bir ortama girme etkinliklerini bu kazanımı geliştirmek için değerlendirebilirsiniz. Aynı zamanda oyunun çocuğunuzun ifade edici dil becerilerinin gelişimini desteklemede önemli bir araç olduğunu unutmayınız. Dolayısıyla selamlaşma davranışının edinimini ve geliştirilmesini çocuğunuz ile oyun oynayarak da sağlayabilirsiniz. Bu amaçla önce çocuğunuzu bir koltuk üzerine veya yere oturtunuz. Bir torbadan, kuklaları ve bebekleri sırayla çıkartınız. Yumuşak bir ses tonu kullanmaya ve konuşmanızı vurgulu şekilde yapmaya özen göstererek çocuğunuzla etkileşimi başlatınız. Çocuğunuzla, ona gösterdiğiniz kuklanın yüzündeki uzuvlar hakkında konuşunuz. Daha sonra, çocuğunuzun dikkatini kuklanın/oyuncak bebeğin ellerine çekerek “..... (çocuğun adı) bebeğe/kuklaya merhaba diyelim.” deyip, el sallayarak kuklayla/bebekle selamlaşınız (örneğin “Merhaba bebek.”). Daha sonra kuklanın/oyuncak bebeğin elini çocuğunuza yaklaştırarak “..... (çocuğun adı) sen de yap. Bebeğe/kuklaya ‘Merhaba!’ de.” ifadesiyle çocuğunuzu yönlendiriniz. Çocuğunuz sizi taklit ederek “Merhaba!” sözcüğünü ifade etmeye çalıştığında, anlamsız heceler üretse de davranışı olumlu olarak kabul ederek pekiştiriniz. Birkaç kukla ve bebekle bu şekilde önce siz sonra çocuğunuz selamlaştıktan sonra torbadan çıkardığınız bir başka bebeği/kuklayı oynatınız. Çocuğunuza sadece “Haydi, merhaba diyelim.” deyiniz. 3-5 saniye bekleyerek çocuğunuzu gözlemleyiniz. Çocuğunuz el salladığında, sesler çıkardığında, “Merhaba!” ya da benzer bir sözcük söylediğinde bu davranışı olumlu olarak kabul ediniz ve çocuğunuzu pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Bu kazanımda amaç, çocuğun davranışı bağımsız olarak yapması değil; sözlü yönerge verildiğinde selamlaşma eylemini gerçekleştirebilmesidir.
- Bazı çocuklar kuklalardan çekinebilir, korkabilir. Dolayısıyla etkinlik için seçmiş olduğunuz kuklalara dikkat ediniz. Çocuğunuz eğer korktuysa etkinliğe devam etmek için ısrar etmeyiniz.
- Etkinlik sırasında, doğal akışı bozarak çocuğunuzun sık sık selamlama davranışını yerine getirmesini istemeyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz siz söyledikleriniz hâlde selam vermiyorsa ısrar etmeyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz sözel olarak selam veremediyse ancak bunun için çaba harcadıysa bu davranışını kabul edip onu cesaretlendiriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuza selamlaşmasını söylediğinizde bunu yapıyorsa onu alkışlayıp “Aferin.” deyiniz. Ayrıca çocuğunuzun başını okşayarak veya sevdiği bir yiyeceği vererek çocuğunuzu pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğun etkinliğe başlamadan önce, etkinlikte kullanacağınız nesnelere dokunmasına ve onları incelemesine fırsat veriniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, etkileşim sırasında çocuğun elini tutarak oyuncak bebeğin/kuklanın elini tutmasını sağlayabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, uygulamayı gerçekleştirirken çocuğun rahatsız olduğu oyuncakları/kuklaları kullanmayınız. Çocuk, oyuncaklara/kuklalara dokunmaktan çekiniyorsa el sallamayı ve selamlaşmayı çalışabilirsiniz.
- Uygulamayı gerçekleştirirken çocuğunuza, bebeği/kuklayı dikkat çekici hareketlerle gösterip çocuğunuzun dikkatini çekmeyi başararak göz kontağı kurmasını sağlayabilirsiniz. Çocuğunuz rahatsızlık duymuyorsa elinden tutarak bebeğin/kuklanın elini tutması için fiziksel destek sağlayabilirsiniz. Ayrıca etkinliği, fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size ve nesneye bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Bu uygulamayı diğer aile üyelerinin (örneğin anne, baba, dede, abla, abi vb.) de katılımı ile selamlaşma uygulayarak çeşitlendirebilirsiniz.
- Bu uygulamayı evinize misafir gelen bir yetişkin ile ya da yolda, parkta karşılaştığınız bir tanıdık ile selamlaşırken de gerçekleştirebilirsiniz.
- Diş fırçası, çatal, kaşık, sabun gibi çocuğunuzun kullandığı materyalleri kukla gibi kullanarak konuşturabilir, onları çocuğunuzla tanıştırebilir, birbirlerini selamlamalarını sağlayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu, bir ortama girerken ve ortamdan ayrılırken gözlemleyiniz. Çocuğunuz, davranışı bir hafta boyunca üç kez sergiliyorsa yani söylendiğinde selamlaşmak için karşısındaki kişiye/oyuncağa el sallıyor ve gülümsüyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

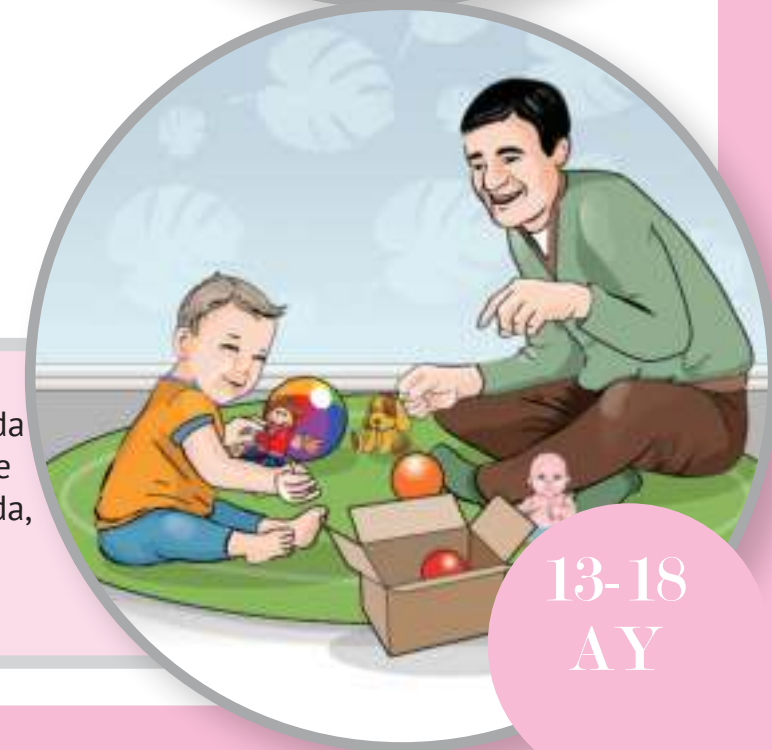
1 Oyun sırasında çocuğunuzun dil gelişimini desteklemek amacıyla birçok fırsat yakalayabilirsiniz.

2 Oyuncak topu bir kutuya atarak çocuğunuza model olunuz. Yaptığınız etkinliğin dilini "Topu attım.", "Top düştü.", "Tüh! Topu atamadım." gibi cümleler kullanarak paylaşınız.

3 Etkinlikte yaptığınız işin dilini paylaşmanın yanı sıra çocuğunuza onay gerektiren "Bir daha atayım mı?" gibi sorular yöneltiniz.

4 Çocuğunuz, konuşmalarınızı ya da sorularınızı onaylamak amacıyla jest ve mimik kullandığında, sesler çıkardığında, sesleme ve/veya sözcük ürettiğinde davranışı olumlu olarak kabul ederek pekiştiriniz.

13-18
AY

KAZANIM: Bİ 1.19. Başkalarının konuşmalarını onaylamak amacıyla jest-mimik, sesleme ve/veya sözcük üretir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.13. İsteklerini jest, mimik ya da seslerle ifade eder.
- SÜ 3.1. İletişim sırasında tutarlı olan, anlamlı en az bir sözcük üretir.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuz sohbet ederken onu gözlemleyiniz. Bu gözleminizi bir hafta boyunca devam ettiriniz. Çocuğunuzun, sizin ya da başkalarının konuşmasını onaylamak amacıyla sesler çıkarmasını (örneğin “hı hı” vb.), jest ve mimik kullanmasını (örneğin başını öne-arkaya sallaması başıyla onaylaması vb.), anlamlı bir sözcük (örneğin tamam, olur, peki gibi onay sözcükleri ile “Geleyim mi?” sorusuna “Gel.” demek vb.) kullanmasını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Orta büyüklükte top.
- Topun sığabileceği büyüklükte kutu/sepette.

UYGULAMA

Oyun sırasında çocuğunuzun dil gelişimini desteklemek amacıyla bir çok fırsat yakalayabilirsiniz. Bu fırsatları kaçırmadan değerlendirmeniz çocuğunuzun gelişimine katkı sağlayacaktır. Örneğin çocuğunuzla oynayacağınız bir top oyunu (örneğin topu kutuya/sepete ya da basket potasına atma vb.) onun dil gelişimini desteklemek için bir fırsat olabilir. Sepeti yere koyup elinizde topla, çocuğunuza yakın bir mesafede durunuz. Topu kutuya/sepete atarak çocuğunuza model olunuz. Yaptığınız etkinliğin dilini “Topu attım.”, “Top düştü.”, “Tüh! Topu atamadım.” gibi cümleler kullanarak paylaşınız. Etkinlikte yaptığınız işin dilini paylaşmanın yanı sıra çocuğunuza onay gerektiren “..... (çocuğun adı) bir daha atayım mı?” gibi sorular yöneltiniz. Sorduğunuz sorulara ve konuşmalarınıza onay vermesi için çocuğunuza 3-5 saniye süre veriniz. Çocuğunuzun sizin konuşmalarınıza ya da sorularınıza onaylamak için jest ve mimik kullanmasını, sesler çıkarmasını, “top, at” gibi anlamlı sözcük kullanmasını gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarınıza ya da sorularınıza onaylamak amacıyla jest ve mimik kullandığında, sesler çıkardığında, sesleme ve/veya sözcük ürettiğinde davranışı olumlu olarak kabul ederek pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Çocuğunuz için tehlike oluşturulmaması amacıyla etkinlikte kullanacağınız oyuncakların boyutuna, dokusuna, içeriğindeki maddelere dikkat ediniz.
- Etkinliğin yapıldığı zeminin kuru olup kaymayı önlediğinden ve düşmelere karşı, yerde tehlike yaratabilecek küçük nesnelere dikkat ediniz.
- Etkinliği günlük rutinler içinde gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlik esnasında çocuğunuz konuşmasını onayladığında mutlaka çocuğunuza gülümseyerek, başınızı sallayarak, dokunarak ve çocuğunuzla konuşarak onu pekiştiriniz.
- Etkinlik sırasında, konuşmalarınıza çocuğunuzun tepki verebilmesi için 3-5 saniye zaman vermeyi ihmal etmeyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARILAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği uygularken çocuğun iletişim kurma çabalarını olumlu kabul ediniz. İletişim esnasında, çocuğunuzun iletişim hâlinde olduğu kişiye doğru dönmesini sağlayınız. Çocuğunuza, iletişim kurduğu kişiyi betimleyerek tanıtırınız.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında çocuğunuzun, etkinlikte yer alacak nesnelere/oyuncaklara/kişilere dokunmasını sağlayarak onları tanıtırınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, etkileşim sırasında kullanacağınız oyuncakların çocuğunuzun görüş alanında olmasına dikkat ediniz. Topu kutuya atma davranışını gerçekleştirirken de gerekirse çocuğu fiziksel olarak destekleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken yaklaşık 20-25 cm mesafeden ve fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) size (oyuncağı gösterirken) ve oyuncacağı bakmasını sağlayanınız. Sonra etkinliklere devam ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği günlük rutinler sırasında (örneğin yemek yeme, altını değiştirme vb.) farklı oyuncaklarla (örneğin minyatür hayvanlar, farklı boyuttaki küpler, farklı şekillerde nesnelere vb.) çeşitlendiriniz.
- Bu denemeyi günün farklı zamanlarında farklı kişilerin de (örneğin anne, baba, anneanne vb.) katılımı ile gerçekleştiriniz.
- Etkinliği çocuğunuz ilerleme gösterdikçe ev dışı ortamlarda (örneğin alışverişteyken, parktayken, misafirlikteyken vb.) gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuz bir hafta boyunca karşılıklı sohbetleri sırasında gözlemleyiniz. Çocuğunuzun sizin ya da başkalarının konuşmasını onaylamak amacıyla sesler çıkarmasını (örneğin “hı hı” vb.), jest ve mimik kullanmasını (örneğin başını öne-arkaya sallaması başıyla onaylaması vb.), anlamlı bir sözcük (örneğin tamam, olur, peki gibi onay sözcükleri ile “Geleyim mi?” sorusuna “Gel.” demek vb.) kullanmasını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

13-18
AY

KAZANIM: Bİ 1.20. Kızdığını ya da istemediğini iletmek amacıyla jest-mimik, sesleme ve/veya sözcük üretir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

Bİ 1.13. İsteklerini jest, mimik ya da seslerle ifade eder.

Bİ 1.17. İsteklerini (nesne, hizmet ya da eylemi) sözel ya da sözel olmayan davranışlarla ifade eder.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun istemediği ya da kızdığı şeyleri ifade etmek amacıyla sesler (örneğin "ı-ıh" vb.) çıkarmasını, jest ve mimik (örneğin başını arkaya kaldırması, başını iki yana sallaması vb.) kullanmasını veya anlamlı bir sözcük (örneğin "hayır, olmaz, git, bırak" vb.) kullanmasını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca 3 kez davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Çocuğunuz her zaman sizin istediğiniz şeyden hoşnut olmayabilir ve böyle bir durum karşısında kızabilir ya da reddedebilir. Çocuğunuz, bu konudaki tepkisini jest, mimik, seslenme veya sözcüklerle dile getirebilir. Bu konuda, çocuğunuzun günlük rutinler ya da oyunlar esnasında kızdığı ya da istemediği durumları gözlemleyiniz. Bu durumlarla çocuğunuz banyo yapmak istemediğinde, karnı doyduğu için mama yemek istemediğinde, elinden oyuncacı alındığı için kızdığında karşılaşabilirsiniz. Çocuğunuzun bu gibi durumlar karşısında kızdığını ya da istemediğini iletmek amacıyla başını sallamasını, kaşlarını çatmasını, işaret parmağını sallamasını, sesler çıkarmasını ya da "Hayır.", "Yok.", "Git." gibi anlamlı sözcük üretmesini gözlemleyiniz. Çocuğunuz, kızdığını ya da istemediğini jest ve mimiklerini kullanarak, seslemeler ve/veya sözcükler üreterek ifade ediyorsa bunu olumlu kabul ederek çocuğunuzu pekiştiriniz. Çocuğunuz davranışı sergilemiyorsa siz çocuğunuzun davranışlarını sözcüklerle ona model olunuz. Örneğin sadece ağlıyorsa "Hayır, istemiyorum." diyerek başınızı iki yana sallayarak çocuğunuza bakıp 5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz sizi model alırsa kabı kaldırarak pekiştirmeniz olmazsa tekrar "Hayır, istemiyorum." diyerek yemek tabağını kaldırabilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun kızdığını ya da istemediğini iletmesini beklerken aşırı ısrarcı tavırlardan uzak durunuz.
- Hedef davranışı gerçekleştirdikten sonra çocuğunuzun kızdığı ya da istemediği durumlarla ilgili çocuğunuzla konuşunuz. Çocuğunuzla konuşurken yumuşak bir ses tonu kullanmaya, ona gülümsemeye, dokunarak onu sakinleştirmeye ve ikna etmeye özen gösteriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz, kızdığı ya da istemediği durum karşısında aşırı tepki gösteriyorsa etkinliğe devam etmeyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun, kızdığını veya istemediğini anlatmak için gösterdiği tepkileri olumlu kabul ederek onu pekiştiriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz kızdığını veya istemediğini ifade etmek amacıyla jest, mimik, sesleme veya sözcük üretmişse onu alkışlayarak "Aferin." deyiniz. Çocuğun söylediğini coşkulu bir şekilde kabul ederek veya ona yiyecek vererek çocuğunuzu pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Tüm yetersizlik grupları için kızdığını ya da istemediğini iletmek davranışının iletişimde bir araç olması benzerdir. Ancak çocuğunuzun, kızdığını ya da istemediğini iletmesinden sonra, çocuğunuzun kızdığı ya da istemediği durum ile ilgili onunla nitelikli bir etkileşim kurmanız ve konuşarak/dokunarak/görüş alanında kalarak onu sakinleştirmeniz ve ikna etmeye çabalamanız önemlidir.
- Görme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken, çocuğun etkinlikte kullanacağınız nesnelere önceden dokunup onları incelemesine fırsat veriniz.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında gerçekleştirdiklerinizi betimleyerek çocuğa açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken yüzünü size doğru çevirebilmesi için çocuğun çenesinden tutup, hafifçe döndürerek ona destek olabilirsiniz. Çocuk, bir nesneyi göstermek istiyor ancak bunu, bağımsız şekilde yapamıyorsa çocuğu fiziksel olarak destekleyebilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitme yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğun rahatsızlık duyduğu nesnelere kullanmayınız. Nesnelere, çocuğun dikkatini çekecek mesafeye koyunuz. Ayrıca etkinliği fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) çocuğun size ve nesneye bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği günlük rutinler sırasında (örneğin banyo yapma, mama yeme, altını değiştirme vb.) çocuğunuzun istememe olasılığı olan farklı nesnelere/oyuncaklarla, eylemlerle gerçekleştirebilir ve çeşitlendirebilirsiniz.
- Etkinliği günün farklı zamanlarında, farklı kişilerin de (örneğin anne, baba, anneanne vb.) katılımı ile gerçekleştirebilirsiniz.
- Açık hava etkinliklerinde (örneğin park, bahçe vb.) özellikle çocuğunuzun ilk kez karşılaştığı nesnelere yakınında bulunarak çocuğunuzun istediklerini veya istemediklerini nasıl ifade ettiğini gözlemleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun kızdığını ya da istemediğini iletmek amacıyla sesler (örneğin "ı-ıh" vb.) çıkarmasını, jest ve mimik (örneğin başını arkaya kaldırması, başını iki yana sallaması vb.) kullanmasını veya anlamlı bir sözcük ("Hayır, olmaz, git, bırak" vb.) kullanmasını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Etkileşim sırasında, çocuğunuzdan elindeki herhangi bir nesneyi (oyuncak, televizyon kumandası, hikâye kitabı vb.) size vermesini isteyiniz.

2 Etkinlik sırasında, çocuğunuzdan elindeki nesneyi isteyerek etkileşimi başlatırken çocuğunuzun elindeki nesneyi ne amaçla istediğinizi de belirtiniz.

3 Çocuğunuz, elindeki nesneyi size verip etkileşimi başlatıyorsa bu davranışı olumlu olarak kabul ediniz. Etkileşimi devam ettirebilmek için "Nereye basalım da açalım?" şeklinde sorular sorarak çocuğu konuşturmaya özen gösteriniz.

13-18
AY

KAZANIM: Bİ 1.21. Etkileşimi başlatmak için istendiğinde ya da kendiliğinden elindeki nesneyi yetiştikine verir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.16. Yetişkinin dikkatini çekmek amacıyla, ilgilendiği nesneyi sözel ya da sözel olmayan davranışlarla gösterir.
- Bİ 1.17. İsteklerini (nesne, hizmet ya da eylemi) sözel ya da sözel olmayan davranışlarla ifade eder.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu gözlemleyiniz. Çocuğunuz herhangi bir etkileşimi başlatmak amacıyla kendiliğinden ya da siz istediğinizde elindeki bir nesneyi beş denemenin üçünde size ya da etkileşim kurduğu kişiye veriyor mu? Değerlendiriniz. Çocuğunuz, davranışı gösteriyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Resimli hikâye kitapları.
- Tarak veya saç fırçası.
- Oyuncak bebek.
- Televizyon kumandası gibi çocuğunuzun evde sıklıkla oynadığı nesnelere/oyuncaklar.

UYGULAMA

Birlikte zaman geçirirken bazen çocuğunuzun, etkileşim başlatmak için dikkatinizi çekmeye çalıştığını görebilirsiniz. Dolayısıyla çocuğunuz, bazen siz istediğinizde bazen de kendiliğinden, elindeki nesneyi size verebilir. Bu amaçla örneğin çocuğunuzdan etkileşim sırasında elinde olan herhangi bir nesneyi (oyuncak, televizyon kumandası, hikâye kitabı gibi) vermesini isteyiniz ve etkileşimi başlatınız. Etkinlik sırasında, nesneyi isterken ve etkileşimi başlatırken çocuğunuzun elindeki nesneyi ne amaçla istediğini de belirtiniz (Örneğin çocuğunuzun elinde kumanda varsa "Oğlum/kızım kumandayı ver, televizyonu açalım." ya da çocuğunuzun elinde tarak/saç fırçası varsa "Oğlum/kızım tarağı ver, bebeğin saçlarını tarayalım." vb.). Etkileşimi başlatmak için çocuğunuzdan onun elindeki nesneyi istediğinizde çocuğunuzun elindeki nesneyi verip vermediğini gözlemleyiniz. Çocuğunuz elindeki nesneyi size verip etkileşim başlatıyorsa çocuğunuzun çocuğunuzun bu davranışını olumlu olarak kabul ediniz. Başlattığınız etkileşimi "Televizyonu açmak için kumanda da hangi düğmeye basalım?," "Bebeğin saçları dolaşmış. Tarayalım ki güzel olsun." gibi cümleler kurarak devam ettirmeye özen gösteriniz.

Bir diğer örnek de çocuğunuzun elindeki nesneyi kendiliğinden vermesi olabilir. Bu amaçla örneğin çocuğunuzla daha önceden oyuncak bebek yıkama etkinliği gerçekleştirdiğinizi düşünelim. Daha önceden birkaç defa oyuncak bebeği yıkamış olduğunuz kabı, çocuğunuzun görebileceği bir yere koyunuz. Çocuğunuzun, oyunu başlatmak için kabı size vermesini, "Anne, su" gibi cümlelerle daha önceki oyunu tekrar oynamak istediğini ifade etmesini bekleyiniz. Çocuğunuz elindeki nesneyi verip etkileşim başlatıyorsa davranışı olumlu olarak kabul ederek onu pekiştiriniz (örneğin ".....(çocuğun adı) bebeğimizi yıkayalım mı?" vb.).

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Günlük rutinlerinizde ya da oyunlar esnasında çocuğunuz ile sürekli etkileşim hâlinde olun ve bu etkileşimi nitelikli geçirmeye özen gösteriniz.
- Çocuğunuzun etkileşimi başlatmak için niyetli ve istekli olduğunu gözlemleyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzu etkileşimi başlatması için kesinlikle zorlamayınız.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun elindeki nesneyi isterken ona, etkileşim amacınızı belirtiniz.
- Etkinliği, günlük rutinlerinizde, farklı ortamlarda ve farklı nesnelere kullanarak uygulayınız. Bu esnada çocuğunuzu gözlemleyiniz.
- Kazanımı gerçekleştirdikten sonra çocuğunuz ile etkileşimi sürdürmeye özen gösteriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken, çocuğun etkinlikte kullanacağınız nesnelere önceden dokunup onları incelemesine fırsat veriniz.
- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinliğe başlamadan önce bulunduğunuz ortamı ve çocuğun ortamdaki konumunu betimleyerek anlatınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuğun etkileşim sırasında elindeki nesneyi size verebilmesi için ona fiziksel destek sağlayabilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, etkinliğe başlamadan önce, çocuğun kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğa yaklaşım ona fiziksel destek vererek (örneğin vücudunu yönlendirerek) size bakmasını ve nesneyi size vermesini sağlayınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği günlük rutinler sırasında ve çocuğunuzun etkileşim başlatmak istediğini anladığınız her anda ve ortamda gerçekleştirebilirsiniz.
- Bu etkinliği günün farklı zamanlarında farklı kişilerle (örneğin anne, baba, annecanne vb.) gerçekleştiriniz.
- Etkinliği genellemek amacıyla ev dışı ortamlarda (örneğin alışverişteyken, pazardayken, parktayken, misafirlikteyken vb.) gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu gözlemleyiniz. Çocuğunuz herhangi bir etkileşimi başlatmak amacıyla kendiliğinden ya da siz istediğinizde elindeki bir nesneyi beş denemenin üçünde size ya da etkileşim kurduğu kişiye veriyor mu? Değerlendiriniz. Çocuğunuz davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzun bulunduğ u fiziksel ortamlarda, onun ifade edici dilini geliştirmeye ve desteklemeye yönelik fırsatları değerlendiriniz.

2 Çocuğunuzun fiziksel olarak bulunduğ u bağ lamlarda onu gözlemleyiniz.

3 Çocuğunuzun "Dış arıya çı kmak istiyorum." mesajını vermek amacıyla evin giriş kapısına ya da ayakkabı dolabına bakmasını, buralara yönelmesini; "Anne attı.", "Anne aç.", "Baba park." gibi ifadeleri kullanmasını "sohbeti baş latma" olarak kabul ediniz ve çocuğ unuzu pekiştiriniz.

13-18
AY

KAZANIM: Bİ 1.22. Fiziksel olarak bulunduğu bağlamla sınırlı konularla ilgili, bakış ve/veya sesleme ile sohbet başlatır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.14. Çevresindeki bireylerle sözel dile dayalı oyunlar başlatır.
- Bİ 1.21. Etkileşimi başlatmak için istendiğinde ya da kendiliğinden elindeki nesneyi yetiştikine verir.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzun, fiziksel olarak bulunduğu ortamla ilgili, bakış ve/veya seslenme ile sohbeti başlatmasını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Çocuğunuzun fiziksel olarak bulunduğu ortamlarda ifade edici dili geliştirme veya desteklemeye yönelik fırsatları dikkate alınınız. Fiziksel bağlama* çocuğunuzun odası, mutfak, banyo, yatak odası, koridor, park gibi ortamlar ve bu ortamlarda bulunan yastık, bardak, ayakkabı, bebek arabası gibi eşyalar örnek olarak verilebilir. Çocuğunuzun fiziksel olarak bulunduğu bağlamlarda onu gözlemleyiniz. Örneğin evinizdeki koridordayken çocuğunuzun dışarıya çıkmak istediği mesajını vermek amacıyla evin giriş kapısına ya da ayakkabı dolabına bakmasını, buralara yönelmesini; "Anne atta", "Anne aç.", "Baba park." gibi ifadeler kullanmasını "sohbeti başlatma" olarak kabul ediniz ve çocuğunuzu pekiştiriniz. Çocuğunuzun başlattığı sohbeti " .... (çocuğun adı) nereye gitmek istiyorsun? O zaman önce kıyafetlerimizi değiştirelim." gibi cümleler kurarak pekiştirmeye ve devam ettirmeye özen gösteriniz.

*Fiziksel bağlam, iletişimin meydana geldiği somut, görülebilir, içinde bulunulan çevre ve bu çevrede bulunan eşyalardır. Örneğin top oynadığınız oturma odasında çocuğunuzun o an görebildiği dokunabildiği her şey fiziksel bağlamı oluşturur.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Bu etkinliği günlük rutinler içinde gözlemlemeyi deneyiniz.
- Çocuğunuzun ifade edici dil gelişimi açısından siz sürekli konuşmayınız, çocuğunuza konuşması için fırsat ve süre veriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz, bulunduğu bağlamla sınırlı konularla ilgili, bakış ve/veya sesleme ile sohbet başlatır veya başlatma çabasında bulunursa ona "Aferin." diyerek, başını okşayarak veya yiyecek vererek çocuğunuzu pekiştiriniz.
- Kazanımı gerçekleştirdikten sonra, çocuğunuz ile etkileşimi sürdürmeye özen gösteriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken, çocuğun etkinlikte kullanacağınız nesnelere önceden dokunup onları incelemesine fırsat veriniz.
- Görme yetersizliği olan çocuğun bağlamla ilgili sohbet başlatmasına fırsat vermek için çocuğa, etrafını ve ortamdaki konumunu betimleyerek anlatınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, etkileşim sırasında çocuğunuzun fiziksel gelişimine uygun bağlamları dikkate alınınız ve çocuğunuzun konumunu bu doğrultuda düzenleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuza yaklaşip, yumuşak bir ses tonuyla konuşarak sohbeti başlatması için ona destek veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği günlük rutinler sırasında (örneğin mutfakta çocuğa yemek yedirirken, çocuk odasında kıyafetlerini değiştirirken vb.) ortama uygun konularla çeşitlendirebilirsiniz.
- Bu deneyimi günün farklı zamanlarında, farklı kişilerle (anne, baba, anneanne vb.) gerçekleştiriniz.
- Etkinliği genelleme amacıyla ev dışı ortamlarda (örneğin alışverişteyken, pazardayken, parktayken, misafirlikteyken vb.) gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzun, fiziksel olarak bulunduğu ortamla ilgili, bakış ve/veya seslenme ile sohbeti başlatmasını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuz ile oyun oynarken ona, dikkatini çeken bir oyuncuğı gösteriniz.

2 Çocuğunuzun oyuncuğına dikkatini çektikten sonra, oyuncuğı görebileceğı ama ulaşamayacağı mesafeye koyunuz.

3 Çocuğunuzun oyuncuğı isterken "Top.", "Anne top." gibi cümleye karşılık gelecek şekilde tek sözcük ya da sözcük kullanmasına fırsat veriniz. Çocuğunuzun çabasını olumlu olarak kabul ederek "Top oynayalım mı?" gibi uygun cümle yapısı kullanarak model olup pekiştiriniz.

13-18
AY

KAZANIM: DBS 4.1. Tek sözcüğü cümleye karşılık gelecek şekilde kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- SÜ 3.2. Başkaları ile iletişim kurarken cümle benzeri, çoğunlukla anlamsız cümleler kurar.
- SÜ 3.3. İletişim sırasında kendiliğinden en az beş sözcük kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunun tek sözcük "Gel.", "Bebek", "Al." gibi ya da sözcük yani tamamlanmamış cümle "Baba kapı", "Anne mama" gibi ifadeler kullanıp kullanmadığını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez cümleye karşılık gelecek tek sözcük ya da sözcük üretiyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Oyuncak bebek ya da çocuğun ilgisini çeken bir oyuncak.

UYGULAMA

Çocuğunuz tek sözcük ya da eylemi olmayan iki sözcük birleşimi kullandığında bu ifade birçok anlama gelebilir. Örneğin pusette çocuğunuzla gezintiye çıktığınızda çocuğunuz "aba, düd düd" gibi bir ifadeyle arabayı gösterdiğinde "Bak, arabayı gördün mü? Araba gördüm. Arabaya binelim. Araba gidiyor." gibi pek çok cümleye karşılık bu tek sözcüğü/sözcüğü kullanıyor olabilir. Günlük rutinlerde ya da oyun oynarken çocuğunuz oyuncaklarıyla, sizinle, başka yetişkinlerle veya akranlarıyla etkileşim hâlindeyken çocuğunun bu kazanımı gerçekleştirip gerçekleştirmediğine odaklanınız. Örneğin oyuncak bir bebek ya da çocuğunun sevdiği, ilgisini çeken başka bir oyuncak ile çocuğunun dikkatini çekiniz. Dikkatini çektiikten sonra oyuncak çocuğunun ulaşamayacağı bir yere koyarak onu istemesini bekleyiniz. Çocuğunun oyuncak isterken "Al.", "Top.", "Gel.", "Anne top." gibi cümleye karşılık gelecek şekilde tek sözcük ya da sözcük kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz. Bu örnekte çocuğunuz "top" dediğinde "Topa bak." diyerek topa dikkatini çekmek, topu göstermek, "Topu ver.", "Top oynayalım." gibi sözler söylemek istiyor olabilir. Bu durumlarda çocuğunun cümleye karşılık gelecek şekilde tek sözcük kullanmasını olumlu kabul edip "Top oynayalım mı?" gibi uygun cümle yapısı kullanarak, çocuğunuza model olup onu pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyiniz.
- Çocuğunuz tek sözcük ya da sözcükleri kullandığında onunla nitelikli bir etkileşime girmeye özen gösteriniz. Örneğin çocuğunun babası/annesi işten geldiğinde "Baba kapı." gibi bir cümle kuruyorsa siz onu "Evet, baba geldi. Kapıyı açalım." şeklinde uygun cümle yapısı kullanarak model olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunun, anlaşılır olmasa da, sözcük üretme çabasını kabul ederek onu cesaretlendiriniz.
- Etkinlik sırasında, soruları arka arkaya sormayınız. Sürekli konuşmayınız, çocuğunun sözcük üretmesi için bekleyerek ona fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz sözcük cümleye karşılık gelecek şekilde kullanıyorsa veya kullanmak için çaba gösteriyorsa "Aferin." diyerek, başını okşayarak, gülümseyerek veya sevdiği yiyeceği vererek çocuğunuzu pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARILAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken, çocuğun etkinlikte kullanacağını nesnelere önceden dokunup onları incelemesine fırsat veriniz.
- Görme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken, etkinlik sırasında yaptıklarını betimleyerek çocuğa açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken yüzünü size doğru çevirebilmesi için çocuğun çenesinden tutup, hafifçe döndürerek ona destek olabilirsiniz. Çocuk, bir nesneyi göstermeye niyetlendiğinde bunu, bağımsız şekilde yapamıyorsa çocuğu fiziksel olarak destekleyebilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuklar için önce, çocuğun kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz, sonra etkinliklere başlayınız. Çocuğun söylediği sözcükler tam olarak anlaşılır olmasa da kabul ediniz. Çocuğa model olarak etkinliği tekrarlamaya devam ediniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için etkinliği gerçekleştirirken çocuğun oyuncakla yaklaşmasını, onu göstermesini, iletişim kurma çabasını olumlu kabul ediniz. "Bebeği mi istiyorsun?", "Bak, bebek.", "Alalım mı?" şeklinde cümlelerle iletişimi sürdürerek konuşması için onu cesaretlendiriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Farklı günlük rutinler ve oyunlar sırasında, her fırsatta etkinliği çeşitlendirerek gerçekleştirebilirsiniz.
- Bu deneyimi günün farklı zamanlarında, farklı kişiler (örneğin anne, baba, annecanne vb.) ile gerçekleştirebilirsiniz.
- Etkinliği genellemek amacıyla ev dışı ortamlarda (örneğin alışverişteyken, pazartayken, parktayken, misafirlikteyken vb.) gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunun tek sözcük "Gel.", "Bebek", "Al." vb. ya da sözcük yani tamamlanmamış cümle "Baba kapı", "Anne mama" gibi ifadeler kullanıp kullanmadığını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez cümleye karşılık gelecek tek sözcük ya da sözcük üretiyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Etkinlik sırasında, araba, oyuncak bebek, top gibi nesnelerin bir kısmını çocuğunuzun önüne bir kısmını da kendi önünüze yerleştiriniz.

2 Çocuğunuzun önündeki nesnelere isteyerek ona model olunuz. Daha sonra çocuğunuzun da sizin önünüzdeki nesnelere istemesi için onu teşvik ediniz.

3 Daha sonra çocuğunuz, sizin önünüzdeki nesnelere birini, örneğin topu, "Topu ver." şeklinde istedikten sonra, topu ona veriniz.

13-18
AY

KAZANIM: DBS 4.2. İletişim sırasında durum eki (-i hâli) kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- DBS 3.3. İletişim sırasında kendiliğinden en az beş sözcük kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun iletişim sırasında durum ekini (-i hâli) kullanmasını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez, davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Top.
- Oyuncak bebek.
- Araba.
- Çocuğunuzun ilgisini çekebilecek nesnelere.

UYGULAMA

Çocuğunuzun günlük rutinlerde ya da oyunlar esnasında oyuncaklarıyla, sizinle, başka yetişkinlerle veya akranlarıyla etkileşim hâlindeyken kazanımı gerçekleştirip gerçekleştirmediğine odaklanınız. Çocuğunuzun sözcük dağarcığında olan nesne adlarını kullanmaya özen gösteriniz. Örneğin bir etkinlik sırasında araba, oyuncak bebek, top gibi nesnelere çocuğunuzun önüne bir kısmını da kendi önünüze yerleştiriniz. Kendi önünüze çocuğunuzun daha çok isteyebileceğini düşündüğünüz nesnelere alınız. Önce siz, sonra da çocuğunuz birbirinizin önündeki nesnelere isteyiniz. Örneğin "Arabayı ver." deyin ve çocuğunuz, arabayı size verirken, aynı anda "Arabayı al." demesini isteyerek yaptığı işi ifade etmesini de sağlayınız. Sonra da çocuğunuz, sizin önünüzdeki nesnelere, örneğin topu, "Topu ver." şeklinde istedikten sonra topu ona veriniz. Siz de topu verirken "Topu verdim." ya da "Topu al." gibi cümleler kurunuz. Bu şekilde, çocuğunuzun iletişim sırasında belirteci durumu eki (-i hâli) kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz. Bu etkinlikte üçüncü bir kişiden de yardım alabilirsiniz. Bu kişi, çocuğunuzun arkasına oturup sıra ona geldiğinde söylemesi gereken ifadeleri çocuğunuza söyleyerek ona model olabilir. Bunu yaptıktan sonra çocuğunuza 5 saniye, model alması için fırsat vererek çocuğunuzun girişimlerini pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyiniz.
- Bu dönemde çocuğunuzun sözcük dağarcığı sınırlı olduğundan önünüze koyduğunuz nesnelere sayısının çok olmamasına özen gösteriniz (Her birinin önünde üçer nesne olabilir.).
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun çevresinde onun dikkatini dağıtacak nesnelere/oyuncaklara ve ses kaynaklarının olmadığından emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz ile nitelikli bir etkileşime girmeye özen gösteriniz. Çocuğunuzun söylediği "topu, ipi, arabayı vb." sözcükler anlaşılır değilse, eksik ya da yanlışsa sözcüklerin doğru telaffuzunu söyleyip ona model olunuz. İsrarcı olmadan sözcükleri onun da tekrar etmesine fırsat tanıyınız (Örneğin çocuğunuz "Top ver." dediğinde "Topu ver." diye söyleyerek tekrar etmesini isteyiniz. Eğer çocuğunuz sizin istediğiniz şekilde söylemiyorsa söylemesi için ısrarcı olmayınız.).
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun cümle kurmasından ziyade durum ekini (-i hâli) kullanıp kullanmadığına odaklanınız.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinlikte kullanacağınız nesnelere önceden dokunup onları incelemesine fırsat veriniz.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında yaptıklarını betimleyerek açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında materyalleri kullanabilmesi için ona fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız. Çocuğun söylediği sözcükler tam olarak anlaşılır olmasa da eksik olsa da kabul ediniz. Çocuğa model olarak etkinliği tekrarlamaya devam ediniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği uygularken çocuğun etkinlik sırasında nesnelere yaklaşmasını, onları göstermesini, iletişim kurma çabasını olumlu kabul ediniz. "Arabayı mı istiyorsun?", "Bak, araba.", "Arabayı al." şeklinde cümlelerle, iletişimi sürdürerek konuşması için onu cesaretlendiriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği uygularken üçüncü bir kişiden destek almanız ve etkinliği, yukarıda anlatıldığı gibi uygulamanız daha uygundur.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı günlük rutinler ve oyunlar sırasında çocuğunuzla etkileşime geçtiğiniz her fırsatta, bağlama uygun bir şekilde "Topu at.", "Bebeği al.", "Arabayı sürelim.", "İpi tut." gibi cümleler kurarak uygulayınız ve çocuğunuza model olunuz. Çocuğunuzun uygun ifadeler kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz.
- Bu denemeyi genelleme amacıyla günün farklı zamanlarında farklı kişiler (örneğin anne, baba, anneanne vb.) ile gerçekleştiriniz.
- Etkinliği genelleme amacıyla ev dışı ortamlarda (örneğin alışverişteyken, pazardayken, parktayken, misafirlikteyken vb.) gerçekleştirebilirsiniz.

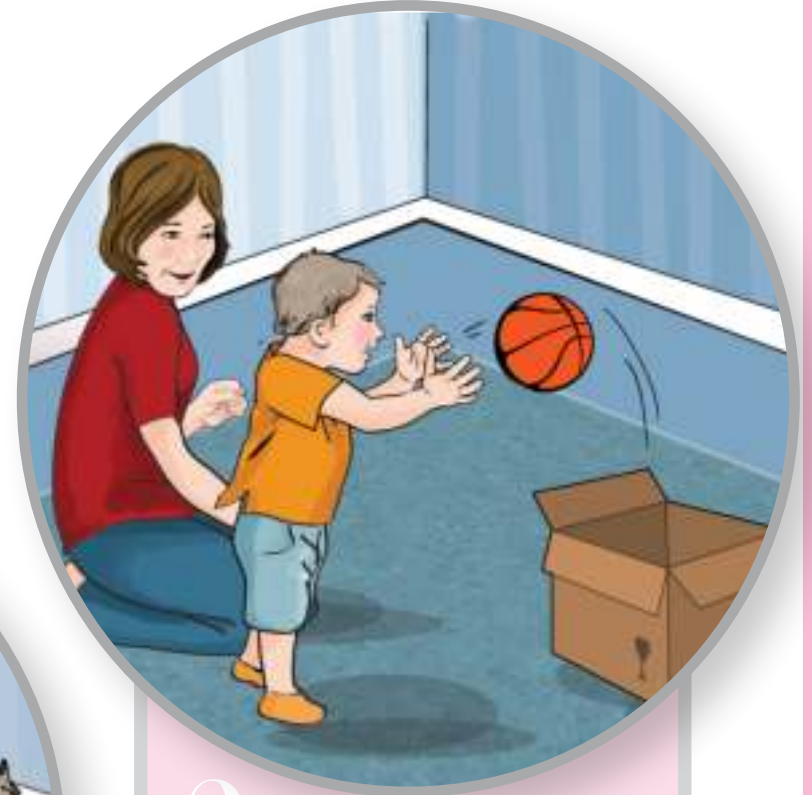
SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun iletişim sırasında durum ekini (-i hâli) kullanıp kullanmadığını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Topu kutuya atarak
çocuğunuza model olunuz.

2 Çocuğunuzdan, elindeki
topu kutuya atmasını isteyiniz.

3 Çocuğunuz topu
attığında “..... (çocuğun adı)
topu attı. Aferin!” diyerek
ona model olunuz.

13-18
AY

KAZANIM: DBS 4.3. İletişim sırasında bilinen geçmiş zamanı (-di) kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- SÜ 3.3. İletişim sırasında kendiliğinden en az 5 sözcük kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun iletişim sırasında, bilinen geçmiş zamanı (-di) kullanıp kullanmadığını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez "Attı, tuttu, yedi." gibi ifadelerle, bilinen geçmiş zamanı (-di) kullanıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Top.
- Oyuncak bebek.
- Oyuncak hayvanlar.

UYGULAMA

Çocuğunuzun günlük rutinlerde ya da oyun gibi etkinliklerde oyuncaklarıyla, sizinle, başka yetişkinlerle veya akranlarıyla etkileşim hâlindeyken kazanımı gerçekleştirip gerçekleştirmediğine odaklanınız. Bir kutuya ya da basket potasına (çocuğunuzun topu atabileceği uzaklıkta ve yükseklikte) çocuğunuzdan, topu atmasını isteyiniz. Çocuğunuz topu attığında "..... (çocuğun adı) topu attı. Aferin!" diyerek ona model olunuz. Topu kutuya ya da potaya siz de atınız. Siz topu attığınızda çocuğunuzun "Anne attı." şeklinde tepki vermesi için ona model olunuz. Başka bir oyun sırasında, oyuncak bebeğe mama yedirme dramatizasyonu yapınız. Siz ve çocuğunuz oyuncak bebeğe mama yedirdiğinizde "Haam, yedi." şeklinde söyleyerek model olarak çocuğunuzun da söylemesini isteyiniz. Başka bir oyunda oyuncak hayvanı yere düşürerek "Düştü." şeklinde söyleyip model olunuz. Çocuğunuzun da söylemesini isteyiniz. Çocuğunuzun iletişim sırasında bilinen geçmiş zamanı (-di) kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz. Çocuğunuzun iletişim sırasında bilinen geçmiş zamanı (-di) kullanmasını olumlu kabul ediniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlik sırasında, çevrede çocuğunuzun dikkatini dağıtıcı nesnelere/oyuncakların ve ses kaynaklarının olmadığından emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz ile nitelikli bir etkileşime girmeye özen gösteriniz. Çocuğunuzun söylediği "Attı, tuttu, yedi." gibi sözcükler anlaşılır değil, eksik ya da yanlışsa doğru artikülasyonunu/telaffuzunu siz söyleyip ona model olunuz. Ancak doğrusunu söylemesi için ısrar etmeyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun cümleyi söylemesinden ziyade bilinen geçmiş zamanı (-di) kullanıp kullanmadığına odaklanınız.
- Etkinlik sırasında, etkileşimin akışı bozacak şekilde çocuğunuzu geçmiş zaman (-di) ekini kullanması için zorlamayınız, ısrarcı olmayınız.
- Etkinlik sırasında, arka arkaya sorular sormayınız. Sürekli konuşmayınız. Çocuğunuzun düşüncelerini anlatması, bu sırada da geçmiş zaman (-di) kullanması için bekleyerek fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun geçmiş zaman (-di) kullanmaya çabaladığı ancak anlaşılmadığı durumlarda da cesaretlendirerek kabul ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinlikte kullanacağınız nesnelere önceden dokunup onları incelemesi için fırsat veriniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında materyalleri kullanabilmesi için ona fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız. Çocuğun söylediği sözcükler tam olarak anlaşılır olmasa da eksik olsa da kabul ediniz. Çocuğa model olarak etkinliği tekrarlamaya devam ediniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinlik sırasında iletişim kurma çabasını olumlu olarak kabul ediniz. "..... (çocuğun adı) attı. Aferin!" şeklinde cümlelerle iletişimi sürdürerek konuşması için onu pekiştiriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı günlük rutinler ve oyunlar sırasında çocuğunuz ile etkileşime geçtiğiniz her fırsatta bağlama uygun bir şekilde "Attı, tuttu, yedi." gibi cümleler kurarak model olunuz. Çocuğunuzun söyleyip söylemediğini gözlemleyiniz.
- Bu deneyimi günün farklı zamanlarında farklı kişiler (örneğin anne, baba, anneanne vb.) ile gerçekleştirebilirsiniz.
- Etkinlikte farklı nesne ve oyuncaklar kullanarak çeşitleme yapabilirsiniz.
- Etkinliği genellemek amacıyla ev dışı ortamlarda (örneğin alışverişteyken, pazartayken, parktayken, misafirlilikteyken vb.) gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun iletişim sırasında bilinen geçmiş zamanı (-di) kullanıp kullanmadığını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez "Attı, tuttu, yedi." gibi bilinen geçmiş zamanı (-di) kullanıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Oyuncak köpeği ve köpek kulübesini kullanarak çocuğunuzla beraber bir oyun kurgulayınız.

2 Çocuğunuzun yaptıklarını ve kendi yaptıklarınızı sözelleştiriniz.

3 Çocuğunuzun olumsuzluk eklerini kullanmasına fırsat veriniz.

13-18
AY

KAZANIM: DBS 4.4. İletişim sırasında olumsuzluk (-me, -ma) eklerini kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- DBS 3.3. İletişim sırasında kendiliğinden en az 5 sözcük kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzun iletişim sırasında sözcüklerde “Yap-ma.”, “Git-me.”, “Al-ma.”, “At-ma.” gibi olumsuzluk (-me, -ma) eklerini kullanıp kullanmadığını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez (-me, -ma) eklerini kullanıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Minyatür oyuncak hayvanlar.
- Oyuncak bebek.

UYGULAMA

Çocuğunuzun günlük rutinlerde ya da etkinlikler esnasında oyuncaklarıyla, sizinle, başka yetişkinlerle veya akranlarıyla etkileşim hâlindeyken kazanımı gerçekleştirip gerçekleştirmediğine odaklanınız. Yaramaz hayvanlar adını verdiğiniz bir oyun kurgulayınız. Çocuğunuza “Burası köpeğin evi.” diyerek kurguladığınız oyunu anlatınız. Daha sonra oyuncak köpeğe bakarak köpekle konuşuyormuş gibi yapınız. “Köpek burada bekle, gitme.” diyerek olumsuzluk ekini (-me, -ma) kullanınız. Köpeği evden çıkartarak “Aaa köpek gidiyor. Köpeğe ne diyelim?” deyiniz. Çocuğunuzdan “Gitme/ Köpek gitme.” demesini isteyerek 5 saniye bekleyiniz. Bu şekilde, çocuğunuzun iletişim sırasında olumsuzluk eklerini (-ma, -me) kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz. Çocuğunuzun iletişim sırasında “Yapma.”, “Gitme.”, “Koşma.”, “Atma.” gibi sözcüklerde olumsuzluk eki (-me, -ma) eklerini kullanmasını olumlu olarak kabul ederek pekiştiriniz.

Çocuğunuz olumsuzluk ekini kullanmıyorsa oyun sırasında yaptıklarını sözelleştiriniz. Örneğin köpeğe yemek yediriyoysa “Yemeyeceğim, yemeyeceğim.” diyerek köpeği olumsuzluk yapısını kullanacak şekilde siz konuşturunuz. Çocuğunuzun model alması için bekleyiniz. Siz de oyuna katılınız ve kendi yaptıklarınızı da çocuğunuzun duyabileceği şekilde sözelleştiriniz. Örneğin “Ben evime/kulübeme gitmeyeceğim.” gibi cümlelerle köpeği konuşturarak tekrar model olunuz. Bu şekilde, bazen çocuğunuzun yaptıklarını bazen de kendi yaptıklarınızı çocuğunuzun hedef yapıyı yani “olumsuzluk ekini” duyabileceği şekilde sözelleştiriniz, model olunuz. Söz konusu yöntemlerin uygulanmasıyla çocuğunuzun olumsuzluk yapısını oyun sırasında sık sık duymasını sağlayınız.

Özellikle çocuğun yaptıklarını ya da kendi yaptıklarını sözelleştirmek ve hedef yapı için çocuğa model olmak uzun bir zaman gerektirir. Bu nedenle hemen sizi model alması için ısrarcı olmayınız. Çocuk öğretmek istediğiniz hedefi yeterince duyduğunda ve yaşantı deneyimi olduğunda sizi model alacaktır ki bu çocuğunuzun öğrenme hızıyla da ilişkilidir.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz ile nitelikli bir etkileşime girmeye özen gösteriniz. Çocuğunuzun söylediği “Yapma.”, “Gitme.”, “Koşma.”, “Atma.” gibi sözcükler anlaşılır değilse, eksik ya da yanlışsa sözcüklerin doğru telaffuzunu söyleyip ona model olunuz. Ancak sözcükleri doğru söylemesi için çocuğunuza ısrar etmeyiniz.
- Etkinliği gerçekleştirirken oyunlaştırmaya özen gösteriniz. Çocuğunuza karşı emir verici ya da yargılayıcı bir tutumla “Yapma.”, “Koşma.” gibi ifadeler kullanmaktan kaçınınız.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun cümleyi söylemesinden ziyade olumsuzluk (-me, -ma) eklerini kullanıp kullanmadığına odaklanınız.
- Etkinlik sırasında, sürekli konuşmayınız ve soruları arka arkaya sormayınız. Çocuğunuzun olumsuzluk (-me, -ma) eklerini kullanması için ona fırsat veriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinlikte kullanacağınız nesnelere önceden dokunup onları incelemesi için fırsat veriniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında materyalleri kullanabilmesi için ona fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız. Çocuğun söylediği sözcükler tam olarak anlaşılır olmasa da eksik olsa da kabul ediniz. Çocuğunuza model olarak etkinliği tekrarlamaya devam ediniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinlik sırasında parmağını sallamasını, iletişim kurma çabasını olumlu olarak kabul ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı günlük rutinler ve oyunlar sırasında çocuğunuz ile etkileşime geçtiğiniz her fırsatta bağlama uygun bir şekilde “Yapma.”, “Gitme.”, “Koşma.”, “Atma.” gibi cümleler kurarak model olarak çocuğunuzun söyleyip söylemediğini gözlemleyiniz.
- Bu etkinliği günün farklı zamanlarında, farklı kişiler (örneğin anne, baba, anneanne vb.) ile gerçekleştiriniz.
- Etkinlikte farklı nesne ve oyuncaklar kullanarak çeşitleme yapabilirsiniz.
- Etkinliği genellemek amacıyla ev dışı ortamlarda (örneğin alışverişteyken, pazardayken, parktayken, misafirlikteyken vb.) gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzun iletişim sırasında sözcüklerde “Yap-ma.”, “Git-me.”, “Al-ma.”, “At-ma.” gibi olumsuzluk (-me, -ma) eklerini kullanıp kullanmadığını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez (-me, -ma) eklerini kullanıyorsa bir sonraki kazanıma geçiniz.

13-18
AY

KAZANIM: FEA 2.6. /m/, /n/, /p/, /b/, /t/, /d/, /k/ ses birimlerini doğru üretir.
FEA 2.9. /g/, /y/ ses birimlerini doğru üretir.
FEA 2.10. /ç/, /ş/, /l/, /y/ ses birimlerini doğru üretir.
FEA 2.12. /c/, /j/, /f/, /v/, /s/, /z/, /h/ ses birimlerini doğru üretir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.
• DEA 1.3. Ses çıkararak insan ya da nesneye bakar.
• DEA 1.8. Çevresinde duyduğu sese dikkatini verir.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzun bir hafta boyunca, gün içinde gözlemleyiniz. Çocuğunuz sizinle ya da bir başkasıyla konuşurken hedef ses birimlerini doğru üretiyor mu? Üretiyorsa ilgili kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

UYGULAMA

Seslerin ediniminde evrensel bir sıra vardır. Hangi dilde olursa olsun seslerin ediniminde aynı sıra söz konusudur. Çocuğunuzun, ses birimlerini belirli dönemlerde doğru üretmesi beklenir. Ancak bazen, bazı bebekler/çocuklar üretmeleri beklenen hedef sesi üretemeyebilir veya hedef sese başka bir ses üretebilirler. Bu duruma "Ses Bilgisel Edinim Stratejileri" adı verilmektedir ve tamamen normaldir. Çocuğunuz bu sesleri üretemiyor ya da tutarlı üretemiyorsa sizin yapmanız gereken öncelikle ona doğru üretimde model olmaktır. Ancak çocuğunuzun sizi tekrar etmesi için zorlamayınız. Bununla birlikte bu kazanım için ses bilimsel gelişim 4-5 yaşlarına kadar devam eder ve sonra son bulur. Çocuğunuz bu yaştan sonra hâlâ "Ses Bilgisel Edinim Stratejileri"ni kullanmaya devam ederse ve kazanımı gerçekleştirmezse mutlaka bir dil ve konuşma terapistine danışmanız gerekir.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği günlük rutinler, oyunlar gibi uygun fırsatlar buldukça gerçekleştirmeyi deneyiniz.
- Bu etkinliği gerçekleştirmeden önce, çocuğunuzun sıklıkla model olunuz. Ancak çocuğunuzun sizi taklit etmesi için ısrar etmeyiniz.
- Çocuğunuzun model olduktan sonra sizi taklit etmesi ve konuşması için süre veriniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda gerçekleştiriniz.
- Kazanımı çocuğunuzun yaş ilerledikçe belli aşamalarda etkinliklerle geliştirebilirsiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sesleri üretmek için çabalıyorsa ve sesleri doğru şekilde üretiyorsa ona gülümseyerek "Aferin" deyiniz. Ayrıca çocuğunuzun alkışlayarak, başını okşayarak veya sevdiği bir yiyeceği vererek onu pekiştiriniz.
- Çocuğunuz 4-5 yaşında hâlâ konuşma seslerini (/r/ sesi hariç) doğru üretemiyorsa bir dil ve konuşma terapistine götürünüz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlikte yer alacak nesnelere/oyuncakları/kişileri ve etkinliğin işlem basamaklarını betimleyerek çocuğa anlatınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında iletişime geçmesi için ihtiyacı varsa fiziksel destek veriniz (Örneğin kucağınıza alınız, bebek arabasını yaklaştırınız.).
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk, etkinlik sırasında, ses birimlerini doğru üretmese bile çocuğunuzun sesi çıkarma çabalarını olumlu olarak kabul ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile çalışmalarını sürdürebilirsiniz.
- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile çalışmalarını çeşitlendirebilirsiniz.
- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulayarak çocuğunuzun gözlemleyebilirsiniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzun bir hafta boyunca, gün içinde gözlemleyiniz. Çocuğunuz sizinle ya da bir başkasıyla konuşurken hedef ses birimlerini doğru üretiyor mu? Üretiyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Etkinliğe başlamadan önce, bir oyuncak torbasına çocuğunuzun sevdiği beş farklı oyuncakı koyunuz.

2 Etkinlik sırasında, çocuğunuzdan torbadaki bir oyuncakı seçmesini ve almasını isteyiniz.

3 Çocuğunuza seçtiği oyuncakın adını söylemesi için fırsat veriniz.

13-18
AY

KAZANIM: SÜ 3.3. İletişim sırasında kendiliğinden en az beş sözcük kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- SÜ 3.1. İletişim sırasında tutarlı olan, anlamlı en az bir sözcük üretir.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzun bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz, siz model olmadan ya da sizi taklit etmeden kendiliğinden, anlamlı (kendisinin uydurmadığı), en az 5 sözcük kullanıyor mu? Not alınız. Çocuğunuz davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Oyuncak torbası.
- Çocuğunuzun ilgisini çeken en az beş farklı oyuncak (örneğin minyatür araçlar, bebek, oyuncak kedi-köpek gibi hayvanlar, top, evcilik malzemeleri, boya kalemleri vb.).

UYGULAMA

Öncelikle, çocuğunuzun ön koşul becerileri yerine getirdiğinden emin olunuz. Bu kazanımı "SÜ 3.1." etkinlik kartındaki gibi çalışınız. Çocuğunuzdan artık, sözcük üretmesini bekleyebilirsiniz. Bu doğrultuda çocuğunuz, sözcükleri kendiliğinden kullanarak iletişim kurabileceği fırsatlar tanımalısınız. Böyle bir etkinliğe başlamadan önce oyuncak torbasının içine birbirinden farklı ve çocuğunuzun ilgi duyduğu en az 5 oyuncak koyunuz. Etkinlik sırasında, çocuğunuzdan torbadaki oyuncaklardan bir tanesini seçmesini isteyiniz. Çocuğunuz torbadan oyuncak seçerken "Aaayy acaba hangi oyuncak çıkacak?" gibi cümlelerle konuşunuz. Çocuğunuz oyuncak seçtikten sonra oyuncakın ismini söylemesi için ona sorular sorabilirsiniz (örneğin "... (çocuğunuz) bu adı ne? Hangi oyuncak seçtin?" vb.). Çocuğunuza cevap vermesi için süre vererek oyuncakların isimlerini söyleyip söylemediğini gözlemleyiniz. Çocuğunuz bu etkinlikte siz ona model olmadan kendiliğinden en az 5 sözcük kullanıyorsa davranışı olumlu olarak kabul ediniz. Etkinliği farklı materyallerle de gerçekleştirip çocuğunuzun kullandığı sözcük sayısının artmasını sağlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği günlük rutinler, oyunlar gibi uygun fırsatlar buldukça gerçekleştiriniz ve bu esnada çocuğunuzun gözlemleyiniz.
- Seçtiğiniz oyuncakların ya da diğer materyallerin çocuğunuzun dikkat ve ilgisine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Bu etkinliğin gerçekleşmesi için çocuğunuza model olmadan kendiliğinden sözcükleri kullanmasına özen gösteriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun cesaretini kırmamak için onun sözcük üretme çabalarını olumlu olarak kabul ediniz.
- Çocuğunuza kendiliğinden en az 5 sözcük kullanması için örneğin seçtiği oyuncakın adını söylemesi için fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sözcükleri kendiliğinden ve bağlamlarına uygun olarak kullanıyorsa veya kullanma çabasında ise çocuğunuzun başını okşayarak, "Aferin." diyerek veya yiyecek vererek onu pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken, çocuğunuzun etkinlikte kullanacağı nesnelere ve oyuncaklara önceden dokunup onları incelemesine fırsat veriniz.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken işlem basamaklarını, yapacaklarınızı betimleyerek çocuğunuza açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında materyalleri kullanabilmesi için gerekirse fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız. Çocuğunuzun sizi duymadığından emin olunuz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken ona yaklaşarak yumuşak bir ses tonuyla ve gülümseyerek sizi taklit etmesi, seslemeler yapması, sözcük içerisinde sesleri kullanması için destek veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı ortamlarda, günlük rutinler ve oyunlar sırasında gerçekleştirip, resimli kartlarla, farklı şekillerle, zararsız doğal ürünlerle (örneğin yaprak, taş, ağaç dalı, çiçek vb.) çeşitlendirerek çocuğunuzun kullanacağı sözcükleri zenginleştirebilirsiniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda, farklı materyallerle gerçekleştirilebilirsiniz.
- Bu deneyimi günün farklı zamanlarında farklı kişiler (örneğin anne, baba, anneanne vb.) ile çeşitlendirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzun bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz siz model olmadan ya da sizi taklit etmeden kendiliğinden en az 5 anlamlı (kendisinin uydurmadığı) sözcük kullanıyor mu? Not alınız. Çocuğunuz davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Oyuncak bebek ve kedi alarak çocuğunuz ile yan yana oturunuz.

2 Oyuncak kediyi, mama kabına yaklaştırarak ona mama yediriymiş gibi yapınız.

3 Oyuncak bebek ve kedi ile oynarken çocuğunuza sizi tekrar etmesi için fırsat veriniz.

13-18
AY

KAZANIM: SÜ 3.4. Şaşkınlık belirten ifadeleri yerinde kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

• SOİ 2.5. Temel duyguları yüz ifadelerinden anlayarak uygun jest ya da mimikleri gösterir.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz, şaşkınlık belirten ifadeleri (örneğin ellerini yüzünün iki yanına koyup ağzını açarak, gözlerini iyice açıp kaşlarını kaldırarak jest ve mimikler eşliğinde “aaaa, ay, aman, hii, eyvah” gibi nidalar) bir hafta boyunca üç kez yerinde ve bağlamına uygun şekilde kullanıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Oyuncak bebek, oyuncak kedi, köpek vb.
- Şaşkınlık duygusunu anlatabileceğiniz özellikte hikâye kitapları.

UYGULAMA

Daha önceki kazanımlara yönelik etkinliklerde sıklıkla günlük rutinlerinizde, oyunlarınızda ses tonunuz, vurgularınız, jest ve mimiklerinizle birlikte şaşkınlık belirten ifadeleri (örneğin ellerini yüzünün iki yanına koyup ağzını açarak, gözlerini iyice açıp kaşlarını kaldırarak ya da “aaaa, ayy, aman, hii, eyvah” gibi nidaları) yerinde ve bağlama uygun şekilde kullanarak çocuğunuza model olmanız gerektiği belirtilmişti. Bu amaçla kazanıma yönelik oyuncak bebek, oyuncak kedi, köpek gibi nesnelere oyun kurarak ve şaşkınlık duygusunu gösterebileceğiniz hikâye kitapları, masalları, öyküleri ya da kendi kurguladığınız öyküleri anlatarak şaşkınlık belirten ifadeleri sık sık kullanınız. Bu ifadeleri kullanması için çocuğunuza fırsat sağlayınız. Örneğin oyuncak bebek ve kediyi oynatınız. Kedinin mama yediği ve mama kabının devrildiği bir oyun kurgulayabilirsiniz. Etkinlik sırasında, uygun yerde “Aaaa/Eyvah! mama döküldü.”, “Ayy! Kedi şaşırıldı.” gibi cümleler kurunuz. Çocuğunuzun söylemesi için 5 saniye bekleyiniz. Söylemiyorsa ona model olup, daha sonra, oyuncak bebek ve oyuncak kediyi çocuğunuza vererek onları aynı sizin gibi oynatmasını isteyiniz. Şaşkınlık belirten ifadeleri yerinde kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz. Birlikte okuduğunuz hikâye kitaplarında da “Altın saçlı kız sandalyeye oturur oturmaz... O da ne? Çıtırttt diye bir ses Aaa... Sandalyenin ayağı kırılmış.” gibi şaşkınlık yaratan durumları bu ve benzeri sözel ve sözel olmayan (örneğin ses tonu, yüz ifadeleri vb.) ile destekleyiniz. Çocuğunuza “Haydi, birlikte hikâyeyi okuyalım, sen de benim gibi yap.” diyerek sizi model almasını söyleyerek 3-5 saniye bekleyiniz. Etkinlikleri tekrarladıkça günlük rutinlerinizde ve oyunlarınızda çocuğunuzun bu ifadeleri kendiliğinden kullanıp kullanmadığına da dikkat ediniz. Çocuğunuz şaşkınlık belirten ifadeleri yerinde, bağlama uygun bir şekilde kullanıyorsa davranışı olumlu olarak kabul ederek pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği, günlük rutinler, oyunlar gibi uygun fırsatlar buldukça gerçekleştiriniz ve bu esnada çocuğunuzu gözlemleyiniz.
- Etkinlik sırasında, kullandığınız şaşkınlık belirten ifadeleri ses tonunuz, vurgularınız, jest ve mimikleriniz ile destekleyiniz.
- Etkinlik sırasında, şaşkınlığınızı belirtmek için abartılı yüz hareketlerinden, yüksek sesle bağırımdan kaçınınız.
- Etkinlik sırasında, çevrede çocuğunuzun dikkatini çekecek nesnelere/oyuncakların ve ses kaynağının olmadığından emin olunuz.
- Çocuğunuzun ilk olarak sizi model alıp etkinliği gerçekleştirmesi, daha sonra öğrendiklerini kendiliğinden, rutinlerde ve oyunlarda kullanması aşamalarına dikkat ediniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken, çocuğun etkinlikte kullanacağı nesnelere ve oyuncaklara önceden dokunup onları incelemesine fırsat veriniz.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğun şaşkınlık belirten jest ve mimikleri tanıması için önce, sizin yüzünüze dokunmasına izin veriniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında çocuğunuzun materyalleri kullanabilmesi için ona fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğa yaklaşarak şaşkınlık belirten ifadelerle uygun ve yumuşak bir ses tonu kullanınız. Çocuğun sizi taklit edebilmesi ve ifadeleri kullanabilmesi için ona destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği resimli kartlar ya da kendi yüzünüzü çektiğiniz fotoğraflarla da çalışabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı ortamlarda günlük rutinler ve oyunlar sırasında, oyuncaklarla oyun kurarak, şaşkınlık belirten ifadeleri içeren hikâye kitaplarını, masalları, öyküleri ya da kendi kurguladığınız hikâyeleri anlatarak çeşitlendirebilirsiniz.
- Etkinliği, parmak kuklalarını oynatarak ve onları konuşurarak da yapabilirsiniz.
- Etkinliği mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda, farklı materyallerle gerçekleştirebilirsiniz.
- Bu etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuzun ailenin diğer üyeleriyle (örneğin teyze, dayı, kardeş vb.) oynamasını sağlayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz, şaşkınlık belirten ifadeleri (örneğin ellerini yüzünün iki yanına koyup ağzını açarak, gözlerini iyice açıp kaşlarını kaldırarak vb. jest-mimikler eşliğinde “aaaa, ayy, aman, hii, eyvah” gibi nidalar) bir hafta boyunca üç kez yerinde ve bağlamına uygun şekilde kullanıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

13-18
AY

KAZANIM: SÜ 3.5. Reddetmek veya karşı çıkmak için “Hayır” der.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- B1 1.17. İsteklerini (nesne, hizmet ya da eylemi) sözel ya da sözel olmayan davranışlarla ifade eder.
- B1 1.20. Kızdığını ya da istemediğini iletmek amacıyla jest-mimik, sesleme ve/veya sözcük üretir.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun istemediği bir durum söz konusu olduğunda beş denemeden üçünde reddetmek veya karşı çıkmak için “hayır” deyip demediğini değerlendiriniz. Çocuğunuz davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

İfade edici dil becerileri yalnızca çocuğunuzun hoşnut olduğu durumlarla ilgili değildir. Çocuğunuzun reddetmek veya karşı çıkmak amacıyla “hayır” kelimesini kullanabilmesi gerekir. Bu doğrultuda öncelikle günlük rutinlerde ya da oyunlar esnasında istemediği ya da hoşnut olmadığı durumları gözlemleyiniz. Çocuğunuzun elindeki bir oyuncak size ya da bir başkasına vermek istememesi, banyo yapmak istememesi, karnı doyduğu için yemek yemek istememesi, uyumak istememesi gibi durumlarda çocuğunuzun reddetmesi ya da karşı çıkma davranışı ile karşılaşabilirsiniz. Çocuğunuzun bu gibi durumlar karşısında reddetmek veya karşı çıkmak amacıyla “hayır” deyip demediğini gözlemleyiniz. Çocuğunuz reddetme ya da “hayır” ifadesini kullanmıyorsa siz, jest ve mimiklerinizin eşliğinde (örneğin kafa sallama, kaşları çatma, karşısındaki kişiye “Dur.” der gibi elini gösterirse) uygun bir yüz ifadesi ve kararlı bir ses tonu ile “hayır” sözcüğünü uygun bağlamlarda kullanınız. Örneğin çocuğunuz elindekini vermek istemiyor ya da yemek yemek istemiyorsa bu anlarda “Hayır, istemiyorum.” sözcüğünü kullanarak ona model olunuz. Sizi model alması için de 5 saniye bekleyerek fırsat veriniz. Çocuğunuzun istemediği bir durum söz konusu olduğunda reddetmek veya karşı çıkmak için “hayır” demesini olumlu olarak kabul ederek onu pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği, günlük rutinler, oyunlar gibi uygun fırsatlar buldukça gerçekleştiriniz ve bu esnada çocuğunuzu gözlemleyiniz.
- Çocuğunuzun istemediği durumu reddetmek ya da karşı çıkmak için “hayır” şeklinde ifade etmesi özdenetimi açısından da önemlidir. Bu davranışın ısrarcı bir tutumla gerçekleşmesinden kaçınınız. Çocuğunuzun “hayır” demesini yumuşak bir tavırla iletişim kurarak karşılayınız.
- Etkinlikte çocuğunuzun “hayır” demesini sağlamak için onun huzurunu bozabilecek, aşırı tepki verebileceği davranışlardan kaçınınız. Etkinlik sırasında, çocuğunuz aşırı tepki oluşturduysa hemen son veriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sık sık “hayır” demesi için ısrar etmeyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Tüm engel gruplarında, kızdığını ya da istemediğini ifade etme davranışının iletişimde bir araç olması benzerdir. Ancak çocuğunuzun kızdığını ya da istemediğini ifade etmesinden sonra çocuğun kızdığı ya da istemediği durum ile ilgili, onunla nitelikli bir etkileşim kurmanız ve konuşarak/dokunarak/görüş alanında kalarak onu sakinleştirmeniz ve ikna etmeye çabalamanız önemlidir.
- Görme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken, çocuğun etkinlikte kullanacağınız nesnelere önceden dokunup onları incelemesine fırsat veriniz.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında gerçekleştirdiklerinizi betimleyerek açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken yüzünü size doğru çevirebilmesi için çocuğun çenesinden tutup, hafifçe döndürerek ona destek olabilirsiniz. Çocuk, bir nesneyi göstermek istiyor ve bunu bağımsız olarak yapamıyorsa onu fiziksel olarak destekleyebilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, bu etkinliği gerçekleştirirken çocuğun rahatsızlık duyduğu nesnelere kullanmayınız. Nesnelere çocuğun dikkatini çekecek mesafeye koyunuz. Ayrıca etkinliği fiziksel destekle (örneğin çenesinden çevirerek) çocuğun size ve nesneye bakmasını sağlayarak uygulayabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı günlük rutinler (örneğin banyo yapma, mama yeme, altını değiştirme vb.), oyunlar sırasında çocuğunuzun istemediği bir durumda ret veya karşı çıkmak amacıyla “hayır” demesini gözlemleyiniz.
- Bu kazanımı günün farklı zamanlarında farklı kişiler (örneğin anne, baba, annanne vb.) ile gerçekleştiriniz.
- “B1 1.20. Kızdığını ya da istemediğini iletmek amacıyla jest-mimik, sesleme ve/veya sözcük üretir.” kazanımı ile bu kazanımı ilişkilendirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun istemediği bir durum söz konusu olduğunda reddetmek veya karşı çıkmak için beş denemeden üçünde “hayır” deyip demediğini değerlendiriniz. Çocuğunuz davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuz, etkinlikler esnasında akranlarıyla etkileşim hâlindeyken çocuğunuzun hedef davranışı gerçekleştirip gerçekleştirmediğine odaklanınız.

2 Çocuğunuzun jest ve mimik kullanmasını, sesler çıkarmasını ya da “Bak.,” “Al.,” “Ver.” gibi sözcükler kullanmasını gözlemleyiniz.

3 Çocuğunuzun akranıyla etkileşimi sırasında akranına yönelmesini, oyuncak parçasını/küreğini göstermesini, dudakını bükme, elini uzatma, kendine çekme, işaret etme gibi jest ve mimik kullanmasını, sesler çıkarmasını ya da “Bak.,” “Al.,” “Ver.” gibi sözcükler kullanmasını olumlu olarak kabul ederek onu pekiştiriniz.

19-24
AY

KAZANIM: B1 1.23. Akranlarıyla etkileşimde jest, mimik ya da sözcük kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- B1 1.17. İsteklerini (nesne, hizmet ya da eylemi) sözel ya da sözel olmayan davranışlarla ifade eder.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun akranlarıyla etkileşimde jest, mimik ya da sözcük kullanıp kullanmadığını değerlendiriniz. Çocuğunuzun isteklerini jest ve mimiklerle (örneğin isteklerini işaret ederek, bakarak, kafa sallayarak, dudak bükerek vb.) ya da doğrudan sözcük kullanımıyla ifade etmesini değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez akranlarıyla etkileşimde davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Çocuğunuz sevdiği oyuncaklar.
- Çevrede ilgi çekebilecek nesnelere.
- Hikâye kitabı.

UYGULAMA

Çocuğunuzu akranları ile birlikte zaman geçirmesi için onlarla bir araya getirerek etkileşim kurmasını bekleyiniz. Bu amaçla çocuğunuzun evdeki, misafirlikteki, parktaki günlük rutinler ya da etkinlikler esnasında akranlarıyla etkileşim hâlindeyken hedef davranışı gerçekleştirip gerçekleştirmediğine odaklanınız. Bu dönem henüz çocuğunuzun akranlarıyla birlikte oyun oynayabilmesi için erken olmakla birlikte özellikle çocuğunuzun etkileşimine fırsat verecek malzemeler ile onun gelişimini destekleyebilirsiniz. Bu amaçla gelişim düzeyine uygun büyük, lego benzeri parçalı bloklarla/oyuncaklarla, kum havuzu ve malzemeleri, parmak boyları gibi malzemelerle öncelikle al-ver etkileşimi için fırsat hazırlayabilirsiniz. Çocuğunuzun jest ve mimik kullanmasını, sesler çıkarmasını ya da "Bak.", "Al.", "Ver." gibi sözcükler kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz. Çocuğunuzun akranıyla etkileşim sırasında akranına yönelmesini, oyuncakları göstermesini, dudak bükme, elini uzatma, kendine çekme, işaret etme gibi jest ve mimikler kullanmasını, sesler çıkarmasını ya da "Bak.", "Al.", "Ver." gibi sözcükler kullanmasını olumlu olarak kabul ederek çocuğunuzu pekiştiriniz. Çocuğunuza etkileşimde kullanması için jest, mimik ve sözcük kullanımında sık sık model olunuz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği, günlük rutinler, oyunlar gibi uygun fırsatlar buldukça gerçekleştiriniz ve bu esnada çocuğunuzu gözlemleyiniz.
- Bu dönemde çocuğunuzun akranlarıyla etkileşimi sırasında karşılıklı oyunun, bağlantılı davranışların o kadar sık görülmediğini daha çok oyuncak alışverişi şeklinde davranışlarda bulunduğunu gözlemleyebilirsiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz ile akranının etkileşime girmesine model olsanız da onların bağımsız bir şekilde etkileşim kurmasına özen gösteriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuza ve akranlarına müdahalede bulunmayınız. Etkileşimi şekillendirmeye çalışmayınız.
- Etkinlik sırasında, ortamda fiziksel olarak bulunmama, çocuğunuzun sizi göremeyeceği şekilde durmaya özen gösteriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz akranlarıyla etkileşimde bulunmuyorsa bile kendisi istemedikçe çocuğunuzu ortamdaki uzaklaştırmayınız.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliğe başlamadan önce, çocuğunuzun mekânda bağımsız hareket edebilmesi için onu gezdirip, nesnelere, duvarlara, oyuncaklara dokunmasını sağlayarak mekânı tanıttınız.
- Görme yetersizliği olan çocuğun akranlarına dokunmasını sağlayınız ve çocuğa, ortamı betimleyerek onun etkinliğe dâhil olmasına yardımcı olunuz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında akranlarıyla etkileşime girebilmesi ve onlara bakabilmesi için gerekirse çocuğa fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinlik sırasında oyuncakları akranına vermesini ya da akranından almasını, gülümsemesini, jest ve mimiklerini kullanmasını, iletişim kurma çabasını ya da "Al.", "Ver.", "araba", "kardeş" gibi sözcük kullanmasını olumlu olarak kabul ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun akranlarıyla etkileşimde jest, mimik ya da sözcük kullanıp kullanmadığını değerlendiriniz. Çocuğunuzun isteklerini jest ve mimiklerle (örneğin işaret ederek, bakarak, kafa sallayarak, dudak bükerek vb.) ya da doğrudan sözcük kullanımıyla ifade etmesini değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez akranlarıyla etkileşimde davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuz ile karşılıklı oturarak sıralama kartlarına bakınız.

2 Sıralama kartlarını çocuğunuzun önüne sırası ile diziniz ve çocuğunuza, kartlarla ilgili sorular yöneltiniz.

3 Çocuğunuza uygulamayı gerçekleştirmek için fırsat veriniz.

19-24
AY

KAZANIM: DBS 4.5. Model olunduğunda iki sözcükten oluşan cümleyi taklit eder.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Söylenen tek sözcüğü istendiğinde tekrar eder.
- SÜ 3.9. En az 50 tane sözcük (isim, fiil, sıfat) kullanır.
- DBS 4.1. Tek sözcüğü cümleye karşılık gelecek şekilde kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Ön koşul kazanımların gerçekleşip gerçekleşmediğinin kontrolünde, çocuğunuzun iletişim sırasında isim, sıfat, fiil olmak üzere en az 50 sözcüğü kullanabilmesine odaklanınız. Kazanımda, çocuğunuzun beş denemenin üçünde kendisine model olunduğunda iki sözcükten oluşan cümleyi taklit edip etmediğini değerlendiriniz. Çocuğunuz bunu yapıyorsa ilgili kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Resimli sıralama kartları.
- Hikâye kitabı.
- İki sözcükten oluşan cümle ve görsel setleri ve resimli kart vb.

UYGULAMA

Çocuğunuzun ön koşul becerileri edindiğinden emin olunuz. Çocuğunuz ile iletişim hâlinde olduğunuz her an çevrenizde olup bitenler hakkında konuşunuz. Bu konuşmalar sırasında özellikle çocuğunuzun ilgisini takip ederek onun ilgilendiği ve baktığı yer, durum, nesne, kişi hakkında konuşunuz. Bu konuşmalar sırasında sadece siz konuşup çocuğunuzu dinleyici konumunda bırakmayınız, sohbet ederken cümle bitince çocuğunuza bakıp yaklaşık 5 saniye çocuğunuzun tepki vermesini bekleyiniz. Onun cevabını beklediğinizi jest ve mimiklerinizle (örneğin ellerinizi iki yana açarak, kaşlarınızı kaldırarak ya da gözlerinizi daha fazla açarak vb.) belli ediniz ya da doğrudan "Hi? Sen ne dersin?" gibi ifadelerle sözel olarak tepki isteyiniz. Çocuğunuzla oyun oynarken onun ilgisini izleyerek seçtiği materyallerle bir oyun kurunuz. Örneğin çaydanlığa uzanıyor ya da bakıyorsa "Şimdi, ne yapalım?" diye sorarak 5 saniye bekleyiniz. Doğru tepki verirse pekiştiriniz. "Çay" gibi tek sözcüklü bir tepki verirse bu cevabı da onaylayarak, genişletip çocuğa model olunuz (örneğin "Çay yapalım." vb.). Çocuğunuz sizi model alarak taklit ederse pekiştiriniz. Model almazsa yapıyı tekrarlayarak benzer pek çok cümle ile model olmaya devam ediniz. Model olurken çocuğun tek sözcükten oluşan yanıtını bir sözcük daha ekleyerek iki sözcükten oluşan sözce ya da yapı hâline getirerek model olunuz. Çocuğun sizi taklit etmesi için ona baskı yapmayınız. Olabildiğince fazla yaşantı ve deneyim sunarak model olmaya devam ediniz.

Taklit etmiyorsa her sözcüğü görselleştirerek cümleyi yavaşça tekrarlayınız. Bunu yaparken örneğin "Çocuk oturuyor." cümlesini taklit etmesi için her sözcüğün altına görselini/resimli kartı yerleştiriniz (örneğin "çocuk" sözcüğü ve "çocuk resmi" ile "oturuyor" sözcüğü ve "oturan çocuk resmi" vb.). Tepki vermesi için 5 saniye bekledikten sonra çocuğun doğru tepkisini pekiştiriniz. Doğru tepki vermezse ya da tepkisiz kalırsa siz resimlere dokunarak çocuğa tekrar model olarak hazırladığınız görselleri olan iki sözcüklü cümleleri de aynı şekilde çalışınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği farklı günlük rutinler ve oyunlar sırasındaki iletişimlerde, farklı hikâye kitaplarına ya da *sıralama kartlarına** bakarak uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuza sorular sorarak onu, sözcükleri birleştirerek cümleler kurabilmesi için cesaretlendiriniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda gerçekleştiriniz.
- Çocuğunuza, kullandığı sözcük sayısını artırması ve bu sözcükleri kullanarak cümleler kurması için model olup kazanımı tekrar ettiriniz.
- Hikâye kitaplarına ve sıralama kartlarına bakarken olayı dramatize ediniz. Gerçek oyuncakları, jest ve mimiklerinizi, bedeninizi kullanınız. Etkinlikte Ali'nin uyuduğu konuşulduktan sonra iki elinizi avuçlar bir araya gelecek şekilde birleştirip bir yanağınızın altına koyup uyuma eylemini dramatize ediniz. Bu şekilde uyuma eylemini hem bedeninizi kullanarak hem de sözel olarak dramatize ediniz.

**Sıralama kartı: Karakterler, yer, zaman ve olayların yer aldığı, olayların giriş gelişme ve sonuç bölümünü içerecek şekilde sıralandığı kartlar dizisi.*

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinlik sırasında kullanılacak nesnelere, oyuncakları, sıralama kartlarındaki resimleri ve etkinliği gerçekleştirme basamaklarını betimleyerek açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuğa, kartlara bakması; onları tutması, göstermesi ve iletişim kurma çabası için fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuza yumuşak bir ses tonu ve güler yüzle yaklaşarak cümle kurabilmesine destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken masaya vurarak çocuğunuzun iki sözcüğü farketmesini kolaylaştırabilirsiniz. "Anne uyuyor." cümlesi söylerken her sözcük için masaya bir kere vurunuz. Ardından çocuktan da aynısını yapmasını isteyiniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken kendinizin ya da tanıdığınızın fotoğraflarını kullanabilirsiniz. "Anne uyuyor." cümlesi söylerken her bir sözcük için bir fotoğraf "annenin fotoğrafı" ve "uyuma fotoğrafı" göstererek "Anne uyuyor." deyiniz. Çocuktan da aynısını yapmasını isteyiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği; farklı ortamlarda, günlük rutinler ve oyunlar sırasında, sıralama kartları ya da hikâye kitaplarına bakarak çeşitlendirebilir böylece çocuğunuzun kurduğu cümlelerdeki sözcük sayısını zenginleştirebilirsiniz.
- Bu denemeyi günün farklı zamanlarında farklı kişilerle (örneğin anne, baba, anneanne vb.) gerçekleştirebilirsiniz.
- Etkinliği gün içinde fırsat buldukça tekrarlayabilirsiniz.
- Bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Model olunduğunda iki sözcükten oluşan cümleyi taklit eder. Kazanımda, çocuğunuzun beş denemenin üçünde model olunduğunda iki sözcükten oluşan cümleyi taklit edip etmediğini değerlendiriniz. Yapıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuz ile karşılıklı oturarak sıralama kartlarına bakınız.

2 Sıralama kartlarını çocuğunuzun önüne sırası ile diziniz ve çocuğunuza, kartlarla ilgili sorular yöneltiniz.

3 Çocuğunuza uygulamayı gerçekleştirmek için fırsat veriniz.

19-24
AY

KAZANIM: DBS 4.6. Kendiliğinden iki ya da daha fazla sözcüğü birleştirerek kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- DBS 4.5. Model olduğunda iki sözcükten oluşan cümleyi taklit eder.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Ön koşul kazanımların gerçekleşip gerçekleşmediğinin kontrolünde, çocuğunun iletişim sırasında isim, sıfat, fiil olmak üzere en az 50 sözcüğü kullanabilmesine odaklanınız. Kazanımda, çocuğunun bir hafta boyunca üç kez kendiliğinden 2 ya da daha fazla sözcüğü birleştirerek kullanıp kullanmadığını değerlendiriniz. Yapıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Resimli sıralama kartları.
- Hikâye kitabı vb.

UYGULAMA

1. Aşama: Çocuğunuz ile iletişim hâlinde bulunduğunuz her fırsatta ona model olunuz ve çocuğunuzun 2 sözcükten oluşan cümleyi taklit edip etmediğini gözlemleyiniz. Çocuğunuz ile birlikte hikâye kitabı okuyunuz ya da sıralama kartlarına* bakınız. Kartların sıralamasını göz önünde bulundurarak kartlardaki karakterler, yer, zaman ve olaylarla ilgili çocuğunuz ile konuşunuz ve sorular sorunuz (örneğin "Burada kim var? Ali var. Ali ne yapıyor? Ali uyuyor." vb.). Eğer çocuğunuz 2 sözcüklü cümleyi kendiliğinden kullanamıyorsa ona model olarak "Ali ne yapıyor?" diye sorup yaklaşık 5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz cevap vermiyorsa "Ali uyuyor." şeklinde söyleyerek çocuğunuzun da tekrar etmesini isteyiniz. Çocuğunuza model olduğunuzda onun, 2 sözcükten oluşan cümleyi taklit edip etmediğini gözlemleyiniz. Çocuğunuz, model olduğunuzda 2 sözcükten oluşan cümleyi taklit ediyorsa davranışı olumlu olarak kabul ederek onu pekiştiriniz.

2. Aşama: Çocuğunuzun 2 sözcükten oluşan cümleyi kendiliğinden kullanmasına odaklanınız. Hikâye kitabı okurken ya da sıralama kartına bakarken çocuğunuza sorular sorarak bekleyiniz. Çocuğunuzun kendiliğinden 2 sözcüğü birleştirerek kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz. Çocuğunuz kendiliğinden 2 sözcüğü birleştirerek kullanıyorsa 2. aşamayı olumlu olarak kabul ederek pekiştiriniz. Kullanmıyorsa 1. aşamaya tekrar dönünüz.

3. Aşama: Çocuğunuzun 2'den fazla sözcüğü birleştirerek kullanmasına odaklanınız. Cümlede kullanılan sözcük sayısı arttığından 1. aşamadaki gibi önce çocuğunuza model olup sonra 2. aşamadaki gibi, çocuğunuzun kendiliğinden kullanmasını gözlemleyiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği farklı günlük rutinler ve oyunlar sırasındaki iletişimlerde, farklı hikâye kitaplarına ya da sıralama kartlarına* bakarak uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuza sorular sorarak onu, sözcükleri birleştirerek cümleler kurabilmesi için cesaretlendiriniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda gerçekleştiriniz.
- Çocuğunuza, kullandığı sözcük sayısını artırması ve bu sözcükleri kullanarak cümleler kurması için model olup kazanımı tekrar ettiriniz.
- Hikâye kitaplarına ve sıralama kartlarına bakarken olayı dramatize ediniz. Gerçek oyuncakları, jest ve mimiklerinizi, bedeninizi kullanınız. Örneğin etkinlikte Ali'nin uyuduğu konuştuktan sonra iki elinizi avuçlar bir araya gelecek şekilde birleştirip bir yanığının altına koyup uyuma eylemini dramatize ediniz. Bu şekilde uyuma eylemini hem bedeninizi kullanarak hem de sözel olarak dramatize ediniz.

***Sıralama kartı:** Karakterler, yer, zaman ve olayların yer aldığı, olayların giriş gelişme ve sonuç bölümünü içerecek şekilde sıralandığı kartlar dizisi.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinlik sırasında kullanılacak nesnelere, oyuncakları, sıralama kartlarındaki resimleri ve etkinliği gerçekleştirme basamaklarını betimleyerek açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuğa, kartlara bakması; onları tutması, göstermesi ve iletişim kurma çabası için fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuza yumuşak bir ses tonu ve güler yüzle yaklaşarak cümle kurabilmesine destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken masaya vurarak çocuğunun iki sözcüğü farketmesini kolaylaştırabilirsiniz. "Anne uyuyor." cümlesi söylerken her sözcük için masaya bir kere vurunuz. Ardından çocuktan da aynısını yapmasını isteyiniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken kendinizin ya da tanıdığınızın fotoğraflarını kullanabilirsiniz. "Anne uyuyor." cümlesi söylerken her bir sözcük için bir fotoğraf "annenin fotoğrafı" ve "uyuma fotoğrafı" göstererek "Anne uyuyor." deyiniz. Çocuktan da aynısını yapmasını isteyiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği, farklı ortamlarda, günlük rutinler ve oyunlar esnasında sıralama kartlarını ya da hikâye kitaplarını kullanarak gerçekleştirebilirsiniz. Böylece çocuğunun sözcük dağarcığının zenginleşmesine yardımcı olabilirsiniz.
- Bu denemeyi günün farklı zamanlarında, farklı kişilerle (örneğin anne, baba, anneanne vb.) gerçekleştirebilirsiniz.
- Etkinliği gün içinde fırsat buldukça tekrarlayabilirsiniz.
- Bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Kendiliğinden 2 ya da daha fazla sözcüğü birleştirerek kullanır. Kazanımda, çocuğunun bir hafta boyunca üç kez kendiliğinden 2 ya da daha fazla sözcüğü birleştirerek kullanıp kullanmadığını değerlendiriniz. Yapıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla, hikâye kitabına bakınız. Bu sırada, hikâye kitabındaki resimler hakkında onunla konuşunuz.

2 Hikâye kitabına bakarken çocuğunuzun resimler hakkında konuşmasına fırsat veriniz.

19-24
AY

KAZANIM: DBS 4.7. Durum (hâl) eki (-i), (-e), (-de), (-den) kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- DBS 4.2. İletişim sırasında durum eki (-i hâli) kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun iletişim sırasında durum (hâl) eki (-i), (-e), (-de), (-den) kullanıp kullanmadığını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Resimli sıralama kartları.
- Hikâye kitabı vb.

UYGULAMA

Çocuğunuzun günlük rutinlerde ya da oyunlar esnasında oyuncaklarıyla, sizinle, başka yetişkinlerle veya akranlarıyla etkileşim hâlindeyken kazanımı gerçekleştirip gerçekleştirmediğine odaklanınız. Konuşmalarınızda, çocuğunuzun sözcük dağarcığında yer alan nesne adlarını kullanmaya özen gösteriniz. Bu kazanımı desteklemek için hikâye kitabı ya da resimli kartlara bakınız. Etkinlik sırasında, hikâye kitabının resimlerine bakarken resme ilişkin sorular sorunuz. Çocuğun durum (hâl) eklerini kullanabilmesi için ona “Neye, kime, nereye, kimde, nede, nerede, nereden, kimden, neden?” gibi soru anlamı bildiren kelimeleri kullanınız. Örneğin “Zehra nereye gidiyor? Parka.”, “Ali nerede uyuyor? Yatakta.”, “Baba nereden geldi? İşten.” gibi sorular sorarak çocuğunuzun bu cevapları vermesini isteyiniz. Diğer durum (hâl) eklerinden (-i), (-e) ekleri için ise yine soru sorarak, (örneğin “Kimin, neyin, kiminle, neyle?” vb.) ve ona model olarak çocuğunuzun “Annenin çantası nerede?”, “Ayşe neyle oynuyor? Bebekle oynuyor.” gibi cümleleri kurmasını sağlayınız. Çocuğunuzun bunlar gibi cümleleri kullanarak durum (hâl) eklerini (-i), (-e), (-de), (-den) kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz. Çocuğunuzun bu ekleri sözcükte ve cümlede kullanmasını olumlu davranış olarak kabul ederek pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği, farklı günlük rutinler ve oyunlar sırasındaki iletişimlerde, farklı hikâye kitaplarına ya da sıralama kartlarına bakarak uygulamayı ve bu sırada çocuğunuzu gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuza sorular sorarak onu, kurduğu cümlelerde durum (hâl) eklerini (-i), (-e), (-de), (-den) kullanması için cesaretlendirip çocuğunuza model olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun durum (hâl) eklerini kullanması için çok fazla ısrarcı olmayınız.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sözcük sayısı ve cümle kullanımından ziyade durum (hâl) eklerini (-i), (-e), (-de), (-den) kullanıp kullanmadığına odaklanınız.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz durum (hâl) eklerini kullandığında veya kullanma çabalarında çocuğunuzun başını okşayarak, “Aferin.” diyerek veya yiyecek vererek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinlik sırasında kullanılacak nesnelere, oyuncakları, sıralama kartlarındaki resimleri ve etkinliği gerçekleştirme basamaklarını betimleyerek açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuğa hikâye kitabına bakması, onu tutması, göstermesi ve iletişim kurma çabası için fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuza yumuşak bir ses tonu ve güler yüzle yaklaşarak cümle kurabilmesi için ve bu cümlelerde durum (hâl) eklerini (-i), (-e), (-de), (-den) kullanabilmesi için destek veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı ortamlarda günlük rutinler ve oyunlar sırasında, sıralama kartları ya da hikâye kitaplarına bakarak çeşitlendirerek sözcüklerdeki ya da sözcüklerden oluşan cümlelerdeki ek kullanımını zenginleştirebilirsiniz.
- Bu denemeyi günün farklı zamanlarında farklı kişilerle (örneğin anne, baba, annecanne vb.) gerçekleştiriniz.
- Etkinliği gün içinde fırsat buldukça tekrarlayabilirsiniz.
- Bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun iletişim sırasında durum (hâl) eki (-i), (-e), (-de), (-den) kullanıp kullanmadığını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuza ve kendinize ait eşyaları bir kutunun içine koyunuz. Kutuyu aranızda alarak çocuğunuzla karşılıklı şekilde oturunuz.

2 Kutudaki eşyalardan birini alınız. Bu eşyanın ne olduğunu ve kime ait olduğunu çocuğunuza sorarak ona model olunuz.

3 Kutudaki eşyalardan birini çocuğunuza verip çocuğunuzun bu eşyanın kime ait olduğunu konuşmasını sağlayınız.

19-24
AY

KAZANIM: DBS 4.8. İyelik eklerini kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- DBY 4.3. Sahiplik/iyelik eklerini anladığını gösteren davranışlarda bulunur.
- SÜ 3.6. İletişim sırasında kendiliğinden en az 20 sözcüğü doğru olarak kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzun önüne, kendisine, size ve bildiği/tanıdığı üçüncü bir kişiye ait birer çift nesne koyunuz. Sonrasında çocuğunuz "Bu kimin .....?" şeklinde her bir iyelik eki için üç farklı eşya ile yapılan birer denemenin ardından iki denemeye doğru tepki verirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Size ait eşyalar.
- Çocuğunuza ait eşyalar.
- Çocuğunuzun babasına ait eşyalar.

UYGULAMA

Bu kazanıma yönelik etkinlik için önce kendinize ve çocuğunuza ait çocuğunuzun sözcük dağarcığında olan nesnelere/eşyaları bir kutuya koyarak hazırlayınız. Çocuğunuzun karşınıza oturarak "..... (çocuğun adı) haydi burada hangi eşyalar var, bakalım ve bu eşyalar kimin, bulalım." diyerek etkinliğe başlayınız. Kutudan, bir eşya çıkarınız. Örneğin çocuğunuzun sevdiği bir hikâye kitabını kutudan çıkartıp "..... (çocuğun adı) bu ne?" diye sorun. Çocuğunuz doğru yanıt verdiğinde örneğin "kitap" dediğinde "Kimin kitabı?" diye sorunuz. 4-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuzun "Benim kitabım." veya kendinden bahsetmek için kendi adını kullanarak "Ali'nin kitabı." şeklinde verdiği doğru tepkileri pekiştiriniz. Doğru cevap vermezse siz ona model olarak "Ali'nin kitabı./"Senin kitabın." deyiniz. Kutudan tekrar bir oyuncak çekiniz veya çocuğunuza çektiniz. Kutudan sizin eşyanız çekildiğinde (örneğin çanta, etek vb.) "..... (çocuğun adı) bu ne? diye sorunuz. Çocuğunuz "çanta" dediğinde "Kimin çantası?" diye sorarak çocuğunuzun "Annenin çantası." veya "Senin çantan." şeklinde tepkisini pekiştiriniz. Doğru cevap vermezse siz model olarak "Benim çantam." deyiniz. Babanın eşyası için de aynı iletişimi gerçekleştiriniz. Çocuğunuzun iyelik ekini kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz. Kullanmasını olumlu olarak kabul ederek pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği, farklı günlük rutinler ve oyunlar sırasındaki iletişimlerde, farklı hikâye kitaplarına ya da sıralama kartlarına bakarak uygulamayı ve bu sırada çocuğunuzun gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun iyelik ekini kullanmasını sağlayacak sorular sorunuz ve cevaplaması için onu cesaretlendiriniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda gerçekleştiriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sözcük sayısı ve cümle kullanımından ziyade iyelik ekini kullanıp kullanmadığına odaklanınız.
- İletişiminizi jest ve mimikleriniz, vücut hareketlerinizle destekleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinlik sırasında faydalanacağınız nesnelere, oyuncakları ve kişileri tanıttınız ve etkinliğin basamaklarını betimleyerek açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken eşyalara bakması, onları tutması, göstermesi ve iletişim kurma çabası için çocuğa fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuza yaklaşarak, yumuşak bir ses tonuyla ve gülümseyerek sözcüklerinde iyelik ekini kullanması için çocuğunuza destek veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı ortamlarda, günlük rutinler ve oyunlar esnasında uygulayabilir; sıralama kartlarını ve hikâye kitaplarını kullanarak çocuğunuza, iyelik ekinin kullanımıyla ilgili farklı örnekler sunabilirsiniz.
- Bu denemeyi günün farklı zamanlarında farklı kişiler (örneğin anne, baba, annene vb.) ve bu kişilere ait nesnelere ile gerçekleştiriniz.
- İpteki/çamaşır askısındaki aile bireylerinin kurmuş çamaşırklarının toplanması, katlanması ve kişilere göre ayrı ayrı yerlere konulması gibi bir etkinlik ile beceriyi destekleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzun önüne, kendisine, size ve bildiği/tanıdığı üçüncü bir kişiye ait birer çift nesne koyunuz. Sonrasında çocuğunuza "Bu kimin .....?" şeklinde her bir iyelik eki için, üç farklı eşya ile yapılan birer denemenin ardından çocuğunuzun iki denemeye doğru tepki verirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Dışarıdan gelen köpek sesine çocuğun dikkatini çekiniz.

2 Çocuğunuzun dışarıdan gelen sesi taklit etmesine fırsat veriniz.

3 Çocuğunuzun dışarıdaki köpek sesini "hav hav" şeklinde taklit etmesini olumlu olarak kabul ediniz.

19-24
AY

KAZANIM: FEA 2.7. Çevredeki sesleri taklit eder.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- B1 1.8. Çevresinde duyduğu sese dikkatini verir.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun çevredeki sesleri (örneğin araba sesi, kedi, köpek, kuş hayvan sesi, zil sesi vb.) taklit edip etmediğini değerlendiriniz. Çocuğunuz beş denemenin üçünde davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Ses kaynağı nesnelere/oyuncaklar.

UYGULAMA

Çocuğunuz uyanırken bulunduğu çevredeki sesleri duymaktadır. İfade edici dilin gelişmesinde önemli olan bu seslere çocuğunuzun dikkatini çekerek ve onun bu sesleri taklit etmesini sağlayarak destekleyici olabilirsiniz. Bu doğrultuda dışarıdan gelen bir çevre sesini her durumda fırsata çeviriniz. Örneğin dışarıdan bir köpek sesi geldiğinde "Aaa! ..... (çocuğun adı) bak ne sesi geliyor? Ooo evet, bu bir köpek sesi, köpek nasıl ses çıkarıyor?" diyerek çocuğunuzun dikkatini çekiniz. Çocuğunuzun "hav hav" şeklinde köpek sesini taklit etmesini bekleyip ona sorular sorarak cevap vermesini isteyiniz. Çocuğunuz cevap vermiyor, sesi taklit etmiyorsa ona model olunuz. Çocuğunuzun dışarıdan gelen hayvan sesini taklit edip etmediğini gözlemleyiniz. Çocuğunuz, o anda bir işle meşgulse çocuğunuzun dikkatini sorularınızla, jest ve mimiklerinizle dışarıdaki seslere çekiniz ya da çocuğunuzun dikkatini çekmeden onun kendiliğinden, sese odaklanmasını gözlemleyiniz. Çocuğunuzun dışarıdaki köpek sesini "hav hav" şeklinde taklit etmesini olumlu olarak kabul ediniz.

Dışarıda olduğu gibi çocuğunuz ev içinde de sesleri taklit edebilir. İçerideki her bir çevre sesini fırsata çeviriniz. Örneğin çocuğunuzun yanınıza alınız ya da oturtunuz. Elinize bir çalar saat ya da sesli bir oyuncak alınız. "Aaa, bak nasıl ses çıkıyor?" diye sorarak çocuğunuzun sesi taklit etmesini isteyiniz. Çocuğunuz cevap vermiyor, sesi taklit etmiyorsa ona model olunuz. Çocuğunuz "zıııııı" şeklinde taklit ediyorsa davranışı olumlu olarak kabul ederek onu pekiştiriniz. .

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Günlük rutinler içinde, oyunlarda, çevresel sesleri (örneğin hayvan seslerini, taşıt sesleri vb.) duyduğunuzda durumu fırsata çevirerek duyduğunuz sesleri çocuğunuzla birlikte taklit ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun çevredeki sesleri taklit etmesi için ona model olsanız da çocuğunuzun çevredeki sesleri bağımsız bir şekilde taklit etmesine özen gösteriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun kendinin de kovaya su doldurma etkinliğini yapması ve sesi taklit etmesi için fırsat veriniz.
- Çocuğunuzun korkacağı çevre sesleriyle bir etkinlikten yapmaktan kaçınınız.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz çevrede duyduğu model olduğunuzda veya bağımsız olarak sesleri taklit ediyorsa gülümseyerek, alkışlayarak, "Aferin." diyerek veya yiyecek vererek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğun çevreyi tanıması ve çevrede bulunan varlıkları öğrenmesi için etkinlik öncesinde çocuğa betimleme yapınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuğun etkinlik sırasında materyalleri kullanabilmesi için gerekirse ona fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik öncesi kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ettikten sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinlik sırasında dikkatini çevre seslerine vermesi için gerekiyorsa fiziksel destek veriniz (örneğin çenesinden tutarak sesin geldiği yöne bakmasını sağlama vb.).

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı günlük rutinler ve oyunlar sırasında gelen çevre seslerini fırsata çevirerek her durumda gerçekleştirebilirsiniz.
- Gün içinde duyduğunuz, farklı ses kaynaklarından gelen sesleri kullanarak bu etkinliği uygulayabilirsiniz.
- Çocuğunuzla bu etkinliği diğer aile üyelerinin (örneğin teyze, baba, kardeş vb.) gerçekleştirmelerini sağlayabilirsiniz.
- Etkinliği ev dışı ortamlarda (örneğin alışverişteyken, parktayken, misafirlikteyken vb.) fırsat buldukça gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun çevredeki sesleri (örneğin araba sesi, kedi, köpek, kuş hayvan sesi, zil sesi vb.) taklit edip etmediğini değerlendiriniz. Çocuğunuz beş denemenin üçünde davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçiniz.

1 Pek çok ebeveyn çocuklarının konuşmasının anlaşılır olduğunu düşünebilir.

2 Çocuğunuzun kendini daha iyi ifade edebilmesinin yolu anlaşılabilirliğinin giderek artmasından geçmektedir.

3 Bu amaçla, çocuğunuzla her gün ya da haftada birkaç kez iletişim kuran kişilerden olmayan biri tarafından konuşmasının değerlendirilmesi daha nesnel olacaktır.

19-24
AY

KAZANIM: FEA 2.8. Konuşmasının en az yarısı yabancılar tarafından anlaşılacak şekilde konuşur.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- FEA 2.6. /m/, /n/, /p/, /b/, /t/, /d/, /k/ ses birimlerini doğru üretir.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Aile dışından/yabancı (çocuğunuzu her hafta görmeyen) bir kişiye çocuğunuzun konuşmasının ne kadarını anladığını sorunuz. Farklı zamanlarda üç farklı sohbet bağlamında gerçekleşen bu diyaloglarda yabancı kişi çocuğunuzun konuşmasının en az yarısını anlıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Çocuğunuzun sağlıklı ve anlaşılır bir iletişim kurabilmesinde anlaşılabilir bir konuşmaya sahip olması önemlidir. Ancak pek çok ebeveyn çocuklarının konuşmasının anlaşılır olduğunu düşünebilir. Ebeveynler çocuklarını çok iyi tanıdıklarından ne demek istediklerini başkalarına göre çok daha rahat anlayabilirler. Oysa çocuklarının kendini daha iyi ifade edebilmesinin yolu anlaşılabilirliklerinin giderek artmasından geçmektedir. Bu amaçla çocuğunuzla hemen her gün ya da haftada birkaç kez iletişim kuran kişilerden olmayan biri tarafından konuşmasının değerlendirilmesi daha nesnel olacaktır. Çocuğunuzun kısmen yabancı olan bu kişi ile iletişim kurmaktan çekinmesi normaldir. Bu kazanımda amaç, çocuğunuzun bu kişi ile iletişim kurması değil konuşmasının anlaşılabilirliğini belirlemektir. Bu nedenle bu kişi çocuğunuzun sizinle (anne-baba), kardeşi ya da anneannesi gibi tanıdıkları ile kurduğu iletişimi dinleyebilir ve anlaşılabilirliğini değerlendirebilir.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz yabancılarla iletişim kurarken yanından ayrılmamaya, yabancıların çocuğunuza dokunarak aşırı samimi davranışlarda bulunmamasına özen gösteriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sizinle iletişim kurma çabalarına müdahale etmeyiniz.
- Etkinlik sırasında, iletişim kurduğu kişi çocuğunuzun söylediklerini anlamadığında, çocuğunuza yalnızca sizden işaret ederek, bakarak, söyleyerek yardım isterse yardımcı olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun yabancı bir kişi ile kurduğu iletişimi siz sonlandırmayınız. İletişimi, çocuğunuz sonlandırmaya kadar bekleyiniz.
- Etkinlik sonunda, çocuğunuzun yabancı kişiyle iletişim kurma çabasını gülümseyerek, "Aferin." diyerek, başını okşayarak veya yiyecek vererek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında iletişim kurma çabalarını olumlu olarak kabul ediniz. İletişim kurduğu kişiye dönmesini sağlayarak çocuğunuza iletişim kurduğu kişiyi betimleyerek "tanıtınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği gerçekleştirirken çocuğun iletişime geçmek için desteğe ihtiyacı varsa ona fiziksel destek veriniz (Örneğin kucağınıza alınız, bebek arabasını yaklaştırınız.).
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinlik sırasında iletişim kurma çabalarını olumlu olarak kabul ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı günlük rutinler ve oyunlar sırasında gerçekleştirerek çocuğunuzu gözlemleyebilirsiniz.
- Bu etkinliği çocuğunuzun günün farklı zamanlarında, farklı yetişkinler ile gerçekleştirmesini sağlayabilirsiniz.
- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyebilirsiniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda (örneğin marketteyken, pazardayken, parktayken vb.) gerçekleştiriniz.

SON DEĞERLENDİRME

Aile dışından/yabancı (çocuğunuzu her hafta görmeyen) bir kişiye çocuğunuzun konuşmasının ne kadarını anladığını sorunuz. Farklı zamanlarda üç farklı sohbet bağlamında gerçekleşen bu diyaloglarda yabancı kişi çocuğunuzun konuşmasının en az yarısını anlıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

19-24
AY

KAZANIM: FEA 2.6. /m/, /n/, /p/, /b/, /t/, /d/, /k/ ses birimlerini doğru üretir.
FEA 2.9. /g/, /y/ ses birimlerini doğru üretir.
FEA 2.10. /ç/, /ş/, /v/, /y/ ses birimlerini doğru üretir.
FEA 2.12. /c/, /j/, /f/, /v/, /s/, /z/, /h/ ses birimlerini doğru üretir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- DAE 1.3. Ses çıkaran insan ya da nesneye bakar.
- DAE 1.8. Çevresinde duyduğu sese dikkatini verir.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuz bir hafta boyunca gün içinde gözlemleyiniz. Çocuğunuz sizinle ya da bir başkasıyla konuşurken hedef ses birimlerini doğru üretiyor mu? Üretiyorsa ilgili kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Seslerin ediniminde evrensel bir sıra vardır yani hangi dil ediniliyor olursa olsun seslerin ediniminde aynı sıra söz konusudur. Çocuğunuzun ses birimlerini verilen dönemlerde doğru üretmesi beklenir. Ancak bazen, bazı bebekler/çocuklar üretmek istedikleri sesi üretemeyebilir ve ona yakın başka bir ses üretebilirler. Bu duruma "Ses Bilgisel Edinim Stratejileri" adı verilmektedir ve tamamen normaldir. Çocuğunuz bu sesleri üretemiyor ya da tutarlı üretemiyorsa sizin yapmanız gereken öncelikle ona, ses birimlerini doğru üretmesi için model olmaktır. Ancak çocuğunuz, sizi tekrar etmesi için zorlamayınız. Bununla birlikte bu kazanım için ses bilgisel gelişim 4-5 yaşlarına kadar devam eder. Daha sonra son bulur. Çocuğunuz bu yaştan sonra hâlâ "Ses Bilgisel Edinim Stratejileri"ni kullanmaya devam ederse ve kazanımı gerçekleştiremezse mutlaka bir dil ve konuşma terapistine danışmanız gerekir.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda, her fırsatta gerçekleştiriniz ve bu esnada çocuğunuzun gözlemleyiniz.
- Bu etkinliği gerçekleştirmeden önce, çocuğunuzun sıklıkla model olunuz. Çocuğunuzun sizi taklit etmesi için ısrar etmeyiniz.
- Çocuğunuzun model olduktan sonra sizi taklit etmesi ve konuşması için bekleyerek çocuğunuzun süre veriniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda gerçekleştiriniz.
- Kazanımı çocuğunuzun yaşı ilerledikçe belli aşamalarındaki etkinliklerle geliştirebilirsiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sesleri üretme çabalarını ve sesleri doğru üretme durumlarını gülümseyerek, "Aferin." diyerek, alkışlayarak, başını okşayarak veya yiyecek vererek pekiştiriniz.
- Çocuğunuz 4-5 yaşlarına gelmiş olmasına rağmen hâlâ konuşma seslerini (/r/ sesi hariç) doğru üretemiyorsa bir dil ve konuşma terapistine götürünüz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinlik sırasında faydalanacağı nesnelere, oyuncakları ve kişileri tanıtır ve etkinliğin basamaklarını betimleyerek açıklar.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği gerçekleştirirken çocuğun iletişime geçmek için desteğe ihtiyacı varsa ona fiziksel destek veriniz (Örneğin kucağınıza alınız, bebek arabasını yaklaştırınız.).
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için etkinliği gerçekleştirirken çocuk sesi doğru üretmese bile onun, sesi çıkarma çabalarını olumlu olarak kabul ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile çalışmalarını sürdürülebilirsiniz.
- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile çalışmalarını çeşitlendirebilirsiniz.
- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulayarak çocuğunuzun gözlemleyebilirsiniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuz bir hafta boyunca gün içinde gözlemleyiniz. Çocuğunuz sizinle ya da bir başkasıyla konuşurken hedef ses birimlerini doğru üretiyor mu? Üretiyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

19-24
AY

KAZANIM: SÜ 3.6. İletişim sırasında kendiliğinden en az 20 sözcüğü doğru olarak kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
SÜ 3.3 İletişim sırasında kendiliğinden en az beş sözcük kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz siz model olmadan ya da sizi taklit etmeden kendiliğinden en az 20 sözcüğü doğru olarak kullanıyor mu? Not alın. Çocuğunuz davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

UYGULAMA

Öncelikle çocuğunuzun ön koşul becerileri yerine getirdiğinden emin olarak bu kazanımı "SÜ 3.1" etkinlik kartındaki gibi çalışınız. Bu aşamada çocuğunuzun kendiliğinden sözcük üretmesini bekleyebilirsiniz. Buna göre çocuğunuz ile iletişim hâlinde bulunduğunuz her fırsatta çocuğunuzun kendiliğinden, en az 20 sözcüğü doğru olarak kullanıp kullanmadığını gözlemleyebilirsiniz. Etkili bir iletişimin gerçekleşebilmesi için onu cesaretlendiriniz. Günlük rutinleriniz ve etkinlikleriniz sırasında çocuğunuzun sık gördüğü, aşına olduğu nesne ve eylemleri sık sık adlandırınız. Çocuğunuzun da sizi model alması için 5 saniye bekleyiniz. Örneğin beslenme, alt değiştirme, uyku gibi günlük rutinlerde "Meyvelerimizi hazırlayalım mı?", "Uyuyalım mı?" diyerek çocuğunuzun dikkatini çekip etkileşimi başlatınız. Ardından " .... (çocuğun adı) burada ne var?", "Muz kimde?" gibi soruları çocuğunuzu yönelterek 3-5 saniye bekledikten sonra etkinliğin kendisi ile anlatımını eş zamanlı sürdürünüz. Örneğin çocuğunuza yemek tabağı ya da muz göstererek "tabak ve muz" sözcüklerini kullanınız. Çocuğunuza model olduktan sonra yine sizi taklit edebilmesi için bekleyiniz. Taklit girişimlerini artikülasyon/telaffuz hatası olsa bile pekiştiriniz. Çocuğunuzun anladığı sözcük sayısının arttığını ancak kullanmadığını düşünüyorsanız çocuğunuza içinde bildiği sözcüklerin olduğu seçenekler sununuz. Örneğin " .... (çocuğun adı) ne istersin? Su mu, süt mü?" ya da "Neyle oynayalım? Topla mı, bebekle mi?" diye sorarak 5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz sizi model alırsa, "top/bop" şeklinde, onu pekiştiriniz. Çocuğunuza "Top oynayalım" deyin. Çocuğunuz sizi model almaz, işaret ederse ya da bakarsa siz "top" diyerek model olup istediğini vererek seçtiğiniz sözcükleri uygun bağlamlarda sık sık kullanınız. Çocuğunuz kendiliğinden yani siz model olmadan en az 20 tane sözcüğü kullanıyorsa davranışı olumlu olarak kabul ederek pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun dikkatinin sizin ve kitabın/oyuncağın/eylemin üzerinde olduğundan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze oturunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun iletişim amacıyla cümle kurma çabalarını öncelikle model olarak, genişletmeler yaparak destekleyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun iletişim amacıyla cümle kurma çabalarını desteklemek için öncelikle söylediklerinizi tekrar etmesini sağlayınız.
- Etkinlik sırasında, soruları arka arkaya sormayınız. Çocuğunuzun sorularınıza cevap vermesi için bekleyerek ona fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sözcükleri doğru kullanma çabalarını onu alkışlayarak, başını okşayarak veya ona sevdiği bir yiyeceği vererek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken kitaba bakılıyorsa çocuğunuza, kitabı veya bulunduğunuz çevreyi betimleyiniz. Eğer mümkünse çocuğunuzun çevredeki nesnelere/oyuncaklara veya kişilere dokunmasını sağlayınız.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken işlem basamaklarını çocuğunuza, betimleyerek anlatınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, konuşmasına engel bir durum varsa onun söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi, iletişim kurma çabası için ona fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğun, sözcükleri doğru kullanması için ona yaklaşım, gülümseyerek ve yumuşak bir ses tonu kullanarak destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, sözcükleri kullanmakta zorlanıyorsa seçtiğiniz birkaç basit sözcüğü sık tekrar yapabilirsiniz. Görsel kaynaklar kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı ortamlarda günlük rutinler ve oyunlar sırasında, resimli kartlarla, farklı şekillerle, eylemlerle, nesnelere çeşitlendirerek kullanacağı sözcükleri zenginleştirebilirsiniz.
- Bu etkinliği günün farklı zamanlarında farklı kişilerle (örneğin anne, baba, anneanne vb.) gerçekleştirebilirsiniz.
- Bu kazanımı "SÜ 3.9. En az 50 tane sözcük (isim, fiil, sıfat) kullanır" kazanımıyla ilişkilendirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz siz model olmadan ya da sizi taklit etmeden kendiliğinden en az 20 sözcüğü doğru olarak kullanıyor mu? Not alın. Çocuğunuz davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuz ile bir top alarak yerde karşılıklı oturunuz.

2 Çocuğunuza doğru topu atınız. Bu sırada yaptığınız hareketi, isminizi kullanarak ifade ediniz.

3 Çocuğunuzun topu size atmasını isteyiniz. Atarken kendi ismini söylemesi için model olunuz.

19-24
AY

KAZANIM: SÜ 3.7. Kendinden söz ederken adını kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- SÜ 3.1. Adı söylediğinde yaptığı işi durdurarak, dönerek, bakarak ya da ses çıkararak tepki verir.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun kendinden söz ederken adını kullanıp kullanmadığını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa yani kendinden söz ederken adını kullanıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Aile fotoğraf albümü.
- Top.

UYGULAMA

Çocuğunuz yaşı ilerledikçe karmaşık dil bilgisi yapılarını da fark etmeye başlayacaktır. Bu sürecin nitelikli gerçekleşmesi için sizin desteğiniz önemlidir. Bu kazanımda aile albümünden yararlanabilirsiniz. Fotoğrafları tek tek göstererek herkesin adını söyleyiniz. Ardından çocuğunuzun fotoğrafını göstererek onun da adını söyleyiniz. Sonra çocuğunuzun tanıdığı bu kişilerden oluşan fotoğrafları göstererek ondan, fotoğraflardaki kişilerin adlarını söylemesini isteyiniz. Bu arada çocuğunuza, kendi fotoğrafını da göstererek "Bu kim?" diye sorup 5 saniye bekleyiniz. Çocuğun doğru tepkilerini pekiştiriniz. Tepki vermezse çocuğunuza model olarak doğru cevabı veriniz. Karmaşık dil yapılarında önemli bir aşama da çocuğunuzun etkinlikler sırasında kendi adını kullandığı cümleler kurmasıdır. Bu kazanım için örneğin çocuğunuz ile top, balon gibi birbirinize atabileceğiniz bir etkinlik planlayınız. Topu birbirinize atarken "Anne attı.", "Ayşe tuttu.", "Ayşe attı." gibi cümleler kurarak çocuğunuza model olunuz. Çocuğunuz, kendisi topu atarken "Ayşe attı.", "Ayşe tut!" gibi cümleler kurarak kendinden söz ediyor ve adını söylüyor mu, gözlemleyiniz. Çocuğunuz bu etkinlikteki iletişim sırasında kendinden söz ederken adını kullanıyorsa davranışı olumlu olarak kabul ediniz ve onu pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun kendi adını söylemesi için çok fazla ısrarcı olmayınız.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun dikkatinin sizin ve kitabın/oyuncağın/resmin/fotoğrafın üzerinde olduğundan emin olunuz.
- Gerçekleştirdiğiniz etkinliğin çocuğunuzun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz kendi adını doğru olarak kullanıyorsa gülümseyerek, "Aferin." diyerek, onu alkışlayarak, başını okşayarak veya ona sevdiği bir yiyeceği vererek çocuğunuzu pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinlik sırasında faydalanacağı nesnelere, oyuncakları ve kişileri tanıtır ve etkinliğin basamaklarını betimleyerek açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken topu birbirinize attığınız sırada, çocuğunuzun oturabilmesi ve topu atabilmesi için ona sizin ya da başka bir yetişkinin fiziksel destek sağlamasına özen gösteriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken ona yaklaşıp gülümseyerek ve yumuşak bir ses tonu kullanarak kendisinden bahsederken adını kullanması için teşvik ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı ortamlarda günlük rutinler ve oyunlar sırasında (örneğin yemek yerken, kıyafet giyerken vb.) kendi adını kullanacağı etkinliklerle çeşitlendirebilirsiniz.
- Bu etkinliği gün içinde, farklı kişilerle (örneğin anne, baba, anneanne vb.) gerçekleştirebilirsiniz.
- Etkinliği gün içinde fırsat buldukça tekrarlayabilirsiniz.
- Bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuzun kendinden söz ederken adını kullanıp kullanmadığını değerlendiriniz. Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez davranışı sergiliyorsa yani kendinden söz ederken adını kullanıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla yerde karşılıklı oturunuz.

2 Çocuğunuzun önüne 3 tane resimli nesne kartı (örneğin bardak, top, ayakkabı vb.) koyunuz.

3 Çocuğunuza "Bu ne?" deyiniz.

4 Çocuğunuza gülümseyerek ve uygun görseli işaret edip "top" diyerek çocuğunuzunu pekiştiriniz.

19-24
AY

KAZANIM: SÜ 3.8. İstendiğinde ya da kendiliğinden, tanıdığı nesnelere arasından en az üç nesne resmini adlandırır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- AG 3.20. Tanıdığı, adı söylenen beş ya da daha fazla nesneyi resimlerden gösterir.
- SÜ 3.6. İletişim sırasında kendiliğinden en az 20 sözcüğü doğru olarak kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzla renkli, resimli kitap okuyunuz. Okumanız sırasında birlikte kitabın resimlerine bakınız. Çocuğunuz, resimlerde gördüğü ve tanıdığı nesnelere en az üç tanesini adlandırıyor bu beceriyi sahip demektir. Yapmıyorsa siz, çocuğunuzdan resimlerdeki nesnelere adlandırmasını isteyiniz. Çocuğunuzun günlük hayatında sık karşılaştığı, adını sık sık duyduğu, tanıdığı en az 10 nesnenin resmini bulunuz ya da kendiniz hazırlayınız. Çocuğunuzun önüne 3 farklı resim koyarak gösterdiğiniz nesnenin adını söylemesini isteyiniz. Söylediğinde artı veriniz ve gösterdiğiniz resmi değiştirip, başka bir nesnenin resmini çocuğunuza göstererek bu nesnenin ismini sorunuz. Söylerse yine artı veriniz. Bu şekilde önüne konulan 3 farklı resimden istenilen nesneyi adlandırdıkça artı verip resmi değiştirerek başka bir nesne resmine geçiniz. Çocuğun önünde her zaman 3 farklı resim olmasına dikkat ediniz. Bu şekilde beş deneme yapınız. Çocuğunuz beş denemeden üçünde gösterdiğiniz en az 5 nesneyi adlandırıyor bu beceriyi sahip demektir. Bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Resimli kartlar.
- Resimli kartları olan nesnelere.
- Renkli resimli hikâye kitapları.

UYGULAMA

Çevrenizde sık kullandığınız, çocuğunuzun aşına olduğu nesnelere resimlerini çocuğunuza gösteriniz. Hatta bu nesnelere ilişkin resimleri seçip, kartları hazırlarken, çocuğunuzun yanınızda bulunmasına izin vererek seçtiğiniz nesnelere ilgiyle bakan çocuğunuza bu nesnelere adlandırınız. Hazırladığınız resimli kartları, gerçek nesnelere üzerine yapıştırıp, örneğin "bardak, yatak, top" gibi, gün içerisinde sık sık adlandırabilirsiniz. Hazırladığınız resimli kartları çocuğunuza vererek, kartı gösterip "..... (çocuğun adı) haydi, bu masa resmini masaya koy." gibi yönergelerle çocuğunuzdan nesne ve resimleri eşleştirmesini isteyiniz. Bu uygulamayı, hazırladığınız diğer kartlarla da uygulayınız. Daha sonra önce 2 sonra 3 nesne resmi arasından istenilen resmi adlandırmasını isteyiniz. Bu şekilde önüne konulan 3 farklı resimden istenilen nesneyi adlandırdıkça artı verip resmi değiştirerek başka bir nesne ismine geçiniz. Çocuğun önünde her zaman 3 farklı resim olmasına dikkat ediniz. Yapamazsa elinizle tek tek işaret ederek resimleri adlandırdıktan sonra yeniden sorunuza yönelterek 5 saniye bekleyiniz. Adlandırmazsa siz söyleyerek adlandırınız. Bu uygulamayı günlük hayatınızda sık kullandığınız seçtiğiniz 9-10 farklı nesne resmi ile çalışınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Seçtiğiniz nesnelere resminin olduğu resimli kartlar en az 10x10 büyüklüğünde ve sadece nesnenin resminin olduğu karmaşık olmayan renkli resimler olmalıdır.
- Günlük rutinleriniz sırasında çocuğunuzla sık sık kitap okuma etkinlikleri yapınız. Seçtiğiniz kitabın renkli, büyük ve anlaşılır resimleri olmasına dikkat ediniz.
- Aynı zamanda renkli, net, anlaşılır ve sadece seçtiğiniz nesneyi resmeden kartlardan oluşan bir kart dizisi ile çalışınız.
- Uygulama öncesinde, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz istenildiğinde ya da kendiliğinden nesne resimlerinin 3 tanesini adlandırdığında ona "Aferin!" diyerek, başını okşayarak veya yiyecek vererek çocuğunuzun pekiştirmeye özen gösteriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinlik sırasında faydalanacağı nesnelere, oyuncakları ve kişileri tanıtır ve etkinliğin basamaklarını betimleyerek açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, etkinliği uygularken materyalleri kullanabilmesi için gerekirse ona fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken ona yumuşak bir ses tonuyla ve gülümseyerek yaklaşım iletişim kurması ve nesnelere adını söylemesi için destek veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı bildiği nesne resimleri ve yeni öğrendiği nesne resimleri ile çeşitlendirebilirsiniz. Böylece çocuğunuzun daha çok nesne adı öğrendiğini gözlemleyebilirsiniz.
- Etkinliği farklı nesnelere bulunduğu resimli kartlarla ya da türlerine göre gruplandırılmış kartlarla (örneğin meyvelere bulunduğu kartlar, sebzelerin bulunduğu kartlar, hayvanların bulunduğu kartlar vb.) uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyebilirsiniz.
- Bu denemeyi günün farklı zamanlarında farklı kişilerle (örneğin anne, baba, anneanne vb.) gerçekleştirebilirsiniz.
- Farklı boyutlarda, renklerde, farklı nesne resimleri ve gerçek nesnelere ile çalışabilirsiniz.

SÖN DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzla renkli, resimli kitap okuyunuz. Okumanız sırasında birlikte kitabın resimlerine bakınız. Çocuğunuz, resimlerde gördüğü ve tanıdığı nesnelere en az üç tanesini adlandırıyor bu beceriyi sahip demektir. Yapmıyorsa siz, çocuğunuzdan adlandırmasını isteyiniz. Çocuğunuzun günlük hayatında sık karşılaştığı adını sık sık duyduğu, bildiği en az 10 nesneye ilişkin resim bulunuz ya da kendiniz hazırlayınız. Çocuğunuzun önüne 3 farklı resim koyarak gösterdiğiniz nesneyi söylemesini isteyiniz. Söylediğinde artı veriniz ve gösterdiğiniz resmi değiştirip başka bir nesnenin resmini koyarak bu nesnenin ismini sorunuz. Söylerse artı veriniz. Bu şekilde önüne konulan 3 farklı resimden istenilen nesneyi adlandırdıkça artı verip resmi değiştirerek başka bir nesne resmine geçiniz. Çocuğun önünde her zaman 3 farklı resim olmasına dikkat ediniz. Bu şekilde beş deneme yapınız. Çocuğunuz beş denemeden üçünde gösterdiğiniz en az 5 nesneyi adlandırıyor bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

19-24
AY

KAZANIM: SÜ 3.9. En az 50 tane sözcük (isim, fiil, sıfat) kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- SÜ 3.6. İletişim sırasında kendiliğinden en az 20 sözcüğü doğru olarak kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz siz model olmadan ya da sizi taklit etmeden kendiliğinden en az 50 tane sözcük (isim, fiil, sıfat) kullanıyor mu? Not alınız. Çocuğunuz davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Günlük rutin ve etkinlikler sırasında kullanılan nesnelere.
- Resimli hikâye kitapları.
- Oyuncaklar.

UYGULAMA

İletişim hâlinde bulunduğunuz her fırsatta çocuğunuzun en az 50 tane farklı sözcüğü kullanıp kullanmadığını gözlemleyiniz. Etkili bir iletişimin gerçekleşebilmesi için çocuğunuzun sözcük dağarcığının farklı sözcük türleri (isim, fiil, sıfat) ile genişlemesi önemlidir. Bu kazanım için çocuğunuz ile birlikte renkli, resimli hikâye kitabı okuyabilirsiniz. Okumanız sırasında yazılara birebir bağlı kalmanız gerekmez. Seçtiğiniz sözcüklerin çocuğunuzun aşına olduğu, sık kullanılan sözcükler olması ve sözcükleri ya da gerçek etkinlik ve rutinlerle ilişkilendirmeniz için yeterlidir. Örneğin "Aaa! Bak, kızın kafasında ne var?" gibi soruları resmi göstererek çocuğunuza yöneltiniz ve çocuğunuzun tepki vermesi için bir süre (5 saniye) bekleyiniz. Bu sırada çocuğunuzun tepki vermesini beklediğinizi ifade eden jest ve mimiklerle (kaşları kaldırma, elleri açma vb.) onu, tepki vermesi için teşvik ediniz. Çocuğunuzun tüm girişimlerini pekiştiriniz ve genişletiniz, "şapka" derse örneğin "Aferin sana. Evet, kocaman şapka." diyerek, sözcük ekleyerek genişletiniz. Tepki vermezse siz model olunuz ve "şapka" deyiniz ve yine sizi model alması için bekleyiniz. Bu sırada gerekirse gerçek nesne-eylemlerle ilişkilendiriniz örneğin "Bak senin de şapkan var. Kızın şapkası kırmızı. Senin şapkan da kırmızı, yumuşacık." diyerek şapkayı ona vererek etkileşime geçmesine izin veriniz. Sonrasında "Kız çocuk şapkayı ne yapmış?" gibi sorular sorunuz. Tepki vermezse ipucu vererek giyerek soruyu tekrar yöneltiniz ve bekleyiniz. Tepki vermezse "Giymiş." diyerek tekrar şapkayı çıkarıp tekrar giyiniz. Kitabı tek tek konuştuğunuz sözcükleri birleştirip "Bu kırmızı başlıklı kız. Başına kırmızı şapka takmış." gibi cümleler hâline getirerek yukarıdaki gibi okumaya devam ediniz. Çocuğunuza soru yönelttiğinizde mutlaka bekleyerek girişimlerini pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği farklı günlük rutinler ve oyunlar sırasındaki iletişimlerde, farklı hikâye kitaplarına ya da sıralama kartlarına* bakarak uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyiniz. Sıralama kartı, karakterler, yer, zaman ve olayların yer aldığı, olayların giriş gelişme ve sonuç bölümünü içerecek şekilde sıralandığı kartlar dizisi anlamına gelmektedir.
- Etkinlik sırasında, çevrede çocuğunuzun dikkatini dağıtacak nesne, oyuncak veya ses kaynaklarının olmadığından emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuza sorular sorarak onu sözcükleri kullanması için cesaretlendiriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuza soruları arka arkaya sormamaya özen gösteriniz. Sorunuzu sorduktan sonra çocuğunuzun cevap verebilmesi için bekleyerek ona fırsat veriniz.
- Kazanımı gerçekleştirmek ve çocuğunuzun sözcük dağarcığını geliştirmek için onunla iletişiminiz sırasında, yeni sözcükleri sık sık kullanınız.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz doğru söyleyemese bile onun sözcük söyleme çabalarını kabul ediniz. Ona model olarak etkinliği tekrar yaptırınız.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sözcükleri söyleme çabalarını ve doğru söylediği durumları "Aferin." diyerek, onu alkışlayarak, başını okşayarak veya ona sevdiği bir yiyeceği vererek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARILMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinlik sırasında faydalanacağı nesnelere, oyuncakları ve kişileri tanıtır ve etkinliğin basamaklarını betimleyerek açıklayınız. Ayrıca etkinliğe katılacak kişileri tanıtarak etkinliğin işlem basamaklarını çocuğa anlatınız. Gerekirse nesne ve oyuncaklara çocuğun dokunmasını sağlayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, konuşmasına engel bir durum varsa onun söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi, iletişim kurma çabası için ona fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuza gülümseyerek yaklaşım, yumuşak bir ses tonuyla konuşarak ona, sözcükleri kullanması için destek veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı ortamlarda günlük rutinler ve oyunlar sırasında, resimli kartlarla, hikâye kitaplarıyla farklı şekillerle, eylemlerle, nesnelere çeşitlendirerek kullanacağı sözcükleri zenginleştirebilirsiniz.
- Bu etkinliği günün farklı zamanlarında farklı kişilerle (örneğin anne, baba, anneanne vb.) gerçekleştirebilirsiniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda gerçekleştirebilirsiniz.
- Bu hedef davranışı "SÜ 3.1. İletişim sırasında tutarlı olan, anlamlı en az bir sözcük üretir." ve "SÜ 3.6. İletişim sırasında kendiliğinden en az 20 sözcüğü doğru olarak kullanır." kazanımlarıyla ilişkilendirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz siz model olmadan ya da sizi taklit etmeden kendiliğinden en az 50 tane sözcük (isim, fiil, sıfat) kullanıyor mu? Not alınız. Çocuğunuz davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla birlikte kitap okuyunuz ve kitabın resimlerini inceleyiniz. Daha sonra çocuğunuza, kitapla ilgili sorular yöneltiniz.

2 Ardından çocuğunuzun söylediklerini dikkate alarak okumayı devam ettiriniz.

3 Çocuğunuz bu dönemde, öğrenme merakını gördüklerinin ne olduğunu sorarak yansıtır. Çocuğunuzun öğrenme merakını karşılarken ona yeni sözcükler de kazandırınız. Örneğin “Evet, aslanının dişleri büyük ve sivri.” şeklinde cümleler kurunuz.

25-30
AY

KAZANIM: Bİ 1.24. Jest-mimik, sesleme ve / veya sözcük üretimi ile bilgi ister.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

Bİ 1.16. Yetişkinin dikkatini çekmek amacıyla, ilgilendiği nesneyi sözel ya da sözel olmayan davranışlarla gösterir.

Bİ 1.24. Akranlarıyla etkileşimde jest, mimik ya da sözcük kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz, etrafında ilgisini çeken bir şeye baktıktan sonra sizinle göz kontağı kurup sonrasında, ilgisini çeken nesneye tekrar bakıyor mu? Nesneyi parmağıyla işaret ediyor mu ya da o nesneye bakıp ses (i, ih vb.) çıkarıyor mu, nesneye ilişkin "Bak", "bebek", "top" gibi sözcük üretiminde bulunuyor mu? Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez çevresine ilişkin jest, mimik, sesleme ve/veya sözcük üretimi yaparak bilgi isterse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

Çocuğunuzun ilgisini çeken oyuncaklar veya nesnelere.

UYGULAMA

Çocuğunuzu sürekli gözlemleyiniz, etrafında ona ilginç gelen, ilk defa gördüğü ya da merak ettiği herhangi bir kişi, nesne ya da olay gördüğünde buna ilişkin nasıl tepkide bulunuyor? Bu durumu sizinle nasıl paylaşıyor? Bu dönemde çocuktan bilgi istemek demek, çocuğa doğrudan, "Cama konan kuşun adı ne?", "Yoldan geçen kedi mi?", "Bardak mı kırıldı?", "Market rafındaki şu şey çikolata mı? Onu alabilir miyiz?" diye sormak değildir. Bu dönemde çocuk, etrafında ilgisini çeken bir şeye baktıktan sonra sizinle göz kontağı kurup sonrasında, ilgisini çeken nesneye tekrar bakıyor mu veya nesneyi parmağıyla işaret ederek ya da o nesneye bakıp ses (i, ih vb.) çıkararak ve nesneye ilişkin sözcük üretiminde (örneğin araba, kuş, bak vb.) bulunarak sizden bilgi talep eder. Buradaki bilgi talebi ile kastedilen bazen bir adlandırma talebidir. Örneğin çocuk, ilgisini çeken şeyi (örneğin köpek, araba vb.) size göstererek onun ne olduğunu sorabilir. Bazen de o şeye ilişkin yorum yapmanızı ister. "Bak." dediğinde örneğin "O çikolatayı alabilir miyiz?" diye onay/bilgi vermenizi bekler. Bu amaçla çocuğunuz sizinle bakış, işaret etme, ses çıkarma ya da doğrudan sözcük üretimi ile iletişime geçiyorsa bu kazanımı gerçekleştiriyor demektir.

Gün içinde çevresinde olup bitenleri çocuğunuzla bakış, işaret ya da adlandırma yoluyla paylaşarak ona sürekli model olunuz. Birlikte kitap okuyup resimlere bakarken de çocuğunuza sürekli model olarak önce siz bilgi talebinde bulununuz. Örneğin "Bana kediyi göster." şeklinde bir soru sorduktan sonra çocuğunuzun tepki vermesi için ortalama 5 saniye bekleyiniz. Gösterirse onu pekiştiriniz, hâlâ göstermiyorsa siz işaret ederek model olunuz ve "İşte bu kedi" gibi bir cümleyle adlandırınız. Başka sorular sorarak "Kedinin bir kuyruğu var mı, nerede?" gibi ondan bilgi istemeye devam ediniz. Tepki vermiyorsa model olunuz. Veriyorsa pekiştiriniz ve çocuğunuzun tepkisini genişletiniz yani bir üst basamakta davranışı sergileyiniz. Örneğin işaret ettikten sonra "Evet, bu kedinin kuyruğu! .... (çocuğun adı) senin kuyruğun var mı? Hani?" gibi adlandırınız. Daha sonra diğer sayfaya geçtiğinizde bu kez çocuğunuzun rehberliğinde okumayı devam ettiriniz. Çocuğunuzun gösterdiği ve/veya söylediği nesne/varlık ne ise (örneğin aslan vb.) ona bakınız ve başınızla onaylayarak sözcüğü yeni bir sözcük ile örneğin "Büyük Aslan" gibi genişletiniz. Çocuğunuz, aslanın dişlerini gösterdiğinde "Evet, sivri ve büyük dişleri var." deyiniz. Çocuğunuz daha sonra kendi dişlerini gösterdiğinde de "Evet, senin de dişlerin var." diyebilirsiniz. Nihai amaç sözcük üretimi olmakla beraber bakış, işaret etme, ses çıkarma şeklinde bir sıra izlemesi ya da bunlarla bir kombinasyon kullanması örneğin işaret ederken ses çıkarması da kabul edilebilir.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Çocuğunuz çevresinde olup bitenlere hiç tepkide bulunmuyor ya da sınırlı tepkide bulunuyorsa öncelikle çocuğunuza, iştirme ölçümü yaptırınız ve onu bir çocuk nörologuna götürünüz.
- Soru sorarken çocuğunuza test ediliyormuş ya da sorguya çekiliyormuş hissi vermeyiniz. Bu etkileşimden kaçmasına yol açacaktır.
- Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- Uygulama sırasında, ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuzun sizi rahat izleyebileceği biçimde yüz yüze bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARILAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuz, kitaba bakılıyorsa kitabı veya bulunduğunuz ortamı betimleyiniz. Eğer mümkünse çocuğun çevredeki nesnelere, oyuncaklara veya kişilere dokunmasını sağlayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğa, eşyalara bakması, tutması, göstermesi, iletişim kurma çabası için gerektiğinde fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, göz kontağı kurma becerisi ön koşuldur. Çocuk göz kontağı kuruyorsa ve yukarıda verilen ön koşul becerileri yerine getiriyorsa bu beceriyi çalışınız.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği gün içinde fırsat buldukça tekrarlayınız.
- Bu etkinliği gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.
- Renkli ve büyük resimli kitapları birlikte okuyarak bu kazanımı çalışabilirsiniz.
- Etkinliği aile albümünden yararlanarak gerçekleştirebilirsiniz.
- Çocuğunuz sevdiği akran ya da yetişkinlerin etkinliğe dâhil olmalarını sağlayabilirsiniz.
- Etkinlik için farklı ve ilginç yerlere gezmeye gidilebilirsiniz (örneğin hayvanat bahçesi vb.). Bu çocuğunuzun bilgi istemesi için zengin bir bağlam yaratacaktır.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Etrafında ilgisini çeken bir şeye bakıp sonra sizinle göz kontağı kurup sonra tekrar ilgisini çeken şeye bakıyor mu, parmağıyla işaret ediyor mu ya da o nesneye bakıp ses "i-ih" çıkarıyor mu, nesneye ilişkin "Bak", "bebek", "top" gibi sözcük üretiminde bulunuyor mu? Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez çevresine ilişkin jest, mimik, sesleme ve/veya sözcük üretimi yaparak bilgi isterse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla gün içinde yaptığınız sohbetlerde, onun tepkisini gözlemleyiniz. Örneğin, yanınızdan bir araba geçerken çocuğunuza “Bak, araba.” deyiniz.

2 Çocuğunuzun tepkisini bekleyiniz. “Düt!” diyerek tepki verebilir.

3 Çocuğunuzun tepkisini “Araba düd düd diyor.” diyerek genişletiniz.

25-30
AY

KAZANIM: Bİ 1.25. Konuştuğu kişinin önceki konuşmasına bilgi ekler.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.24. Jest-mimik, sesleme ve/veya sözcük üretimi ile bilgi ister.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Onunla konuşurken ya da birlikte kitap okurken söylediklerinize bilgi ekliyor mu? Örneğin kitaptaki resmi adlandırdığınızda “köpek”, “balon/uçak” gibi bu sözcüğe bilgi ekliyor mu? “Hav hav” ya da “Uç!” gibi farklı ancak ilişkili bir tepkide bulunuyor mu? Çocuğunuz bir hafta boyunca üç kez konuştuğu kişinin önceki konuşmasına bilgi eklerse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesnelere/oyuncaklar veya resimli kitaplar.

UYGULAMA

Çocuğunuzla gün içinde yaptığınız sohbetlerde onun tepkilerini gözlemleyiniz. Örneğin yanınızdan geçen arabayı “Bak, araba!” diye adlandırarak çocuğunuzun tepki vermesini bekleyiniz. Ondan tepki beklediğimizi belli edecek davranışlarda bulununuz. Örneğin kaşlarınızı kaldırarak çocuğunuzun yüzüne bakınız ve 5 saniye bekleyiniz. Tepki verirse, örneğin “düt” derse “Araba, düt düt diyor.” diyerek konuşmayı devam ettiriniz. Tepki vermezse soru yönelterek, örneğin “Araba nasıl korna çalar?” diyerek cevap bekleyiniz. Cevap verirse onaylayın vermezse siz bilgi ekleyerek örneğin “düt düt!” ondan onay alınız. Onay gülümseme, taklit gibi sesleme ya da jest mimik olabilir. Birlikte renkli, resimli kitaplar okuyunuz ve resimleri işaret ederek adlandırınız. Örneğin “Bu bir kuş!” diyerek çocuğunuzun tepki vermesi için 5 saniye bekleyiniz ve verdiği tepkiyi genişletiniz; örneğin, çocuğunuz “cık cık” derse siz de “Kuşlar cık cık, diye öter.” deyiniz. Tepki vermezse siz bir soruyla yeni bir bilgi isteyiniz. “Kuşlar nereye konmuş?” diye sorunuz. Tepki verirse pekiştiriniz vermezse 5 saniye bekleddikten sonra ipucu veriniz. Örneğin kuşların konduğu ağaç resmini gösterip beklenti içine olduğunuzu belli ediniz (kaşlarınızı kaldırarak, gözlerinizi açarak vb.). Çocuğunuz “ağaç” derse “Evet, kuşlar ağaca konmuş.” diyerek konuşmanızı genişletiniz ve ona model olunuz. Bu şekilde günlük yaşantınızda karşınıza çıkan bağlamlarda ya da kitap okuma gibi etkinliklerle bu kazanımı çalışmaya devam ediniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- Etkinlik öncesi, seçtiğiniz oyuncak veya nesnelere çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun dikkatinin sizin ve kitabın, oyuncağın, eylemin üzerinde olduğundan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze oturunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz konuştuğu kişinin önceki konuşmasına bilgi ekliyor veya bunun için çaba gösteriyorsa onu, gülümseyerek, “Aferin.” diyerek, başını okşayarak veya yiyecek vererek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken kitaba bakıyorsanız çocuğunuzla, kitabı betimleyerek tanıtınız. Eğer mümkünse çocuğun çevredeki nesnelere, oyuncaklara veya kişilere dokunmasını sağlayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğa; eşyalara bakması, onları tutması, göstermesi ve iletişim kurma çabası için fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuzla göz kontağı kurarak etkinliği sürdürünüz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.
- Etkinliği gün içinde fırsat buldukça tekrarlayabilirsiniz.
- Bu etkinliği gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyebilirsiniz.
- Bu etkinliği genelleme amacıyla diğer aile üyeleri (örneğin teyze, hala, dede vb.) gerçekleştirilmesini sağlayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Onunla konuşurken ya da birlikte kitap okurken söylediklerinize bilgi ekliyor mu? Örneğin kitaptaki resmi adlandırdığınızda “köpek”, “balon/uçak” gibi bu sözcüğe bilgi ekliyor mu? “Hav hav” ya da “Uç!” gibi farklı ancak ilişkili bir tepkide bulunuyor mu? Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz, konuştuğu kişinin önceki konuşmasına en az üç defa bilgi eklerse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzu günlük rutinleriniz sırasında gözlemleyiniz.

2 Çocuğun, çevresinde gördüklerini nasıl aktardığını izleyerek onu dinleyiniz.

3 Çocuğunuzun söylediklerini onaylayarak genişletiniz.

25-30
AY

KAZANIM: Bİ 1.26. Gördüğü olaylar hakkında konuşur.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.22. Fiziksel olarak bulunduğu bağlamla sınırlı konularla ilgili, bakış ve/veya sesleme ile sohbet başlatır.
- DBS 4.6. Kendiliğinden iki ya da daha fazla sözcüğü birleştirerek kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çevresinde gördüğü olaylar hakkında sözcük üretmekle cümle kuruyor mu? Örneğin babası/anneanesi eve geldiğinde ya da parka/markete gittiğinizde "Baba geldi", "Atta gidelim." ya da "Top ver." gibi ifadeler kullanıyor mu? Çocuğunuz çevresinde gördüğü olaylar hakkında bir hafta boyunca üç kez cümle kurarsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Çocuğunun ilgisini çeken nesnelere/oyuncaklar.

UYGULAMA

Unutmayın, çocuğunuz bu kazanımı gerçekleştirmeden önce tek sözcük üretiyor olmalıdır. Çocuğunuzla gün içinde yaptığınız sohbetlerde onun tepkisini gözlemleyiniz. Çocuğunun, günlük olaylara ilişkin yaptığı yorumlar nasıl? Örneğin içeri birisi girdiğinde, dışarı çıktığınızda, bir şey alırken, bir şey kırıldığında, banyo yaparken, yemek yerken, ilginç bir şey gördüğünde vb. durumlarda çocuğunuz bunları çevresine nasıl aktarıyor? 2 yaşından itibaren çocuklar, 2 sözcük birleşimlerine geçerler, yani cümle kurmaya başlarlar. Bu cümleler başlangıçta çocuğunun sözcük hazinesinde sahip olduğu sözcüklerden ve çevresinde gördüğü basit olaylara ilişkin yapılan istek ve yorumlardan oluşur. Çocuğunuz en az 50 sözcük üretiyorsa artık cümle kurmaya hazır demektir. Ancak bu 50 sözcüğün sadece isimlerden oluşmaması, bu sözcüklerin içinde eylemlerin de olması şarttır.

Bu amaçla günlük rutinlerinizde ve etkinliklerinizde çocuğunuzla, onun düzeyine uygun, yani çocuğunun bildiği sözcüklerden oluşan ve iki sözcüğü geçmeyen cümlelerle konuşunuz. Örneğin yemek yerken "Su iç, ekmeği ver, kaşığı al", banyo yaparken "Su hazır, havlunu aldım, kolunu kaldır", dışarı çıkarken "Kapıya gidelim, ayakkabını giy", dışarıda gezerken "Araba geliyor, markete gidelim" gibi pek çok basit cümleler kurarak çocuğunuza model olabilir ve onun dağarcığını zenginleştirebilirsiniz. Bunu yaparken çocuğunun tepki vermesi için her zaman 5 saniye bekleyiniz. Tek sözcükle tepki veriyorsa örneğin yalnızca "top" diyorsa siz bu tepkiyi bağlama uygun olarak ve çocuğunun niyetini yorumlayarak genişletiniz, örneğin "Top oynayalım, top alalım." gibi.

Birlikte kitap okuyarak çocuğunuza soru yöneltebilir ve tepki vermesi için 5 saniye bekledikten sonra da çocuğunuz iki sözcükten oluşan bir cümle kurduğunda onu pekiştirebilirsiniz. Kurmadığında ona model olarak tekrar bekleyebilir ve onun tepkisini genişletebilirsiniz. Örneğin biraz okuduktan sonra resimleri göstererek "Bu ayıcık ne yapıyor?" gibi sorular yöneltiniz ve tepki vermesi için çocuğunuza 5 saniye bekleyiniz. Hiç tepki vermezse, sadece işaret ederse ya da "yatak" ya da "uyuyor" gibi tek sözcük üretirse siz de resmi işaret ederek "Ayı uyuyor." ya da "Yatakta uyuyor." gibi basit cümleler ile model olunuz ve 5 saniye bekleyiniz. Doğru üretimi pekiştiriniz ve genişletiniz örneğin "yatak" demişse "Yatakta uyuyor.", "ayı" demişse "Ayı uyuyor." gibi. Çocuğunuz uygun olmayan bir tepki vermişse örneğin "göz" diyerek ayının gözünü işaret etmişse "Gözünü kapatmış." diyerek yine 2 sözcük üretimi ile model olunuz ancak doğru cevabı "Ayı uyuyor." diye siz de veriniz.

Bu şekilde günlük rutin ve kitap okuma gibi etkinliklerle çocuğunun çevresinde gördüğü olayları 2 sözcüklü cümleler ile pekiştirmesinde ona model olunuz ve üretimlerini pekiştiriniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik öncesi, çocuğunun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- İletişiminizi jest ve mimikleriniz, vücut hareketlerinizle destekleyiniz.
- Etkinliği farklı günlük rutinler ve oyunlar sırasındaki iletişimlerde, farklı hikâye kitaplarına ya da sıralama kartlarına bakarak uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze oturunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunun ifadeleri anlaşılıyorsa bile kabul ediniz. İfadelerini kabul etmemeniz, dikkate almamanız iletişimi sürdürmemesine neden olacaktır.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuzla birlikte kitaba bakıyorsanız kitabı veya bulunduğunuz ortamı çocuğunuza, betimleyerek anlatınız. Eğer mümkünse çocuğun çevredeki nesnelere, oyuncaklara veya kişilere dokunmasını sağlayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuğa eşyalara bakması, tutması, göstermesi, iletişim kurma çabası için fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için önce, çocuğun kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz, sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuza yaklaşarak onunla yumuşak bir ses tonuyla ve gülümseyerek konuşup sözcüklerinde iyelik eklerini kullanması için destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk, cümle kurmakta zorlanıyorsa seçtiğiniz birkaç basit cümle ile sık tekrar yapabilirsiniz. Görsel kaynaklar kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır. Örneğin yemek yapan kadın resmini göstererek ya da top oynayan çocuk resmini göstererek bu resimleri iki sözcüklü cümleler şeklinde ifade edebilir ve çalışabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Çocuğunun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.
- Bu etkinliği gün içinde fırsat buldukça (Örneğin çocuğunun ilgisini çeken ve ilk kez gördüğü bir olay karşısında) tekrarlayabilirsiniz.
- Etkinlik sonrasında, bu kazanımı desteklemek için gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde etkinlikler ve oyunlar düzenleyebilirsiniz.
- Çocuğunuz ilerleme gösterdikçe bu etkinliği, evinizin dışında (örneğin alışverişteyken, parktayken, şehir gezisindeyken vb.) gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu gün içerisinde bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çevresinde gördüğü olaylar hakkında sözcük üretmekle cümle kuruyor mu? Örneğin babası/anneanesi eve geldiğinde ya da parka/markete gittiğinizde "Baba geldi", "Atta gidelim." ya da "Top ver." gibi ifadeler kullanıyor mu? Çocuğunuz çevresinde gördüğü olaylar hakkında bir hafta boyunca üç kez cümle kurarsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Kitap okurken “Adam üşümüş mü?” diyerek çocuğunuza dönüp bir soruyla sohbet başlatınız.

2 Çocuğunuz, sizin ifadenizi tekrarlayarak yüzünüze bakabilir.

3 Çocuğunuzu üşüme taklidi yaparak “Evet, üşümüş! Ben de üşüdüm.” diyerek destekleyebilirsiniz.

4 Çocuğunuz da “Üşüdüm.” vb. diyerek sohbete katıldığında pekiştiriniz.

25-30
AY

KAZANIM: Bİ 1.27. Sohbeti tekrarla veya yardımla birkaç sıra alarak sürdürür.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

Bİ 1.24. Jest-mimik, sesleme ve/veya sözcük üretimi ile bilgi ister.

Bİ 1.25. Konuştuğu kişinin önceki konuşmasına bilgi ekler.

Bİ 1.26. Gördüğü olaylar hakkında konuşur.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz sohbete katılmak için çaba sarf ediyor mu? Bu çaba, söylediklerinizi tekrar etmeye çalışma (bu tekrar ekolali değildir) ya da sıranın kendisine geldiğini fark ederek göz kontağı kurma ve sözcük tekrarı ya da basit sözcük, cümle üretimleriyle kendi sırasını alıp sıranın size geçmesi şeklindedir. Çocuğunuz üç sohbet denemesinin ikisinde sohbeti tekrarla veya yardımla birkaç sıra alarak sürdürürse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Çocuğunuza yönelik gün içerisinde yaptığınız sohbetlerde onun tepkisini gözlemleyiniz. Bu dönemde sohbet belirli bir konu hakkında birkaç sıra alma şeklindedir. Çocuğunuzla yaptığınız kısa sohbetlerde onun tepki vermesi için 5 saniye bekleyiniz. Bu bekleme sırasında çocuğunuza kendisini beklediğini jest, mimik ve ifadelerinizle hissettiriniz. Örneğin kaşlarınızı kaldırıp göz kontağı kurarak ona bakın ya da "Evet?" diyerek ellerinizi iki yana açıp yine tepkisini beklediğinizi belli ediniz. Örneğin kitap okurken "Adam nereye düşmüş?" diyerek ona dönüp bir soruyla sohbet başlatınız. Çocuğunuz sizin ifadenizi tekrarlayarak sırasını geçiştirebilir. Örneğin "düşmüş" bunu onaylayarak "Evet, düşmüş. Peki nereye düşmüş?" gibi başka bir soruyla çocuğunuza destek veriniz. Verdiği yanıt doğruysa onu pekiştiriniz, değilse amacımız burada sohbeti sürdürmek olduğu için doğru yanıtı söyleyerek sohbete devam ediniz. Sohbeti sürdürmek için soruları ardı ardına yöneltmeyiniz, çocuğunuzun da ilgisini takip ederek onu izleyiniz. Örneğin ilgisini çeken bir şeye dikkatle bakıyorsa siz bu ilgiye katılmaya çalışınız. Çocuğunuz bu konuda sohbet etmeyi tercih edecektir.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Günlük rutin ve etkinlikler sırasında, her zaman sıra almaya özen gösteriniz. Çocuğunuzun sırasını geçiştirmeyiniz, bekleyiniz, gerekirse ona model olunuz ve tekrar bekleyiniz. Onu dinleyiniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun ilgisini çekecek nitelikte olmasına özen gösteriniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- Uygulama öncesi, seçtiğiniz oyuncak veya nesnelere çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuzun dikkatinin sizin ve kitabın, oyuncağın, eylemin üzerinde olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında, ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze oturunuz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuz sohbeti tekrarla veya yardımla sıra alarak sürdürüyorsa alkışlayarak, aferin diyerek veya yiyecek vererek çocuğunuzu pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğun çevresindeki nesnelere, oyuncaklara veya kişilere dokunmasını sağlayınız. Etkinlik sırasında, çocuğa, işlem basamaklarını betimleyerek anlatınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuğa; eşyalara bakması, onları tutması, göstermesi, iletişim kurma çabası için fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuğun önce, kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz, sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk, cümle kurmakta zorlanıyorsa seçtiğiniz birkaç basit cümle ile sık tekrar yapabilirsiniz. Görsel kaynaklar kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.
- Etkinliği gün içinde fırsat buldukça tekrarlayabilirsiniz.
- Bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.
- Bu etkinliği çocuğunuzla diğer aile üyelerinin (örneğin teyze, baba, kardeş vb.) gerçekleştirmelerini sağlayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz sohbete katılmak için çaba sarf ediyor mu? Bu çaba, söylediklerinizi tekrar etmeye çalışma (bu tekrar ekolali değildir) ya da sıranın kendisine geldiğini fark ederek göz kontağı kurma ve sözcük tekrarı ya da basit sözcük, cümle üretimleriyle kendi sırasını alıp sıranın size geçmesi şeklindedir. Çocuğunuz üç sohbet denemesinin ikisinde sohbeti tekrarla veya yardımla birkaç sıra alarak sürdürürse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla gün içinde yaptığınız sohbetler esnasında onun tepkisini gözlemleyiniz.

2 Çocuğunuzla yaptığınız kısa sohbetlerde, onu anlamadığınız zaman bu durumu çocuğunuza belli ediniz.

3 Çocuğunuz anlaşılmadığında hayal kırıklığı veya üzüntü yaşadığını gösterir.

25-30
AY

KAZANIM: Bİ 1.28. Anlaşılmadığında hayal kırıklığı veya üzüntü yaşadığını gösterir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
FEA 2.8. Konuşmasının en az yarısı yabancılar tarafından anlaşılacak şekilde konuşur.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz sizinle ya da bir başkasıyla konuştuğunda ve anlaşılmadığını anladığında nasıl tepki veriyor? Yüz ifadesi ve beden dilinden üzüldüğünü anlayabiliyor musunuz? Çocuğunuz üç denemenin ikisinde bu davranışları sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Çocuğunuzla gün içerisinde yaptığınız karşılıklı sohbetlerde onun tepkisini gözlemleyiniz. Yaptığınız kısa sohbetlerde onu anlamadığınız zaman bunu belli edin ve "Anlamadım, ne demek istedin?" gibi sorularla tepkisini not alınız. Çocuğunuzun iletişimin karşılıklı olduğunu ve anlatılmak istenenin karşımızdaki kişi/dinleyen kişi tarafından anlaşılması gerektiğini kavraması gerekir. Yapılan, ancak bu şekilde bir iletişim olabilir. Bu nedenle de çocuğunuzun, söylediklerinin anlaşılmasını önemsemesi ve bunun için de sizi takip etmesi ve çaba göstermesi gerektiğini öğrenmesi gerekir.

Çocuğunuzun bu davranışları sergilemediğini düşünüyorsanız bir başkasıyla sohbet ederek ya da bir kukla, oyuncak bebek yardımıyla ona model olunuz. Kuklayı konuştururken çocuğunuzun konuşmasını ya da üçüncü kişinin konuşmasını anlamamış gibi yapınız "Efendim? Anlamadım, tekrar et, bi daha anlat." gibi ifadelerle anlaşma çabası sergileyerek model olunuz. Beden diliniz ve yüz ifadenizle bu hayal kırıklığını yansıtınız. Zaman zaman siz de çocuğunuz için anlaşılmaz olabilirsiniz. Bu fırsatları değerlendiriniz ya da siz böyle fırsatlar oluşturunuz. Örneğin çocuğunuz ile farklı bir ortamda, farklı bir konu hakkında sözcüklerle iletişim kurunuz ve duraksadığında "Beni anlamadın mı? Ne demek istiyorum ki?" gibi ifadelerle ona kendinizi anlatmaya, söylediklerinizin anlaşılmasına çabaladığınızı gösteriniz. Bu tür durumları ve çabaları farklı ortam ve kişilerle de çalışınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Günlük rutin ve etkinlikler sırasında her zaman sıra almaya özen gösteriniz. Çocuğunuzun sırasını geçiştirmeyiniz. Gerekirse model olarak tekrar bekleyiniz. Onu dinleyiniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun ilgisini çekecek nitelikte olmasına özen gösteriniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun size, kitaba, oyuncaya ve o an yaptığınız eyleme dikkatini verdiğinden emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze oturunuz.
- Etkinlik sırasında, ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun anlamadığını ona sinirlenmeden ve onu rencide etmeden uygun bir dille belirtiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun anlaşılabilirlik konusunda somut bildiği nesnelere üzerinden model olarak örnekler veriniz.
- Etkinlik sırasında, anlaşılmaz ifadeler kullanırken sohbetin ciddiyetini koruyunuz. Çocuğunuzun bu konuda şaka yapmayınız.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğun çevresindeki nesnelere, oyuncaklara veya kişilere dokunmasını sağlayınız. Etkinlik sırasında, işlem basamaklarını betimleyiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuğa hikâye kitabına bakması, tutması, göstermesi, iletişim kurma çabası için fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinlik sırasında iletişim kurma çabalarını olumlu olarak kabul ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.
- Uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayabilirsiniz.
- Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzun bir hafta boyunca, gün içinde gözlemleyiniz. Çocuğunuz sizinle ya da bir başkasıyla konuştuğunda ve kendisinin karşısındaki tarafından anlaşılmadığını fark ettiğinde nasıl tepki veriyor? Yüz ifadesi ve beden dilinden üzüldüğünü anlayabiliyor musunuz? Çocuğunuz üç denemenin ikisinde bu davranışları sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzun dikkatini yolun başından gelen arabaya çektikten sonra araba, yol boyunca aşağı inerken “Araba geliyor, geliyor.” diyerek şimdiki zaman yapısını kullanarak model olunuz.

2 Çocuğunuzun sizi model alması için 5 saniye bekleyiniz.

3 Çocuğunuz sizi model aldığında ve doğru tepki verdiğinde onu pekiştiriniz. “Geliyor.” dediğinde çocuğunuzun cümlesini “Araba geliyor.” diye tekrarlayarak genişletiniz.

25-30
AY

KAZANIM: DBS 4.9. Şimdiki zaman ekini kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- DBS 4.8. İyelik eklerini kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında “Şimdiki zaman (i-yor) ekini kullanıyor mu? Kullanıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Oyuncak ve çeşitli nesnelere.
- Renkli resimli kitaplar.

UYGULAMA

Şimdiki zaman, gelecek zaman, öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman ve geniş zaman eklerinin edinimleri aşağı yukarı aynı dönemde gerçekleşmekle beraber, bu eklerin edinilme sürecinde kronolojik bir sıra da söz konusudur. Dolayısıyla bu kazanımları çalışırken bu edinim sırasına uygun çalışmanız önemlidir. Günlük konuşmalarımızda aslında tüm zaman eklerini kullanırız. Bunun için sayısız bağlam ve fırsat vardır. Çocuklar da bu kullanımları eşlik eden olaylarla ilişkilendirerek edinirler ancak bazı durumlarda daha fazla vurgulamak ve tekrar etmek gerekir.

Şimdiki zaman (i-yor) eki hâlen yapılmakta olan işi bildirir. “İçiyorum, uyuyor” gibi zaman eklerini çalışırken doğru ve uygun bağlamda çalışmak önemlidir bununla beraber kullanımlarınızın olabildiğince doğal ve gerçek olması da çocuğunuzun bu ekleri genellemesine yardımcı olacaktır.

Örneğin evi gezip “Baban uyuyor, ben oturuyorum, ablan/ağabeyin ödev yapıyor, sen oyun oynuyorsun.” gibi cümlelerle günlük rutin ve etkinliklerinizi şimdiki zaman ekini içeren cümlelerle sözcüklerle zenginleştirebilir ya da o an olmakta olan bir olaya/duruma çocuğunuzun ilgisini çekerek “Araba geçiyor,” “Kedi süt içiyor,” “Yağmur yağıyor.” gibi cümlelerle şimdiki zaman yapısını vurgulayabilirsiniz.

Çocuğunuzla şimdiki zaman yapısını çalışırken “dönen bir yol ve bu yolda giden araba/ top/bilye” gibi belirli bir süre devam eden oyun ve oyuncaklardan faydalanabilirsiniz. Çocuğunuzun dikkatini çektiikten sonra yolun başından arabayı bırakarak araba yol boyunca aşağı inerken “Araba geliyor, geliyor.” gibi cümleler kurarak devam etmekte olan eylemi şimdiki zaman eki ile vurgulayınız. Sonra kendisine arabayı uzatarak arabayı yoldan aşağı bırakmasını ve gördüğünü sözlü olarak ifade etmesini isteyiniz. Çocuğunuzun sizi model alması için 5 saniye bekleyiniz. Model aldığı anda doğru tepkiyi pekiştiriniz. Çocuğunuz “Geliyor.” dediğinde, onun cümlesini “Araba geliyor.” diyerek genişletiniz. Yanlış tepki verdiğinde ya da tepkisiz kaldığında ona tekrar, model olunuz. Zaman eklerini bu ve benzeri şekillerde günlük rutin ve etkinliklerinizde, farklı bağlam ve kişileri de çalışmalarınıza katarak çalışınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik sırasında, Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun ilgisini çekecek nitelikte olmasına özen gösteriniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun size, kitaba, oyuncuğa ve o an yaptığınız eyleme dikkatini verdiğinden emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze olduğunuzdan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzu kazanımlarda yer alan davranışları yerine getirmesi için çok fazla ısrarcı olmayınız. Çok fazla ısrar ettiğinizde çocuğunuz iletişime devam etmek istemeyebileceğini unutmayınız.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinlik sırasında faydalanacağı nesnelere, oyuncakları ve kişileri tanıtırız ve etkinliğin basamaklarını betimleyerek açıklarız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, konuşmasına engel bir durum varsa onun söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi, iletişim kurma çabası için ona fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuza gülümseyerek yaklaşıp, yumuşak bir ses tonuyla konuşarak sözcükleri kullanması için destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, zamanı anlamakta zorlanıyorsa seçtiğiniz birkaç basit cümle ile sık tekrar yapabilirsiniz. Görsel kaynaklar kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyebilirsiniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda gerçekleştirebilirsiniz.
- Etkinliği farklı ortamlarda günlük rutinler ve oyunlar sırasında, resimli kartlarla, farklı şekillerle, eylemlerle, nesnelere çeşitlendirerek kullanacağı sözcükleri zenginleştirebilirsiniz.
- Bu etkinliği günün farklı zamanlarında farklı kişilerle (örneğin anne, baba, anneanne vb.) gerçekleştirebilirsiniz.
- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında “Şimdiki zaman (i-yor) ekini kullanıyor mu? Kullanıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

25-30
AY

KAZANIM: DBS 4.10. Çoğul ekini kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- SÜ 3.9. En az 50 tane sözcük (isim, fiil, sıfat) kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzun bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında çoğul ekini kullanıyor mu? Bir hafta boyunca üç kez kullanırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Günlük rutin ve etkinliklerde kullandığınız nesnelere/oyuncaklar (örneğin bebek-bebekler, araba-arabalar vb.).
- Renkli resimli kitaplar.

UYGULAMA

(-ler/-lar) çoğul ekleri tekil isimlerin sonuna gelerek çokluk anlamı katar. (örneğin "kitap-lar, kalem-ler" vb.). Çocuğunuzla çoğul eklerini çalışırken sürekli ona model olunuz. Örneğin pazardan/marketten geldiğinizde "Bir elma alayım." dedikten sonra diğerlerini göstererek "Elmaları dolaba koyayım." diyerek doğal pek çok fırsatı değerlendirebilirsiniz. Sizi model alması için her zaman çocuğunuzun bekleyiniz. Zaman zaman siz de çocuğunuzun sorular yönelterek çoğul ekini kullanması için onu teşvik edebilirsiniz. Örneğin parka gittiğinizde "Parkta kimler var?" ya da oyuncak arabalarla dolu kutuyu işaret ederek "İçinde neler var?" diye sorunuz, doğru yanıtı pekiştiriniz. Yanlış yanıtlar ya da hiç yanıt vermezse ona model olunuz. Başka bir uygulamada ise renkli, resimli kitap okurken ya da kendinizin hazırladığı nesne resimlerini kullanarak da bu kazanımı çalışabilirsiniz. Örneğin minyatür arabalarla bir otopark oyunu oynayabilir. Otoparka bir araba park etmesi ile birden fazla arabanın park etmesi ya da oyuncak bir bebeğin evcilik oyunu içinde doğum günü partisine arkadaşlarının gelmesi oyunu gibi uygulamalarda (-ler/-lar) ekini vurgulu bir şekilde kullanarak çocuğunuzun model olunuz. Ayrıca üzerinde bir topun ve birden fazla topun olduğu resimli kartları çocuğunuzun göstererek "Bu top, bunlar toplar." şeklinde her bir kartı çalışabilirsiniz. Daha sonra da siz bu ve benzeri farklı kartları göstererek "Bunlar ne?" diye sorup (-ler/-lar) eklerini kullanmasını isteyebilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Günlük rutin ve etkinlikler sırasında her zaman sıra almaya özen gösteriniz. Çocuğunuzun sırasını geçirtmeyiniz. Gerekirse model olarak tekrar bekleyiniz. Onu dinleyiniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun ilgisini çekecek nitelikte olmasına özen gösteriniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun dikkatinin sizin ve kitabın, oyuncağın, eylemin üzerinde olduğundan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sizi rahat izleyebileceği biçimde yüz yüze bir pozisyonda olduğunuzdan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun çoğul ekini kullanması için çok fazla ısrarcı olmayınız. Kullanmadığı zaman model olarak çocuğunuzun yanıtlarını kabul ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz çoğul eklerini uygun ve doğru kullandığında gülümseyerek, alkışlayarak, "Aferin." diyerek, başını okşayarak veya yiyecek vererek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinlik sırasında faydalanacağı nesnelere, oyuncakları ve kişileri tanıtır ve etkinliğin basamaklarını betimleyerek açıklayınız.
- Görme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğın, etkinlik sırasında kullandığınız nesne veya oyuncaklara dokunmasını sağlayarak bunların tekil mi, çoğul mu olduklarını çocuğa açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, konuşmasına engel bir durum varsa onun söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi, iletişim kurma çabası için ona fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuzun gülümseyerek yaklaşım, yumuşak bir ses tonuyla konuşarak sözcükleri kullanması için destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, görsel kaynaklar kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır. Örneğin tekil/çoğul resmini göstererek bu resimleri sözcüklerle ilişkilirebilir ve çalışabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.
- Etkinliği gün içinde sık sık tekrarlayabilirsiniz.
- Bu etkinliği gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyebilirsiniz.
- Etkinliği çocuğunuzla diğer aile üyelerinin (örneğin amca, dayı, teyze vb.) gerçekleştirmelerini sağlayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzun bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında çoğul ekini kullanıyor mu? Bir hafta boyunca üç kez kullanırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Günlük rutinler gelecek zaman eklerini kullanmak için uygun anlardır.

3 Çocuğunuzun sizi model alması için 5 saniye bekleyiniz. Sizi model aldığıında doğru tepkiyi pekiştiriniz. Çocuğunuz, "Gideceğiz." dediğinde onun cümlesini "Evet, parka gideceğiz." diyerek genişletiniz. Tepkisiz kaldığında ya da yanlış tepki verdiğiinde çocuğunuza tekrar, model olunuz.

2 Bu zamanları, rutinin bir sonraki basamağını söyleyerek "Birazdan ayakkabılarımızı giyeceğiz sonra parka gideceğiz, parkta salıncakta sallanacağız." gibi cümlelerle sözelleştiriniz.

25-30
AY

KAZANIM: DBS 4.11. Gelecek zaman ekini kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- DBS 4.9. Şimdiki zaman ekini kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında Gelecek zaman (-ecek-acak) eklerini kullanıyor mu? Kullanıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Oyuncak ve çeşitli nesnelere.
- Renkli resimli kitaplar.

UYGULAMA

Şimdiki zaman, gelecek zaman, öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman ve geniş zaman eklerinin edinimleri aşağı yukarı aynı dönemde gerçekleşmekle beraber, bu eklerin edinilme sürecinde kronolojik bir sıra da söz konusudur. Bu nedende bu kazanımları çalışırken bu edinim sırasına uygun çalışmanız önemlidir. Günlük konuşmalarımızda aslında tüm zaman eklerini kullanırız. Bunun için sayısız bağlam ve fırsat vardır. Çocuklar da bu kullanımları eşlik eden olaylarla ilişkilendirerek edinirler ancak bazı durumlarda daha fazla vurgulamak ve tekrar etmek gerekir.

Gelecek zaman (-ecek/-acak) eki henüz olmamış ve olacak olanı "Alacağım, gidecek." gibi ifade eder. Zaman eklerini çalışırken doğru ve uygun bağlamda çalışmak önemlidir, bununla beraber kullanımlarınızın olabildiğince doğal ve gerçek olması da çocuğunuzun genellemesine yardımcı olacaktır.

Örneğin bulaşık yıkarken çocuğunuz bir şey istediğinde "...(çocuğun adı) Şimdi bulaşık yıkıyorum." diyerek yapmakta olduğunuz işi vurgulayabilir ve ona gösterebilir, ardından istediğini gelecek zamanda yapacağınızı da söyleyebilirsiniz "Sonra yanına geleceğim." gibi. Günlük rutin ve eylemlerinizi artık çocuğunuz için sırasını bildiği, bir sonraki aşama hakkında fikir sahibi olduğu zamanlardır. Dolayısıyla bu zamanlar gelecek zaman eklerini kullanmak için uygun anlardır. "Birazdan ayakkabılarımızı giyeceğiz sonra parka gideceğiz, parkta salıncakta sallanacağız" gibi cümlelerle olacak olan basamakları gelecek zaman cümleleri ile sözcükleştiriniz. Çocuğunuzun sizi model alması için 5 saniye bekleyiniz, model aldığı doğru tepkiyi pekiştiriniz ve cümlesini tekrarlayarak genişletiniz. Örneğin "Gideceğiz." dediğinde "Evet, parka gideceğiz." gibi. Tepkisiz kaldığında ya da yanlış tepki verdiğinde tekrar model olunuz. Zaman eklerini bu ve benzeri şekillerde günlük rutin ve etkinliklerinizde, farklı bağlam ve kişileri de çalışmalarınıza katarak çalışınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyiniz.
- Günlük rutin ve etkinlikler sırasında her zaman sıra almaya özen gösteriniz. Çocuğunuzun sırasını geçirtmeyiniz. Gerekirse model olarak tekrar bekleyiniz. Onu dinleyiniz.
- Çocuğunuzla yaptığınız sohbetlerin onun ilgisini çekecek nitelikte olmasına dikkat ediniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Etkinlik öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun size, kitaba, oyuncaya ve o an yaptığınız eyleme dikkatini verdiğinden emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze olduğunuzdan emin olunuz.
- Etkinlik sonrası uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayınız.
- Etkinlik sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuzla birlikte kitaba bakıyorsanız kitabı betimleyerek çocuğa tanıtırız. Eğer mümkünse çocuğunuzun, çevredeki nesnelere, oyuncaklara veya kişilere dokunmasını sağlayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğun konuşmasına engel bir durum varsa onun, adını söylemek istediği nesneyi göstermesine ve iletişim kurma çabasına fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuza gülümseyerek yaklaşım, yumuşak bir ses tonuyla konuşarak ona, sözcükleri kullanması için destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, zamanı anlamakta zorlanıyorsa seçtiğiniz birkaç basit cümle ile sık tekrar yapabilirsiniz. Görsel kaynaklar kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı ortamlarda günlük rutinler ve oyunlar sırasında, resimli kartlarla, farklı şekillerle, eylemlerle, nesnelere çeşitlendirerek kullanacağı sözcükleri zenginleştirebilirsiniz.
- Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyebilirsiniz.
- Bu etkinliği günün farklı zamanlarında farklı kişilerle (örneğin anne, baba, annene vb.) gerçekleştirebilirsiniz.
- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında gelecek zaman (-ecek-acak) eklerini kullanıyor mu? Çocuğunuz bu ekleri konuşmalarında kullanıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman eki (-mıŝ/-miş,-muş/-müş) özellikle birlikte kitap okurken rahatlıkla kullanabileceğiniz bir zaman ekidir (örneğin “Bir zamanlar uzak bir köy varmış. Bu köyde bir kız yaşarmış.” vb.).

2 Kitabı okurken, çocuğunuza “Uzak bir köyde kim yaşarmış?” diye sorarak öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman ekine model olunuz. Çocuğunuzun cevabında da bu yapıyı bekleyiniz. Çocuğunuzun cevap vermesi için 5 saniye bekleyiniz.

3 Doğru tepkiyi pekiştiriniz. “Kız yaşarmış.” dediğinde cümlesini “Evet, fakir bir kız yaşarmış.” diye tekrarlayarak genişletiniz. Tepkisiz kaldığında ya da yanlış tepki verdiğinde siz cevabı söyleyerek model olunuz. Sizi model aldığında pekiştiriniz.

25-30
AY

KAZANIM: DBS 4.12. Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman ekini kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- DBS 4.11. Gelecek zaman ekini kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında öğrenilen (duyulan) geçmiş (-miş/-miş, -muş/-müş) eklerini kullanıyor mu? Kullanıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Oyuncak ve çeşitli nesnelere.
- Renkli resimli kitaplar.

UYGULAMA

Şimdiki zaman, gelecek zaman, öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman ve geniş zaman eklerinin edinimleri aşağı yukarı aynı dönemde gerçekleşmekle beraber ediniminde kronolojik bir sıra da söz konusudur. Bu nedende bu kazanımları çalışırken bu edinim sırasına uygun çalışmanız önemlidir. Günlük konuşmalarımızda aslında tüm zaman eklerini kullanırız. Bunun için sayısız bağlam ve fırsat vardır. Çocuklar da bu kullanımları eşlik eden olaylarla ilişkilendirerek edinirler ancak bazı durumlarda daha fazla vurgulamak ve tekrar etmek gerekir. (-miş) öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman eki yapılanın bizzat gözlemlenmediği üçüncü kişiden duyulduğu durumlarda kullanılır. Sözcüğe (-miş/-miş, -muş/-müş) şeklinde eklenebilir (örneğin "kaçmış, gitmiş" vb.). Zaman eklerini çalışırken doğru ve uygun bağlamda çalışmak önemlidir. Bununla beraber kullanımlarının olabildiğince doğal ve gerçek olması da çocuğunun genellemesine yardımcı olacaktır. Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman eki (-miş/-miş, -muş/-müş) özellikle birlikte kitap okurken rahatlıkla kullanabileceğiniz bir zaman ekidir (örneğin "Bir zamanlar uzak bir köy varmış. Bu köyde bir kız yaşarmış." vb.). Kitabı okumanız sırasında "Uzak bir köyde kim yaşarmış?" diye sorarak sorduğunuz cümle ile öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman ekine model olunuz ve çocuğunun cevabında da bu yapıyı bekleyiniz. Çocuğunun cevabı için 5 saniye bekleyiniz. Doğru tepkiyi pekiştiriniz. "Kız yaşarmış." dediğinde cümlesini "Evet, fakir bir kız yaşarmış." diye tekrarlayarak genişletiniz. Tepkisiz kaldığında ya da yanlış tepki verdiğinde siz cevabı söyleyerek model olunuz. Sizi model aldığında pekiştiriniz. Bu zaman ekini üçüncü kişilerle konuşurken, telefon konuşmalarında "..... (kişinin adı) hasta olmuş.", "Bak buraya su dökülmüş.", "Aaa çamaşırlar yere düşmüş." gibi günlük rutin ve etkinlikleriniz sırasında konuşmalarında da kullanarak çocuğunuza model olunuz. Zaman eklerini bu ve benzeri şekillerde günlük rutin ve etkinliklerinizde, farklı bağlam ve kişileri de çalışmalarınıza katarak çalışınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda gerçekleştiriniz.
- Günlük rutin ve etkinlikler sırasında her zaman sıra almaya özen gösteriniz. Çocuğunun sırasını geçiştirmeyiniz. Gerekirse model olarak tekrar bekleyiniz. Onu dinleyiniz.
- Çocuğunuzla yaptığınız sohbetlerin onun ilgisini çekecek nitelikte olmasına dikkat ediniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunun size, kitaba, oyuncaya ve o an yaptığınız eyleme dikkatini verdiğinden emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze olduğunuzdan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuza arka arkaya sorular sormayınız. Sorduğunuz soruya cevap vermesi, kendi düşüncelerini anlatması için bekleyiniz, çocuğunuza fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzla iletişim hâlindeyken tüm kazanımları arka arkaya vurgulayarak gerçekleştirmeye çalışmayınız. Bazı kazanımları bazı etkinliklerde sadece farkındalık için ele alabilir, bazılarında gerçekleştirmeyi amaçlayabilirsiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken kitaba bakıyorsanız kitabı, sıralama kartını veya çevresini betimleyiniz. Eğer mümkünse çocuğun çevredeki nesnelere, oyuncaklara veya kişilere dokunmasını sağlayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğun konuşmasına engel bir durum varsa onu, söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi, iletişim kurma çabası için fiziksel olarak destekleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken yumuşak bir ses tonuyla ve gülümseyerek sözcükleri kullanması için destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, zamanı anlamakta zorlanıyorsa seçtiğiniz birkaç basit cümle ile sık tekrar yapabilirsiniz. Görsel kaynaklar kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı ortamlarda günlük rutinler ve oyunlar sırasında, resimli kartlarla, farklı şekillerle, eylemlerle, nesnelere çeşitlendirerek kullanacağı sözcükleri zenginleştirebilirsiniz.
- Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyebilirsiniz.
- Bu etkinliği günün farklı zamanlarında farklı kişilerle (örneğin anne, baba, annanne vb.) gerçekleştirebilirsiniz.
- Çocuğunun ilgisini çeken nesne ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında öğrenilen (duyulan) geçmiş (-miş/-miş, -muş/-müş) eklerini kullanıyor mu? Çocuğunuz bu ekleri konuşmalarında kullanıyorsa bir sonraki sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 İçi görünmeyen bir torbaya ilginç nesnelere atarak çocuğunuzdan nesnelere birini seçmesini isteyiniz. Ne seçtiğine bakmayınız.

2 Daha sonra, seçtiği nesneyle ilgili çocuğunuza “Yenir mi, içilir mi?”, “Oyuncak mı, hayvan mı?” gibi sorular sorarak bu nesnenin ne olduğunu bulmaya çalışınız.

3 Ardından siz göstermeden bir nesne seçerek çocuğunuzun bu soruları sormasını bekleyiniz.

4 Bu oyunu çocuğunuza model olabilecek birkaç kişi ile zenginleştirirseniz daha keyifli olacaktır. Çocuğunuzun sorduğu sorularını pekiştiriniz.

25-30
AY

KAZANIM: DBS 4.13. Soru eklerini kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- SÜ 3.9. En az 50 tane sözcük (isim, fiil, sıfat) kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında bir hafta boyunca üç kez (-mı/-mi, -mu/-mü) soru eklerini kullanırsa bu kazanım için artı veriniz..

ETKİNLİK

Materyaller

- Renkli resimli kitaplar.
- Çocuğun ilgisini çekebileceği düşünülen ilginç nesnelere.
- Oyuncaklar.

UYGULAMA

(-mı/-mi, -mu/-mü) ekleri cümlelerin sonuna eklendiğinde cümleye soru anlamı katar (Örneğin "Baban geldi mi?", "O senin mi?", "Elindeki kaşık mı?", "Uyudun mu?", "Üşüdün mü?" vb.). Çocuğunuz henüz soru eklerini kullanmıyorsa gün içindeki fırsatları değerlendirerek ona model olunuz (örneğin "Acıktın mı?", "Gidelim mi?" vb.). Aynı zamanda onun da bu ekleri kullanması için 5 saniye bekleyiniz ve ekleri kullandığında onu pekiştiriniz. Çocuğunuz için soru eklerini kullanacağını ortamlar yaratınız. Bu amaçla isteyeceğini tahmin ettiğiniz nesne ya da eylemleri bir süre deneyimlemesine izin verdikten sonra ondan uzaklaştırarak sorması için bekleyiniz. Örneğin ilginç bir oyuncak/nesneyi vererek 3-5 dakika bunları incelemesine fırsat veriniz. Daha sonra bu oyuncak/nesneyi çocuğunuzdan alarak onun oynamak amacıyla, oyuncacı/nesneyi sormasını bekleyiniz. Sorarsa onu pekiştiriniz, sormazsa "..... (çocuğun adı) verir misin? Oynayabilir miyim?" diyerek ona model olunuz. Sizi model alırsa pekiştirerek nesne/eylemi elde etmesine izin veriniz.

Birlikte renkli, resimli kitap okurken çocuğunuza dil seviyesine uygun kısa cümlelerle sorular sorunuz. Örneğin "Bu ayı mı, kızın şapkası kırmızı mı?", "Bu kedinin ayağındaki çizme mi?" gibi daha sonra verilen cevabı pekiştiriniz. Bir sözcük daha ekleyerek genişletiniz. "Evet, büyük ayı" cevap vermezse model olarak doğru cevabı söyleyiniz. Daha sonra bir kukla/oyuncak bebek/pelüş hayvan gibi ya da üçüncü bir kişiden size katılmasını isteyerek "Haydi şimdi de ..... (oyuna katılan üçüncü kişinin adı) bir soru ben sorayım, bir soru sen." diyerek ondan, soru sormasını isteyiniz. Üçüncü kişiye "..... (oyuna katılan üçüncü kişinin adı) bu kurt aç mı? Kırmızı başlıklı kız kapıyı çaldı mı? Kurt büyükaneyi yedi mi?" gibi sorular sorarak çocuğunuza model olun ve onunda sorması için bekleyiniz.

İçini göstermeyen bir torbaya ilginç nesnelere atarak çocuğunuzdan bir tanesini seçmesini isteyin ve ne olduğuna bakmayınız. Daha sonra ona sorular sorarak bu nesnenin ne olduğunu bulmaya çalışınız. Bu soruları önceden belirleyin ve her nesne için hep aynı soruları sorunuz (örneğin "Yenir mi, içilir mi?", "Oyuncak mı, hayvan mı?" vb.). Bu şekilde çocuğunuzun soru bulması için zorlamak yerine soru eklerini kullanması konusunda desteklemiş olursunuz. Ardından siz göstermeden bir nesne seçerek çocuğunuzun bu soruları sormasını bekleyiniz. Bu oyunu çocuğunuza model olabilecek birkaç kişi ile zenginleştirirseniz daha keyifli olacaktır. Çocuğunuzun sorularını pekiştirin, diğer kişilerin de soru sorması için ona model olmasını sağlayınız. Oyun, şarkı ve tekerlemelerle de örneğin "komşu komşu huu" tekerlemesi ile soru eklerini keyifle çalışabilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyiniz.
- Günlük rutin ve etkinlikler sırasında her zaman sıra almaya özen gösteriniz. Çocuğunuzun sırasını geçirtmeyiniz. Gerekirse model olarak tekrar bekleyiniz. Onu dinleyiniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun ilgisini çekebilecek nitelikte olmasına özen gösteriniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Etkinlik öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- Etkinlik öncesi, seçtiğiniz oyuncak veya nesnelere çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun size, kitaba, oyuncaca ve o an yaptığınız eyleme dikkatini verdiğinden emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olmasına özen gösteriniz.
- Etkinlik sırasında, sizi rahatça görebilmesi için, yüz yüze gelecek şekilde çocuğunuzun karşısına oturunuz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARILMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken kitaba bakıyorsanız kitabı veya çevresini betimleyiniz. Eğer mümkünse çocuğun çevredeki nesnelere, oyuncaklara veya kişilere dokunmasını sağlayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğun konuşmasına engel bir durum varsa onu, söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi, iletişim kurma çabası için fiziksel olarak destekleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuza gülümseyerek yaklaşım, yumuşak bir ses tonuyla konuşarak ona, sözcükleri kullanması için destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, seçtiğiniz birkaç basit cümle ile sık tekrar yapabilirsiniz. Görsel kaynaklar kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı ortamlarda günlük rutinler ve oyunlar sırasında, resimli kartlarla, farklı şekillerle, eylemlerle, nesnelere çeşitlendirerek kullanacağı sözcükleri zenginleştirebilirsiniz.
- Etkinlik sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyebilirsiniz.
- Bu etkinliği günün farklı zamanlarında farklı kişilerle (örneğin anne, baba, anneanne vb.) gerçekleştirebilirsiniz.
- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzun bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında bir hafta boyunca üç kez (-mı/-mi, -mu/-mü) soru eklerini kullanırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzla kişi eklerini çalışırken bir eylem üzerinden çalışmaya başlayabilirsiniz. Örneğın kendinizi işaret ederek “Acıktım.” deyiniz.

3 Sonra babasına bakarak “Baban acıktı mı?” deyiniz.

2 Sonra, çocuğunuzu işaret ederek ona “Acıktın mı?” diye sorunuz.

4 Babası da “Acıktım.” cevabını verdikten sonra “Baban acıktı.” deyiniz.

25-30
AY

KAZANIM: DBS 4.14. Eylemlerin sonuna gelen kişi eklerini kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- DBY 4.2. Kişi eklerini anladığını gösteren davranışlarda bulunur.

Değerlendirme

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzun bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında kişi eklerini kullanıyor mu? Bir hafta boyunca kişi eklerini 3 kez kullanırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Renkli resimli kitaplar.
- İlginç nesnelere.
- Oyuncaklar.

UYGULAMA

Kişi ekleri eylemlerin sonuna gelerek eylemin kim tarafından gerçekleştiğini bildiren eklerdir (örneğin "Geldi-m, geldi-n, geldi, geldi-k, geldi-niz, geldi-ler." vb.). gibi. Çocuklar bu dönemde, eylemlerin sonuna o eylemi kimin yaptığına ilişkin kişi eklerini getirmeye başlarlar. Çocuğunuz henüz bu ekleri kullanmıyorsa gün içindeki rutin ve etkinlikleriniz sırasında örneğin "Yemek yaptım. Bugün parka gittim. Anneannen geldi, birlikte oynadık. Süt içtiniz. Evlerine gittiler." gibi cümleleri sık sık kullanarak ona model olunuz. Sizi model alması için ona fırsat veriniz, 3-5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuzun doğru tepkilerini pekiştiriniz, tepki vermezse elinizle kendinizi, onu ya da üçüncü kişiyi işaret ederek sözel ifadelerinizi destekleyiniz. Örneğin kendinizi işaret ederek "Acıktım." deyin ve sonra onu işaret ederek "Acıktın mı?" diye sorunuz. Sonra babasına bakarak "Baban acıktı mı?" deyiniz. Babasını da etkinliğe katarak sorunuz ve "Acıktım." cevabını aldıktan sonra "Baban da acıktı." diyerek çalışınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik sırasında, Yaptığınızı sohbetlerin çocuğunuzun ilgisini çekecek nitelikte olmasına özen gösteriniz.
- Etkinlik sırasında, yaptığınızı sohbetlerin çocuğunuzun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun size, kitaba, oyuncaya ve o an yaptığınızı eyleme dikkatini verdiğinden emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze olduğunuzdan emin olunuz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken kitaba bakıyorsanız kitabı veya çevresini betimleyiniz. Eğer mümkünse çocuğunuzun çevredeki nesnelere, oyuncaklara veya kişilere dokunmasını sağlayınız.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken işlem basamaklarını betimleyiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğunuzun konuşmasına engel bir durum varsa onu, söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi ve iletişim kurma çabası için gerekli durumlarda, fiziksel olarak destekleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygulamaya başlamadan önce, çocuğunuzun kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz, sonra etkinliğe başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken yumuşak bir ses tonuyla ve gülümseyerek sözcükleri kullanması için destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, cümle kurmakta zorlanıyorsa seçtiğiniz birkaç basit cümle ile sık tekrar yapabilirsiniz. Görsel kaynaklar kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı ortamlarda günlük rutinler ve oyunlar sırasında, resimli kartlarla, farklı şekillerle, eylemlerle, nesnelere çeşitlendirerek zenginleştirebilirsiniz.
- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.
- Bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyebilirsiniz.
- Bu etkinliği günün farklı zamanlarında farklı kişilerle (örneğin anne, baba, anneanne vb.) gerçekleştirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzun bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında kişi eklerini kullanıyor mu? Bir hafta boyunca kişi eklerini üç kez kullanırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bu kazanımı gerçekleştirmek için günlük rutinlerin yanı sıra kitap okuma etkinliğinden de yararlanabilirsiniz.

3 Çocuğunuzun sorunuza cevap vermesi için 5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz 3-4 sözcüklü cümle kurarsa pekiştiriniz, sadece “ev” derse “Kız eve gitti.” diyerek ifadesini bir sözcük daha ekleyerek genişletiniz ve çocuğunuza model olunuz.

2 Kitap okurken çocuğunuz “Kız gitti.” dediğinde çocuğunuzun daha uzun cümle kurmasını sağlamak için onu sorularla yönlendirebilirsiniz. Örneğin “Kız nereye gitti?” diye sorunuz.

25-30
AY

KAZANIM: DBS 4.15. İletişim amacıyla 3-4 sözcüklü cümle kurar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
DBS 4.6. Kendiliğinden iki ya da daha fazla sözcüğü birleştirerek kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında 3-4 sözcüklü örneğin "Babam eve geldi, anne bebek alır mısın? Haydi beni parka götür." gibi cümle kuruyor mu? Not alınız. Bir hafta boyunca üç kez 3-4 sözcüklü cümle kullanırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Renkli resimli kitaplar.
- İlginç nesnelere.
- Oyuncaklar.

UYGULAMA

Çocuğunuz ön koşul olarak 2 sözcüğü birleştirerek cümleler kurabiliyor olmalıdır. Bu dönemden itibaren de 3-4 sözcüğü bir araya getirerek cümle kurmaya başlamaktadır. Çocuğunuz henüz 3-4 sözcüğü birleştiremiyorsa 2 sözcüklü cümlelerini bir sözcük daha ekleyerek genişletin ve ona model olunuz. Örneğin çocuğunuz "Süt ver." dediğinde "Kime süt vereyim?" diye sorunuz "Bana" derse ya da kendisini gösterirse çocuğunuza "Bana süt ver." ya da "Süt içmek istiyorum." diyerek model olunuz ve çocuğunuza sütü veriniz. Bu amaçla günlük rutinlerin yanı sıra kitap okuma gibi etkinliklerden yararlanabilirsiniz. Kitap okurken "Kız gitti." dediğinde çocuğunuzun daha uzun cümle kurmasını sağlamak için sorularla yönlendirebilirsiniz. Örneğin "Kız nereye gitti?" diye sorunuz ve 5 saniye bekledikten sonra 3-4 sözcüklü cümle kurarsa pekiştiriniz, sadece "ev" derse "Kız eve gitti." diyerek ifadesini bir sözcük daha ekleyerek genişletin ve çocuğunuza model olunuz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun size, kitaba, oyuncaya ve o an yaptığınız eyleme dikkatini verdiğiinden emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze olduğunuzdan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun iletişim amacıyla cümle kurma çabalarını öncelikle model olarak, genişletmeler yaparak destekleyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun iletişim amacıyla cümle kurma çabalarını desteklemek için öncelikle söylediklerinizi tekrar etmesini sağlayınız.
- Etkinlik sırasında, soruları arka arkaya sormayınız, çocuğunuzun sorularınıza cevap vermesi için bekleyerek ona fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun cümle kurma çabalarını onu alkışlayarak, başını okşayarak veya ona sevdiği bir yiyeceği vererek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken kitaba bakıyorsanız kitabı veya çevresini betimleyiniz. Eğer mümkünse çocuğunuzun çevredeki nesnelere, oyuncaklara veya kişilere dokunmasını sağlayınız.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken işlem basamaklarını betimleyiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğun konuşmasına engel bir durum varsa onu, söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi ve iletişim kurma çabası için gerekli durumlarda, fiziksel olarak destekleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygulamaya başlamadan önce, çocuğun kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz, sonra etkinliğe başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken ona yaklaşarak yumuşak bir ses tonuyla ve gülümseyerek sözcükleri kullanması için destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, cümle kurmakta zorlanıyorsa seçtiğiniz birkaç basit cümle ile sık tekrar yapabilirsiniz. Görsel kaynaklar kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır. Örneğin yemek yapan kadın resmini göstererek ya da top oynayan çocuk resmini göstererek bu resimleri 3-4 sözcüklü cümleler şeklinde sözelleştirebilir ve çalışabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı ortamlarda günlük rutinler ve oyunlar sırasında, resimli kartlarla, farklı şekillerle, eylemlerle, nesnelere çeşitlendirerek kullanacağı sözcükleri zenginleştirebilirsiniz.
- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.
- Bu etkinliği çocuğunuzla diğer aile üyelerinin (örneğin baba, dede, anneanne, hala vb.) gerçekleştirmelerini sağlayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzun bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında 3-4 sözcüklü örneğin "Babam eve geldi, anne bebek alır mısın? Haydi beni parka götür." gibi cümle kuruyor mu? Not alınız. Bir hafta boyunca üç kez 3-4 sözcüklü cümle kullanırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Özellikle grup oyunları, zamirlerin kullanılabilmesi için uygun bir ortam sağlar.

3 Sonra çocuğunuza “Şimdi sıra kimde?” diye sorunuz ve çocuğunuzun “Bende.” cevabını vermesi için 5 saniye bekledikten sonra, çocuğunuzun doğru tepkisini pekiştiriniz.

2 Birkaç tur oynadıktan sonra çocuğunuza “Sıra kimde?” diyerek sorunuz ve çocuğunuzun “Sende.” tepkisini vermesi için 5 saniye bekledikten sonra doğru tepkisini pekiştiriniz.

25-30
AY

KAZANIM: DBS 4.16. İletişim sırasında zamirleri (adıl) kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
SÜ 3.9. En az 50 tane sözcük (isim, fiil, sıfat) kullanır.

Değerlendirme

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında “ben, sen, o, biz, siz, onlar” zamirlerini kullanıyor mu not alınız, bir hafta boyunca üç kez kullanıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Renkli resimli kitaplar.
- İlginç nesnelere.
- Oyuncaklar.

UYGULAMA

Zamirler (adıl) cümlede isimlerin yerine kullanılan sözcüklerdir. Çocuğunuz bu dönemde günlük konuşmalarında isimlerin yerine “ben, sen, o, biz, siz, onlar” kişi zamirlerini kullanmaya başlar. Örneğin “Kim acıktı?” sorusuna kendi adını kullanarak “Ayşe” demek yerine “ben” diyebilir ya da “Seni kucağa kim alsın?” diye sorulduğunda “anne” yerine “sen” diyebilir. Çocuğunuz henüz zamirleri kullanmıyorsa günlük rutin ve etkinlikler sırasında isimlerle beraber zamirleri kullanarak ona model olunuz. Örneğin yemek zamanı “Ayşe acıkmış, sen acıktın mı?” diyerek babasına sorunuz. Babası “Ben acıktım, ya sen?” diyerek size tekrar soru yöneltebilir. Bu şekilde zamir kullanabilir, gerekirse parmağınızla da işaret ederek ipucu sunabilirsiniz. Çocuğunuzun sizi model alması için 5 saniye beklemeniz gerektiğinin unutmayın. Özellikle grup oyunları, zamirlerin kullanılabilmesi için uygun bir ortam sağlar. Sıra kime geldiyse “Sıra bende.” diyerek oyunu oynayabilir. Daha sonra “Şimdi sıra sende.” diyerek sorabilir ve çocuğunuzun tepki vermesi için 5 saniye beklendikten sonra doğru tepkiyi pekiştirebilir yanlış ya da tepkisiz kalma durumunda ise model olabilirsiniz. İşaret ederek ya da göğsünüze dokunarak “Sıra bende.” diyerek ifadenizi destekleyebilir, çocuğunuza “Sıra sende.” derken de onun göğsüne dokunarak “Şimdi sende.” diyebilirsiniz. Bu şekilde “ben-sen” zamirini bir oyunda defalarca çalışabilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun size, kitaba, oyuncaya ve o an yaptığınız eyleme dikkatini verdiğiinden emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze olduğunuzdan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuza soruları arka arkaya sormayınız, sürekli konuşmayınız. Çocuğunuzun düşüncelerini anlatması, sorularınızı cevaplaması için bekleyerek ona fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun zamir (adıl) kullanması için çok fazla ısrarcı olmayınız, kullanma çabalarını destekleyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun zamirleri (adıl) kullanma çabalarını veya doğru kullandığı durumlarını değerlendirerek gülümseyiniz, “Aferin.” deyiniz, kabul ediniz veya yiyecek vererek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken kitaba bakıyorsanız kitabı veya çevresini betimleyiniz. Eğer mümkünse çocuğun çevredeki nesnelere, oyuncaklara veya kişilere dokunmasını sağlayınız.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken işlem basamaklarını betimleyiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğun konuşmasına engel bir durum varsa onu, söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi ve iletişim kurma çabası için gerekli durumlarda, fiziksel olarak destekleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuza gülümseyerek yaklaşıp, yumuşak bir ses tonuyla konuşarak ona, sözcükleri kullanması için destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, üçüncü bir kişiden yardım isteyiniz. Oyun oynarken bu kişi çocuğunuzun arkasına geçerek çocuğunuzun elinin üstünden tutarak göğsüne hafifçe iki kere vururken kulağına da rahatsız etmeyecek şekilde “Sıra sende.” diyerek çocuğun oynamasına izin verir. Daha sonra üçüncü kişi çocuğun elinin üstünden hafifçe tutup size dokunarak “Sıra sende.” diyerek “sen” zamirini kullanımını destekler ve siz sıranızı alarak oyununuzu oynayabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı ortamlarda günlük rutinler ve oyunlar sırasında, resimli kartlarla, farklı şekillerle, eylemlerle, nesnelere çeşitlendirerek zenginleştirilebilir.
- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.
- Bu etkinliği çocuğunuzla diğer aile üyelerinin (örneğin baba, dede, anneanne, hala vb.) gerçekleştirmelerini sağlayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzun bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında “ben, sen, o, biz, siz, onlar” zamirlerini kullanıyor mu not alınız, bir hafta boyunca üç kez kullanıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Geniş zamanı çalışırken genellemeler yapabileceğiniz kitapları ya da rutinleri seçiniz (örneğin “Kediler kaçır, köpekler kovalar.”, “İnsanlar kirlenince banyo yapar.”, “Düşersen ağlarsın.” vb.).

2 Kitap okurken kitaptaki resimlerden faydalanarak çocuğunuza “Kuşlar ne yapar? Köpek nasıl ses çıkarır? Kedi ne içer?” gibi okuduğunuz metne ait basit sorular sorunuz. Çocuğunuzun sizi model alması için 5 saniye bekleyiniz.

3 Çocuğunuz sizi model aldığıında çocuğunuzun doğru tepkisini pekiştiriniz ve cümlesini tekrarlayarak genişletiniz (Çocuğunuz “Uçar.” dediğinde “Evet, kuşlar uçar.” vb.). Tepkisiz kaldığıında ya da yanlış tepki verdiğiğinde “Kuşlar uçar.” şeklinde cevabı söyleyerek çocuğunuza model olunuz.

25-30
AY

KAZANIM: DSB. 4.17. Geniş zaman ekini kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.
DSB 4.12. Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman ekini kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında geniş zaman (-r, -ar, -er, -ir, -ür) eklerini kullanıyor mu? Kullanıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Oyuncak ve çeşitli nesnelere.
- Renkli resimli kitaplar.

UYGULAMA

Şimdiki zaman, gelecek zaman, öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman ve geniş zaman eklerinin edinimleri aşağı yukarı aynı dönemde gerçekleşmekle beraber ediniminde kronolojik bir sıra da söz konudur. Bu nedenle bu kazanımları çalışırken bu edinim sırasına uygun çalışmanız önemlidir. Günlük konuşmalarımızda aslında tüm zaman eklerini kullanırız. Bunun için sayısız bağlam ve fırsat vardır. Çocuklar da bu kullanımları eşlik eden olaylarla ilişkilendirerek edinirler ancak bazı durumlarda daha fazla vurgulamak ve tekrar etmek gerekir.

Geniş zaman sözcüğe (-r, -ar, -er, -ir, -ür) ekleri ile eklenir ve bir işin geçmiş, şimdi ve gelecekte her zaman yapıldığını bildirir (örneğin "Kuşlar uçar, köpekler havlar." vb.). Zaman eklerini çalışırken doğru ve uygun bağlamda çalışmak önemlidir bununla beraber kullanımlarınızın otabildiğince doğal ve gerçek olması da çocuğunuzun genellemesine yardımcı olacaktır.

Geniş zaman (-r, -ar, -er, -ir, -ür), en son edinilen zaman ekidir ve genel doğruları gösterdiğinden biraz daha karmaşıktır. Bu zamanı çalışırken genellemeler yapabileceğiniz kitapları ya da rutinleri seçiniz (örneğin "Kediler kaçır köpekler kovalar, insanlar kirlenince banyo yapar, düşersen ağlarsın." vb.). gibi. Kitap okumalarınız sırasında resimlerinden faydalanarak çocuğunuza "Kuşlar ne yapar? Köpek nasıl ses çıkarır? Kedi ne içer?" gibi okuduğunuz metne ait basit sorular sorunuz. Çocuğunuzun sizi model alması için 5 saniye bekleyiniz. Model aldığı doğru tepkiyi pekiştiriniz ve cümlesini tekrarlayarak genişletin (örneğin "Uçar." dediğinde "Evet, kuşlar uçar." vb.). Tepkisiz kaldığında ya da yanlış tepki verdiği "Kuşlar uçar." şeklinde cevabı söyleyerek model olunuz. Zaman eklerini bu ve benzeri şekillerde günlük rutin ve etkinliklerinizde, farklı bağlam ve kişileri de çalışmalarınıza katarak çalışınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Günlük rutin ve etkinlikler sırasında her zaman sıra almaya özen gösteriniz. Çocuğunuzun sırasını geçiştirmeyiniz. Gerekirse model olarak tekrar bekleyiniz. Onu dinleyiniz.
- Çocuğunuzla yaptığınız sohbetlerin onun ilgisini çekecek nitelikte olmasına dikkat ediniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun size, kitaba, oyuncaya ve o an yaptığınız eyleme dikkatini verdiği için emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, sizi rahatça görebilmesi için, yüz yüze gelecek şekilde çocuğunuzun karşısına oturunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuza soruları arka arkaya sormayınız. Sorduğunuz soruya cevap vermesi, kendi düşüncelerini anlatması için bekleyerek çocuğunuza fırsat veriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzla iletişim hâlindeyken tüm kazanımları arka arkaya gerçekleştirilmeye çalışmayınız. Bazı kazanımları, bazı etkinliklerde sadece farkındalık için ele alabilir, bazı etkinliklerdeyse kazanımı gerçekleştirmez amaçlayabilirsiniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken kitaba bakıyorsanız kitabı veya çevresini betimleyiniz. Eğer mümkünse çocuğunuzun çevredeki nesnelere, oyuncaklara veya kişilere dokunmasını sağlayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, konuşmasına engel bir durum varsa onun söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi, iletişim kurma çabası için ona fiziksel destek veriniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygulamaya başlamadan önce, çocuğun kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz, sonra etkinliğe başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuza gülümseyerek yaklaşarak, yumuşak bir ses tonuyla konuşarak ona, sözcükleri kullanması için destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, zamanı anlamakta zorlanıyorsa seçtiğiniz birkaç basit cümle ile sık tekrar yapabilirsiniz. Görsel kaynaklar kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı ortamlarda günlük rutinler ve oyunlar sırasında, resimli kartlarla, farklı şekillerle, eylemlerle, nesnelere çeşitlendirerek kullanacağı sözcükleri zenginleştirebilirsiniz.
- Uygulama sonrasında, bu kazanımı gün içinde, uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar kurgulayabilirsiniz.
- Bu etkinliği günün farklı zamanlarında farklı kişilerle (örneğin anne, baba, anneanne vb.) gerçekleştirebilirsiniz.
- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında geniş zaman (-r, -ar, -er, -ir, -ür) eklerini kullanıyor mu? Çocuğunuz bu ekleri konuşmalarında kullanırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

25-30
AY

KAZANIM: FEA 2.6. /m/,/n/,/p/,/b/,/t/,/d/,/k/ ses birimlerini doğru üretir.
FEA 2.9. /g/,/y/ ses birimlerini doğru üretir.
FEA 2.10. /ç/,/ş/,/l/,/y/ ses birimlerini doğru üretir.
FEA 2.12. /c/,/j/,/f/,/v/,/s/,/z/,/h/ ses birimlerini doğru üretir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- DAE. 1.3. Ses çıkaran insan ya da nesneye bakar.
- DAE. 1.8. Çevresinde duyduğu sese dikkatini verir.

Değerlendirme

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu gün içerisinde bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz sizinle ya da bir başkasıyla konuşurken hedef ses birimlerini doğru üretiyor mu? Üretiyorsa ilgili kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Seslerin ediniminde evrensel bir sıra vardır yani hangi dil ediniliyor olursa olsun seslerin ediniminde aynı sıra söz konusudur. Çocuğunuzun ses birimlerini verilen dönemlerde doğru üretmesi beklenir. Ancak bazen, bazı bebekler/çocuklar üretmek istedikleri sesi üretemeyebilirler veya bu sese yakın başka bir ses üretilirler, bu duruma “Ses Bilgisel Edinim Stratejileri” adı verilmektedir ve tamamen normaldir. Çocuğunuz bu sesleri üretemiyor ya da tutarlı üretilmiyorsa sizin yapmanız gereken öncelikle ona doğru üretimde model olmaktır. Ancak çocuğunuzu sizi tekrar etmesi için zorlamayınız. Bununla birlikte bu kazanım için ses bilgisel gelişim 4-5 yaşlarına kadar devam eder ve daha sonra son bulur. Çocuğunuz bu yaştan sonra hâlâ “Ses Bilgisel Edinim Stratejileri”ni kullanmaya devam ederse ve kazanımı gerçekleştirmezse mutlaka bir dil ve konuşma terapistine danışmanız gerekir.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta gözlemlemeyi deneyiniz.
- Bu etkinliğin gerçekleşmesini beklemeden önce çocuğunuza sıklıkla model olunuz, sizi taklit etmesi için ısrar etmeyiniz.
- Çocuğunuza model olduktan sonra sizi taklit etmesi ve konuşması için bekleyiniz, çocuğunuza süre veriniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda gerçekleştiriniz.
- Kazanımı çocuğunuzun yaşı ilerledikçe belli aşamalarda etkinliklerle geliştirebilirsiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sesleri üretme çabalarını ve sesleri doğru üretmesini gülümseyerek, “Aferin.” diyerek, alkışlayarak, başını okşayarak veya yiyecek vererek pekiştiriniz.
- Çocuğunuz 4-5 yaşında hâlâ konuşma seslerini (/r/ sesi hariç) doğru üretmiyorsa bir dil ve konuşma terapistine götürünüz.

Yetersizliklere göre etkinliklerdeki uyarlamalar

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında nesne, oyuncak ve kişiler ile etkinliği gerçekleştirme basamaklarını betimleyerek tanıtınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında iletişime geçmesi için ihtiyacı varsa fiziksel destek veriniz (örneğin kucagina alınız, bebek arabasını yaklaştırınız).
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinlik sırasında doğru üretme bile sesi çıkarma çabalarını olumlu olarak kabul ediniz.

Etkinlik çeşitlemeleri ve genelleme

- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile çalışmalarını sürdürülebilirsiniz.
- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile çalışmalarını çeşitlendirebilirsiniz.
- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulayarak çocuğunuzu gözlemleyebilirsiniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda gerçekleştirilebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu gün içerisinde bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz sizinle ya da bir başkasıyla konuşurken hedef ses birimlerini doğru üretiyor mu? Üretiyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzun önüne 4-5 oyuncak ile birkaç oyuncak olmayan nesneyi yerleştiriniz ve "Hangileri oyuncak?" diye sorarak 3-5 saniye bekleyiniz.

2 Çocuğunuz doğru yanıt verdiğinde pekiştiriniz. Yanıt vermiyor ya da yanlış yanıt veriyorsa tek tek elinize alarak "Bu oyuncak." diyerek gösteriniz sonra diğerlerini gösterip "Bunlar oyuncak değil." diyerek çalışınız.

25-30
AY

KAZANIM: SÜ 3.10. Bir kategoriyi temsil eden sözcükleri kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- SÜ 3.9. En az 50 tane sözcük (isim, fiil, sıfat) kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzun önüne aynı kategoride yer alan (meyve, oyuncak, giysi, içecek vb.) 4-5 tane nesne koyunuz ve çocuğunuza “Bunlar ne?” diye sorunuz. Çocuğunuz “giysi, oyuncak, yiyecek/yemek, içecek, hayvan” gibi bir kategoriyi ifade eden (içinde birbirinden farklı üyeleri barındıran ancak bu üyeler arasında benzerlik ya da ilgi bulunan) sözcükleri kullanıyor mu? Çocuğunuz üç denemenin ikisinde bu davranışları sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Çocuğunuzun bildiği ve rutinlerde kullanılan nesnelere.
- Renkli resimli kitaplar.
- Nesne kartları.

UYGULAMA

Çocuğunuz “giysi, oyuncak, yiyecek/yemek, içecek, hayvan” gibi içerisinde birbirinden farklı üyeleri barındıran ve bir kategoriyi temsil eden sözcükleri henüz kullanmıyorsa birlikte sohbet ederken, kitap okurken kısacası günlük rutin ve etkinlikleriniz sırasında bu kategorileri temsil eden sözcükleri kullanınız. Örneğin bebek, araba, top, lego toplarken “.....(çocuğun adı) haydi oyuncakları toplayalım.” dedikten sonra yine birkaç tanesini adlandırıp bunların hepsine oyuncak denildiğini vurgulayınız. (örneğin “Bebek, top ve araba bu oyuncaklarımızı sepete atalım.” vb.). Bir süre bu şekilde çalıştıktan sonra birkaç oyuncak ile birkaç oyuncak olmayan nesneyi çocuğunuzun önüne koyarak “Hangileri oyuncak?” diye sorabilirsiniz. Çocuğunuz doğru yanıt verdiğinde onu pekiştiriniz, yanıt vermiyor ya da yanlış yanıt veriyorsa oyuncakları ve nesnelere elinize tek tek alınız ve “Bu, oyuncak.” diyerek çocuğunuza gösteriniz. Sonra diğerlerini gösterip “Bu oyuncak değil.” diyerek çalışınız. Daha sonra çocuğunuzun önüne 4-5 oyuncak koyunuz ve “Bunlar ne?” diye sorarak adlandırmasını isteyiniz ve 5 saniye bekleyiniz. Çocuğunuz doğru tepki verirse pekiştiriniz, vermezse siz model olarak “oyuncak” deyiniz.

Bu çalışmayı diğer kategori sözcükleri için de yapınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Günlük rutin ve etkinlikler sırasında her zaman sıra almaya özen gösteriniz. Çocuğunuzun sırasını geçiştirmeyiniz. Gerekirse model olarak tekrar bekleyiniz. Onu dinleyiniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun ilgisini çekecek nitelikte olmasına özen gösteriniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Etkinlik öncesi, seçtiğiniz oyuncak veya nesnelere çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun size, kitaba, oyuncaya ve o an yaptığınız eyleme dikkatini verdiğinden emin olunuz.
- Uygulama sırasında, ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze olduğunuzdan emin olunuz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken kullanacağınız nesne ve oyuncakları betimleyerek çocuğa tanıttınız. Ayrıca etkinliğe katılacak kişileri tanıtarak etkinliğin işlem basamaklarını çocuğa anlatınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğun konuşmasına engel bir durum varsa onu, söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi ve iletişim kurma çabası için gerekli durumlarda, fiziksel olarak destekleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitme yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuza gülümseyerek yaklaşarak ona, sözcükleri kullanması için destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, cümle kurmakta zorlanıyorsa seçtiğiniz birkaç basit cümle ile sık tekrar yapabilirsiniz. Görsel kaynaklar kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.
- Etkinliği farklı ortamlarda günlük rutinler ve oyunlar sırasında, resimli kartlarla, farklı şekillerle, eylemlerle, nesnelere çeşitlendirerek kullanacağı sözcükleri zenginleştirebilirsiniz.
- Etkinliği gün içinde fırsat buldukça tekrarlayabilirsiniz.
- Bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzun önüne aynı kategoride yer alan (meyve, oyuncak, giysi, içecek vb.) 4-5 tane nesne koyunuz ve çocuğunuza “Bunlar ne?” diye sorunuz. Çocuğunuzun “giysi, oyuncak, yiyecek/yemek, içecek, hayvan” gibi bir kategoriyi ifade eden (içinde birbirinden farklı üyeleri barındıran ancak bu üyeler arasında benzerlik ya da ilgi bulunan) sözcükleri kullanıyor mu? Çocuğunuz üç denemenin ikisinde bu davranışları sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuz bu dönemde soru sözcüklerini kullanarak bilgi talep etmeye başlar. Çocuğunuza resimli kartı göstererek önce siz “Bu ne?” diye sorunuz. Ardından çocuğunuzun tepki vermesi için 5 saniye bekleyiniz.

2 Çocuğunuz, doğru tepki verdikten sonra pekiştiriniz, daha sonra yeni kartı onun seçmesini ve soru sormasını isteyiniz.

3 Çocuğunuzun “Bu ne?” diyerek gösterdiği karta bakınız ve bir süre bekledikten sonra çocuğunuzun sorusunu yanıtlayınız.

31-36
AY

KAZANIM: Bİ 1.29. Çevresinde gördükleri ile ilgili “Ne?,”“Nerede?,”“Kim?” sorularını sorar.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.24. Jest-mimik, sesleme ve/veya sözcük üretimi ile bilgi ister.
- AG 3. 27. “Ne?,” “kim?,” “nerede?” sorularını anladığını, işaret ederek ya da basit sözcüklerle soruyu cevaplayarak gösterir.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında “ne, nerede, kim?” sorularını kullanıyor mu? Not alınız. Bir hafta boyunca üç kez kullanıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Renkli resimli kitaplar.
- Çeşitli ilginç nesnelere/oyuncaklar.
- Aile fotoğrafları.

UYGULAMA

Çocuğunuz bu dönemde soru sözcüklerini kullanarak bilgi talep etmeye başlar. Örneğin uyandıığında ya da babasını görmediğinde “Baba nerede?” diyebilir, merak ettiği bir şeyi gösterip “Bu ne?” diyebilir, bir yabancı gördüğünde ya da kitap okurken bir resim gördüğünde “Bu kim?” diyebilir. Eğer henüz bu soruları kullanmıyorsa çocuğunuzun, ön koşul becerilerini yerine getirdiğinden emin olunuz. Ön koşul becerilere sahipse, hazırladığınız renkli, resimli kartlarla bir oyun oluşturabilirsiniz. Oluşturduğunuz bu oyunda hayvanlar, eşyalar, yiyecekler ve aile fotoğraflarından faydalanabilirsiniz. Bu fotoğrafları, aynı ölçülerde etkinlik kartına dönüştürünüz. Bu kartlardaki hayvan, eşya ve yiyeceklerden yararlanarak “Bu ne?” sorularını çalışabilirsiniz. Bunu yaparken kartı önce siz gösterip “Bu ne?” diye sorunuz sonra 5 saniye tepki için bekleyiniz. Şayet cevap veremez ise cevabı siz söyleyiniz. Daha sonra yeni kartı onun seçmesini ve soru sormasını isteyiniz. Unutmayın burada amaç çocuğunuzun “Bu ne?” sorusunu sormasıdır. Soruya doğru cevap veremezse siz doğru cevabı söyleyerek çocuğa model olunuz ve/veya verdiği cevabı bir sözcük ekleyerek genişletiniz. Daha sonra aile fotoğraflarından yararlanarak “Bu kim?” sorusunu çalışabilirsiniz. Çocuğunuz etkinlikte ilerledikçe her iki grup kartı karıştırıp arkasını çevirerek karışık da sormasını isteyebilirsiniz. “Nerede?” sorusunu çalışırken pencereyi kitaplardan yararlanabilirsiniz. Pencereyi kitaplar, bir fotoğraf/resim karesinde üzeri açılıp kapanabilen bir kart ile kapatılmış olan bir nesnenin bulunmasını sağlayan kitaplardır. Pencereyi kitaplar örneğin “Bu sayfada bir ördek var, bana ördeği bul, ördek nerede?” diyerek “Nerede?” sorusunu sormaya uygun materyallerdir. “Nerede?” sorusunu çalışırken hazırladığınız pencereyi kitap gibi etkinliklerle çocuğunuzun size “Nerede?” sorusunu sormasını isteyebilirsiniz. Bu ve benzeri materyallerle çocuğunuzdan üzeri açılıp kapanabilen bir kapakla saklanmış bir nesneyi bulmasını isteyebilirsiniz. Bu etkinliği keyifli bir oyunla da gerçekleştirebilirsiniz. Örneğin “sıcak-soğuk” oyunu gibi bir oyunla bir nesneyi saklayarak “Nerede?” diye sorabilirsiniz. Çocuğunuz sakladığınız yere yaklaştığında “sıcak”, uzaklaştığında “soğuk” diyerek eğlenceli bir oyun oynayabilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Günlük rutin ve etkinlikler sırasında her zaman sıra almaya özen gösteriniz. Çocuğunuz sırasını geçiştirmeyiniz. Gerekirse gerekirse model olarak tekrar bekleyiniz. Onu dinleyiniz.
- Çocuğunuzla yaptığınız sohbetlerin onun ilgisini çekecek nitelikte olmasına dikkat ediniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Uygulama öncesi, çocuğunuzun bakım, beslenme, uyku gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığından emin olunuz.
- Uygulama öncesi, seçtiğiniz oyuncak veya nesnelere çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuzun size, kitaba, oyuncuğa ve o an yaptığınız eyleme dikkatini verdiğinden emin olunuz.
- Uygulama sırasında, ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze olduğunuzdan emin olunuz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken, çocuğunuzun kullanacağı nesnelere ve oyuncaklara önceden dokunup onları tanımasına fırsat veriniz.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken kullandığınız kitabın resimlerini anlaması için detaylı olarak betimleyiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğunuzun konuşmasına engel bir durum varsa onu, söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi ve iletişim kurma çabası için gerekli durumlarda, fiziksel olarak destekleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitme yardımcısı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken yumuşak bir ses tonuyla ve gülümseyerek sözcükleri kullanması için destek veriniz.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, cümle kurmakta zorlanıyorsa seçtiğiniz birkaç basit cümle ile sık tekrar yapabilirsiniz. Görsel kaynaklar kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler yardımıyla, genelleme çalışmalarını sürdürünüz.
- Etkinlikte kullanmanızı önerdiğimiz pencereyi kitaplar yerine siz de evde birden fazla nesnenin olduğu ve belli bir kompozisyonu olan resimde bir nesnenin üzerini kartla kapatarak kendiniz de hazırlayabilirsiniz.
- “Ne?, Kim? Nerede?” oyununu üç farklı kutu içine koyduğunuz nesnelere de yapabilirsiniz. Örneğin üç farklı renk kutudan (kırmızı kutu içinde nesne resimleri “Ne?” sorusu için hazırlanmış olabilir. Sarı kutuda çocuğunuzun tanıdığı kişi fotoğrafları “Kim?” sorusu için hazırlanmış olabilir. Mavi kutu da olay resimleri “Nerede?” sorusu için hazırlanmış olabilir.) bir kart seçip karşılıklı soru-cevap oyunu oynanabilir.
- Uygulamayı gün içinde sık sık tekrarlayabilirsiniz.
- Uygulama sonrası, bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz konuşmalarında bir hafta boyunca üç kez “ne, nerede, kim?” sorularını kullanıyor mu? Not alınız. Kullanıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bu kazanımı çalışırken seçtiğiniz sohbet konusunun çocuğun gelişimine uygun olması ve çocuğun ilgisini çeken bir konu olması önemlidir.

2 Çocuğunuz arabalarla/ hayvanlarla ilgileniyorsa “Bunun 4 kapısı/4 ayağı var.” diyerek çocuğunuza gösterdikten sonra çocuğunuzun tepki vermesi için 5 saniye bekleyiniz.

3 Çocuğunuz “4 ayak” diyerek, söylediğinizi tekrarlayarak hayvanın ayaklarını gösterebilir ve “ayak” diyebilir.

4 Siz de “Evet 4 ayağı, 1 kuyruğu var.” diyerek cümlesini tekrarlayıp genişletiniz.

**31-36
AY**

KAZANIM: Bİ 1.30. Sohbeti sürdürebilmek için yetişkinin söylediğinin bir bölümünü tekrar eder.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- Bİ 1.27. Sohbeti tekrarlar veya yardımla birkaç sıra alarak sürdürür.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz karşılıklı sohbette, sohbeti sürdürebilmek için karşısındaki kişinin söylediğinin bir kısmı tekrar ediyor mu, not alınız. Üç sohbet denemesinin ikisinde yapıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Renkli, resimli kitaplar.
- Çeşitli ilginç nesnelere.
- Oyuncaklar.

UYGULAMA

Çocuğunuz bu dönemde karşılıklı sohbette en az birkaç sıra alarak sohbet etmeye başlar ancak yine de sizin sıra alma hızınıza ve sohbet konularını devam ettirebilme becerinize ayak uydurmakta zorlanır ve bu nedenle söylediklerinizin bir kısmını tekrar eder ki bu ekolali değildir. Çocuğunuz genellikle bu davranışı sıra kendisine geldiğinde başlangıçta sırasını savmak sonraları da sıra ona geldiğinde hem aynı sohbet konusunda kalabilmek için hem de bu sırada ne söyleyeceğini bulabilmek için yapar ve bu çok doğaldır.

Bu kazanımı çalışırken seçtiğiniz sohbet konusunun çocuğunuzun gelişimine uygun olması ve ilgisini çeken bir konu olması önemlidir. Örneğin önünüze bir kutu araba/bebek/hayvan olarak çocuğunuzun incelemesi için ona fırsat verebilir sonra da ilgilendiği nesnelere üzerinden sohbete başlayabilirsiniz. Örneğin çocuğunuz, arabalarla ya da hayvanlarla ilgileniyorsa "..... (çocuğun adı) bak, arabanın 4 kapısı var/atın 4 ayağı var." diyerek oyuncu çocuğunuzla gösterdikten sonra tepki vermesi için 5 saniye bekleyiniz ve çocuğunuzun cevap vermesini beklediğinizi jest ve mimiklerinizle ya da "Eveet gibi sözcüklerle belli ediniz. Çocuğunuz "4 kapı ya da 4 ayak" diyerek söylediğini tekrarlayarak daha sonra arabanın tekerleklerini ya da hayvanın ayaklarını gösterebilir ve "tekerlek/ayak ya da 4" diyebilir. Siz de "Evet, arabanın 4 kapısı ve 4 tekeri var/atın 4 ayağı var." diyerek cümlesini tekrarlayarak genişletiniz. Bu tekrarlar ekolali* şeklinde söylenenlerin tamamının ya da bir kısmının sürekli tekrarı şeklinde olmamalıdır. Çocuğunuz bu tekrarları sohbeti sürdürmek ve yeni bir bilgi eklemeye önce ara sıra sohbetin doğal akışı içinde yapıyor olmalıdır.

Ekolali*: Söylenenlerin tamamını ya da bir kısmını hemen ya da bir süre sonra çoğunlukla aynı ses tonuyla tekrar edilmesidir. Örn. "Nasılsın?" denildiğinde "Nasılsın?" diyerek cevap vermek vb.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Günlük rutin ve etkinlikler sırasında her zaman sıra almaya özen gösteriniz. Çocuğunuzun sırasını geçiştirmeyiniz. Gerekirse model olarak tekrar bekleyiniz. Onu dinleyiniz.
- Çocuğunuzla yaptığınız sohbetlerin onun ilgisini çekecek nitelikte olmasına dikkat ediniz.
- Etkinlik sırasında, yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Uygulama öncesi, seçtiğiniz oyuncak veya nesnelere çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuzun size, kitaba, oyuncuğa ve o an yaptığınız eyleme dikkatini verdiği için emin olunuz.
- Uygulama sırasında, ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze olduğunuzdan emin olunuz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARILAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken, çocuğun etkinlikte kullanacağı nesnelere ve oyuncaklara önceden dokunup onları tanımasına fırsat veriniz. Benzer şekilde, etkinlik sırasında çocuğa bir soru sorduğunuzda ona model olarak nesne veya oyuncuğa dokunmasına izin veriniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğun konuşmasına engel bir durum varsa onu, söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi ve iletişim kurma çabası için gerekli durumlarda, fiziksel olarak destekleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, cümle kurmakta zorlanıyorsa seçtiğiniz birkaç basit cümle ile sık tekrar yapabilirsiniz. Görsel kaynaklar kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.
- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürünüz.
- Etkinliği çocuğunuzun diğer aile üyeleriyle (örneğin teyze, baba, dede, kardeş vb.) gerçekleştirmesini sağlayınız.
- Çocuğunuzla birlikte park, bahçede gezerken gördüğünüz bir olayı (örneğin sokaktaki yol yapım çalışması, parka çiçek ekimi, bir sokaktaki evin eşyaların taşınması vb.) olayı görmeyen birine birlikte anlatabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzun bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz karşılıklı sohbette, sohbeti sürdürebilmek için karşısındaki kişinin söylediğinin bir kısmını üç sohbet denemesinin ikisinde tekrar ediyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Üç kişiden oluşan bir sohbet ortamı oluşturun ve çocuğunuzun üçüncü kişi ile etkileşime geçmesi için onun ilgisini çekecek (birlikte oyuncakları yıkama, puding yapma vb.) bir faaliyet hazırlayınız.

3 Çocuğunuz dokunarak, sesini yükselterek, çekiştirerek, söylediklerini tekrar ederek tepki almaya çabalıyorsa üçüncü kişi dönüp, tepki vererek bu durumu pekiştirmelidir.

2 Ardından üçüncü kişiyle (baba/abla/ağabey) etkileşim başlatınız. Üçüncü kişi (baba/abla/ağabey) çocuğunuzun iletişim kurmak için gösterdiği ilk girişimlere tepki verdikten sonra tepkisiz kaldığında, çocuğunuzunuzu gözlemleyiniz.

31-36
AY

KAZANIM: Bİ 1.31. İletişim talebine tepki almak için dokunarak, daha yüksek sesle konuşarak ya da söylediklerini tekrar ederek ısrarcı olur.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- SOİ 2.6. Sözel ifadeleri anlamak için ipucu almak amacıyla kendisi ile konuşan kişinin yüzünü dikkatle izler.
- Bİ 1.28. Anlaşılmadığında hayal kırıklığı veya üzüntü yaşadığını gösterir.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz karşılıklı sohbette tepkisiz kaldığınızda, üç denemenin ikisinde iletişim talebine tepki almak için dokunarak, daha yüksek sesle konuşarak ya da söylediklerini tekrar ederek ısrarcı oluyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Çocuğunuz bu dönemde iletişimin karşılıklı olduğunun bunun bir etki-tepki ilişkisi içinde gerçekleştiğini kavramaya başlar. Daha önceki dönemde anlaşılmadığında üzüлp, hayal kırıklığı yaşaması gibi bu döneme geldiğinde de anlatmak istediğinin anlaşılıp anlaşılmadığına ilişkin dönüt almak önemli hâle gelir. Çocuğunuz artık bu dönemde iletişimi sürdürmek ve aktif olarak karşılıklı bir iletişimi gerçekleştirmek için dokunarak, daha yüksek sesle konuşarak ya da söylediklerini tekrar ederek ısrarcı olur.

Bu dönemde çocuğunuz henüz bu davranışları sergilemiyorsa üç kişiden oluşan bir sohbet ortamı oluşturun ve çocuğunuzun üçüncü kişiyle etkileşime geçmesi için onun ilgisini çekecek örneğin birlikte oyuncakları yıkama, puding yapma gibi eylem ve nesnelere ilişkin oluşan bir bağlam oluşturunuz. Ardından üçüncü kişiyle (baba/abla/ağabey) karşılıklı etkileşim başlatınız. Üçüncü kişi (baba/abla/ağabey) çocuğunuzun ilk birkaç iletişime tepki verdikten sonra tepkisiz kaldığında çocuğunuzun gözlemleyiniz. Çocuğunuz dokunarak, sesini yükselterek, çekiştirerek, söylediklerini tekrar ederek tepki almaya çabalıyorsa üçüncü kişi dönüp, tepki vererek bu durumu pekiştirmelidir. Çocuğunuzun böyle bir girişimi olmuyorsa siz ona model olarak üçüncü kişi ile iletişime geçiniz ve çocuğunuzun sizi izlediğinden emin olduktan sonra, üçüncü kişi, bu sefer size karşı tepkisiz kalsın. Siz, üçüncü kişiden tepki alabilmek için ona dokunarak, daha yüksek sesle konuşarak ya da üçüncü kişinin söylediklerini tekrar ederek çocuğunuzun model olunuz. Çocuğunuzun tepki vermediği durumlarda tepki vermesini sağlamak için hafifçe omzuna dokunarak, çenesinden çevirerek, söylediklerinizi tekrar ederek çocuğunuzun karşılıklı iletişimde tepki vermesinin önemli olduğunu kavramasını sağlayınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Günlük rutin ve etkinlikler sırasında her zaman sıra almaya özen gösteriniz. Çocuğunuzun sırasını geçiştirmeyiniz. Gerekirse gerekirse model olarak tekrar bekleyiniz. Çocuğunuzun dinlemeye özen gösteriniz.
- Etkinlik sırasında, yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Uygulama öncesi, seçtiğiniz oyuncak veya nesnelere ilişkin çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuzun size, kitaba, oyuncaya ve o an yaptığınız eyleme dikkatini verdiğinden emin olunuz.
- Uygulama sırasında, ses tonunuzun yumuşak, sevecen ve coşkulu olması gerektiğine dikkat ediniz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze olduğunuzdan emin olunuz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken etkinliğe üçüncü bir kişi dâhil edilmişse çocuğunuzun ona dokunarak tanınmasını sağlayınız. Etkinlik sırasında, çocuğunuzun diğer yetişkinin oturduğu yeri belirtiniz.
- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken işlem basamaklarını çocuğunuzun betimleyerek açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğun konuşmasına engel bir durum varsa onu, söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi ve iletişim kurma çabası için gerekli durumlarda, fiziksel olarak destekleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, cümle kurmakta zorlanıyorsa seçtiğiniz birkaç basit cümle ile sık tekrar yapabilirsiniz. Görsel kaynaklar kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürünüz.
- Uygulama sonrası bu etkinliği gün içinde tekrarlayınız.
- Bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.
- Bu etkinliği çocuğunuzun diğer aile üyeleriyle (örneğin teyze, baba, dayı vb.) gerçekleştirmesine fırsat veriniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuz bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz karşılıklı sohbette tepkisiz kaldığınızda, üç denemenin ikisinde iletişim talebine tepki almak için dokunarak, daha yüksek sesle konuşarak ya da söylediklerini tekrar ederek ısrarcı oluyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

31-36
AY

KAZANIM: DBS 4.18. Yapım ekleri ile "şeker", "şeker-ci" gibi yeni isimler üretir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- SÜ 3.9. En az 50 tane sözcük (isim, fiil, sıfat) kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Yapım eklerini kullanıyor mu? Kullanıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Yapım ekleri bir sözcükten başka bir sözcük üretmek için kullanılan eklerdir. Bu ekler yeni sözcükler üretmeye yarar. Yapım ekleri isim yapan yapım ekleri ve fiil yapan yapım ekleri olarak gruplandırılır. Örneğin şeker-şekerlik, kömür-kömürlük, çay-cı, sanat-çı, Türk-çe isimden isim dondur-ma, as-ma, giy-ecek, dol-muş fiilden isim su-lamak, göz-lemek isimden filele dönüştürmede sık kullanılan yapım eklerine örnek verilebilir.

Çocuğunuz bu dönemde artık dilde giderek daha yetkin hâle gelmeye ve farklı sözcükler üretmeye başlar. Şeker sözcüğünden şekerlik ya da şekerçi gibi sözcükler üretmeye başlar. Çocuğunuz şekerlik sözcüğünün şeker konan kap, şekerçi sözcüğünün de şeker satan kişi olduğunu ve şeker sözcüğü ile ilişkili ancak farklı anlamları olan sözcükler olduğunu anlar. Çocuğunuza bol yaşantı ve dil girdisi sunarak bu yapıyı edinmesini kolaylaştırabilirsiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlikler sırasında her zaman sıra almaya özen gösteriniz. Çocuğunuzun sırasını geçiştirmeyiniz. Gerekirse model olarak tekrar bekleyiniz. Çocuğunuzu etkinlikler sırasında dinleyiniz.
- Çocuğunuzla yaptığınız sohbetlerin onun ilgisini çekecek nitelikte olmasına dikkat ediniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuzun size, kitaba, oyuncaya ve o an yaptığınız eyleme dikkatini verdiğiinden emin olunuz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze olduğunuzdan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz yapım eklerini doğru kullanıyorsa onu alkışlayarak, başını okşayarak veya ona yiyecek vererek çocuğunuzu pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği yaparken çocuğun anlamasını desteklemek amacıyla ona, uygulayacağınız işlem basamaklarını betimleyiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğun konuşmasına engel bir durum varsa onu, söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi ve iletişim kurma çabası için gerekli durumlarda, fiziksel olarak destekleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, görsel kaynaklar (nesne kartları vb.) kullanmanız da işinizi kolaylaştıracaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliğe çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile devam ederek genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.
- Uygulamayı gün içinde uygun bağlamlarda fırsat buldukça tekrarlayabilirsiniz.
- Uygulama sonrası bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Yapım eklerini kullanıyor mu? Kullanıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Pek çok ebeveyn çocuklarının konuşmasının anlaşılır olduğunu düşünebilir.

2 Çocuğunuzun kendini daha iyi ifade edebilmesinin yolu, anlaşılabilirliğinin giderek artmasından geçmektedir.

3 Çocuğunuzun konuşmasının değerlendirilmesi, onunla daha az görüşen bir kişi tarafından yapılırsa değerlendirme daha nesnel olacaktır.

KAZANIM: FEA 2.11. Konuşmasının %80'i anlaşılır sözcüklerden oluşur.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- FEA 2.8. Konuşmasının en az yarısı yabancılar tarafından anlaşılacak şekilde konuşur.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Aile dışından/yabancı (çocuğunuzu her hafta görmeyen) bir kişiye çocuğunuzun konuşmasının ne kadarını anladığını sorunuz. Farklı zamanlarda üç farklı sohbet bağlamında gerçekleşen bu diyaloglarda yabancı kişi çocuğunuzun konuşmasının %80'ini (yaklaşık 10 sözcüğün 8'ini) anlıyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Çocuğunuzun sağlıklı ve anlaşılır bir iletişim kurabilmesinde anlaşılabilir bir konuşmaya sahip olması önemlidir. Ancak pek çok ebeveyn çocuklarının konuşmasının anlaşılır olduğunu düşünebilir. Ebeveynler çocuklarını çok iyi tanıdıklarından ne demek istediklerini başkalarına göre çok daha rahat anlayabilirler. Oysa çocuklarınızın kendini daha iyi ifade edebilmesinin yolu, anlaşılabilirliklerinin giderek artmasından geçmektedir. Çocuğunuzun konuşmasının değerlendirilmesi, onunla daha az görüşen bir kişi tarafından yapılırsa değerlendirme daha nesnel olacaktır. Çocuğunuzun kısmen yabancı olan bu kişi ile iletişim kurmaktan çekinmesi normaldir. Bu kazanımda amaç çocuğunuzun bu kişi ile iletişim kurması değil konuşmasının anlaşılabilirliğini belirlemektir. Bu nedenle bu kişi çocuğunuzun sizinle (anne-baba), kardeşi ya da anneannesi gibi tanıdıkları ile kurduğu iletişimi dinleyebilir ve anlaşılabilirliğini değerlendirebilir.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik sırasında, çocuğunuz yabancılarla iletişim kurarken onun yanından ayrılmamaya, yabancıların çocuğunuza dokunarak aşırı samimi davranışlarda bulunmamasına özen gösteriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz yabancı birisi ile iletişim kurmak istemiyorsa ısrar etmeyiniz. Çocuğunuzun yabancı kişi ile iletişime istekli olup olmadığını dikkate alınız.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun iletişim kurma çabalarına müdahale etmeyiniz.
- Etkinlik sırasında, iletişim kurduğu kişi, çocuğunuzun söylediklerini anlamadığında, çocuğunuza yalnızca sizden işaret ederek, bakarak, söyleyerek yardım isterse yardımcı olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun yabancı bir kişi ile kurduğu iletişimi siz sonlandırmayınız. İletişimi, çocuğunuz sonlandırmaya kadar bekleyiniz.
- Etkinlik sonunda çocuğunuzun yabancı bir kişiyle iletişim kurma çabasını, gülümseyerek, "Aferin." diyerek, başını okşayarak veya yiyecek vererek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında çocuğun iletişim kurma çabalarını olumlu olarak kabul ediniz ve çocuğun iletişim kurduğu kişiye dönmesini sağlayarak ona, iletişim kurduğu kişiyi betimleyiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, etkinlik sırasında iletişime geçmesi için ihtiyacı varsa fiziksel destek veriniz (Örneğin kucağınıza alınız, bebek arabasını yaklaştırınız.).
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinlik sırasında konuşmasa bile iletişim kurma çabasını olumlu olarak kabul ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı günlük rutinler ve oyunlar sırasında gerçekleştirerek çocuğunuzu gözlemleyebilirsiniz.
- Bu etkinliği çocuğunuzun günün farklı zamanlarında farklı yetişkinler ile gerçekleştirmesini sağlayabilirsiniz.
- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyebilirsiniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda (örneğin marketteyken, pazardayken, parktayken vb.) gerçekleştiriniz.

SON DEĞERLENDİRME

Aile dışından/yabancı (çocuğunuzu her hafta görmeyen) bir kişiye çocuğunuzun konuşmasının ne kadarını anladığını sorunuz. Farklı zamanlarda üç farklı sohbet bağlamında gerçekleşen bu diyaloglarda yabancı kişi çocuğunuzun konuşmasının %80'ini (yaklaşık 10 sözcüğün 8'ini) anlıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

31-36
AY

KAZANIM: FEA 2.6. /m/, /n/, /p/, /b/, /t/, /d/, /k/ ses birimlerini doğru üretir.
FEA 2.9. /g/, /y/ ses birimlerini doğru üretir.
FEA 2.10. /ç/, /ş/, /l/, /y/ ses birimlerini doğru üretir.
FEA 2.12. /c/, /j/, /f/, /v/, /s/, /z/, /h/ ses birimlerini doğru üretir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- DAE 1.3. Ses çıkararak insan ya da nesneye bakar.
- DAE 1.8. Çevresinde duyduğu sese dikkatini verir.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzun bir hafta boyunca, gün içinde gözlemleyiniz. Çocuğunuz sizinle ya da bir başkasıyla konuşurken hedef ses birimlerini doğru üretiyor mu? Üretiyorsa ilgili kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

UYGULAMA

Seslerin ediniminde evrensel bir sıra vardır yani hangi dil ediniliyor olursa olsun seslerin ediniminde aynı sıra söz konusudur. Çocuğunuzun ses birimlerini verilen dönemlerde doğru üretmesi beklenir. Ancak bazen bazı bebekler/ çocuklar üretmek istedikleri hedef sesi üretemeyebilir ve ona yakın başka bir ses üretebilirler bu duruma "Ses Bilgisel Edinim Stratejileri" adı verilmektedir ve tamamen normaldir. Çocuğunuz bu sesleri üretemiyor ya da tutarlı üretemiyorsa sizin yapmanız gereken öncelikle ona, doğru üretimde model olmaktır. Ancak çocuğunuzun sizin söylediklerinizi tekrar etmesi için zorlamayınız. Bununla birlikte ses bilgisel gelişim 4-5 yaşlarına kadar devam eder ve daha sonra son bulur. Çocuğunuz bu yaşta sonra hâlâ "Ses Bilgisel Edinim Stratejileri"ni kullanmaya devam ederse ve kazanımı gerçekleştiremezse mutlaka bir dil ve konuşma terapistine danışmanız gerekir.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Bu etkinliği gerçekleştirmeden önce çocuğunuzun sıklıkla model olunuz. Çocuğunuzun sizi taklit etmesi için ısrar etmeyiniz.
- Çocuğunuzun model olduktan sonra sizi taklit etmesi ve konuşması için süre veriniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sizi tekrar etmesi için zorlamayınız.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun doğru ses üretimini gerçekleştirmesine yönelik tekrarları sık sık yapmayınız ve çocuğunuzun, sesi çıkarma çabalarını da olumlu olarak kabul ediniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sesleri üretme çabalarını ve sesleri doğru üretmesini gülümseyerek, "Aferin." diyerek, alkışlayarak, başını okşayarak veya yiyecek vererek pekiştiriniz.
- Çocuğunuz 4-5 yaşında hâlâ konuşma seslerini (/r/ sesi hariç) doğru üretmiyorsa bir dil ve konuşma terapistinden destek alınız.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuğa, etkinlik sırasında faydalanacağı nesnelere, oyuncakları ve kişileri betimleyerek tanıttınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken ihtiyacı olduğu durumlarda çocuğa fiziksel destek sağlayınız (Örneğin kucağınıza alınız, bebek arabasını yaklaştırınız.).
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinlik sırasında doğru üretme bile sesi çıkarma çabalarını olumlu olarak kabul ediniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Kazanımı çocuğunuzun yaşı ilerledikçe belli aşamalarda etkinliklerle geliştirebilirsiniz.
- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile çalışmalarını çeşitlendirebilirsiniz.
- Etkinliği günlük rutinler içinde, oyunlarda her fırsatta uygulayarak çocuğunuzun gözlemleyebilirsiniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda gerçekleştiriniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzun gün içerisinde bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz sizinle ya da bir başkasıyla konuşurken hedef ses birimlerini doğru üretiyor mu? Üretiyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Bu etkileşimlerin doğal ve sık olması için de çocuğunuzun aşına olduğu komşularınızdan, arkadaşlarınızdan, alışveriş yaptığınız satıcıdan yardım alabilirsiniz.

2 Önce siz, üçüncü kişiye kendinizi tanıtarak çocuğunuza model olunuz.

3 Daha sonra üçüncü kişinin adını ve soyadını sorarak çocuğunuza model olunuz.

4 Çocuğunuzdan adını ve soyadını söylemesini isteyiniz ve çocuğunuzun doğru cevabını pekiştiriniz.

31-36
AY

KAZANIM: SÜ 3.12. Sorulduğunda adını ve soyadını doğru olarak söyler.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- SÜ 3.7. Kendinden söz ederken adını kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzun siz ya da aşına olduğu bir kişi "Benim adım ve soyadım ....., senin adın ve soyadın ne?" diye sorduğunda, çocuğunuz üç denemenin ikisinde doğru yanıt verirse bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

-

UYGULAMA

Çocuğunuza kendi adınızı ve soyadınızı söyleyiniz ve ona da adını ve soyadını sorunuz. Doğru yanıt vermezse siz, ona adını ve soyadını söyleyerek model olunuz. Bu etkileşimlerin doğal ve sık olması için de çocuğunuzun aşına olduğu komşularınızdan, arkadaşlarınızdan, alışveriş yaptığınız satıcıdan yardım alabilirsiniz. Örneğin bu kişiye önce kendinizi tanıtıp sonra onun adını ve soyadını sorarak çocuğunuza model olunuz. Daha sonra çocuğunuzdan da adını ve soyadını söylemesini talep edebilirsiniz. Bunu bir rutin hâline getirerek çocuğunuz için kazanımını kolaylaştırabilirsiniz. Bu kazanımı desteklemek için çocuğunuzun odasının kapısına, elbise dolabına, oyuncak dolabına, ona ait yerlere fotoğrafini yapııştırarak altına adını ve soyadını yazmanız da ona yardımcı olacaktır.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik sırasında, her zaman sıra almaya özen gösteriniz. Çocuğunuzun sırasını geçiştirmeyiniz, bekleyiniz gerekirse model olunuz ve tekrar bekleyiniz. Çocuğunuzun dinleyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun adını soyadını söylemesi için çok fazla ısrar etmeyiniz, onu zorlamayınız.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuzun sizi ve iletişim kurduğunuz başka bir kişiyi rahatlıkla görebileceği bir pozisyonda olduğundan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, etrafta çocuğunuzun dikkatini dağıtacak nesne, oyuncak veya ses kaynağının olmadığından emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuz kendisine sorulduğunda adını ve soyadını doğru olarak söylediye gülümseyerek, alkışlayarak, kafasını okşayarak veya yiyecek vererek çocuğunuzun pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinlik yaparken adını ve soyadını sorduğunuz üçüncü kişiyi betimleyiniz, kişinin mekândaki konumu konusunda çocuğunuza bilgi veriniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğun konuşmasına engel bir durum varsa onu, söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi ve iletişim kurma çabası için gerekli durumlarda, fiziksel olarak destekleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, aile albümü ile sık tekrar yapabilirsiniz. Görsel kaynaklar kullanmanız işinizi kolaylaştırır. Bu şekilde herkesin bir adı ve soyadı olduğunu resimlerle eşleyerek kavraması kolaylaşacaktır.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürünüz.
- Etkinliği gün içinde fırsat buldukça uygun başlangıçlarda tekrarlayınız.
- Bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuza siz ya da aşına olduğu bir kişinin "Benim adım ve soyadım ....., senin adın ve soyadın ne?" diye sormasını isteyiniz. Üç denemenin ikisinde doğru yanıt verirse bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuz bu dönemde temel eylemler ve bu eylemlerin neden ve sonuçları arasındaki ilişkiyi anlamaya ve ifade etmeye başlar.

2 Bu amaçla, oyuncak bebeği elinize alarak çocuğunuza "Bebeğimize acıkmış, ne yapalım?" diye sorunuz. Çocuğunuzun tepki vermesi için 5 saniye bekleyiniz.

3 Çocuğunuzun doğru tepkisini onaylayarak "Aferin, bir tabak mama verelim." diye genişletiniz.

31-36
AY

KAZANIM: SÜ 3.11. "Acıktığında, üşüdüğünde, susadığında ne yaparsın?" sorularına doğru olarak yanıt verir.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- SÜ 3.23. Sorulduğunda eylem ile ilişkili nesneyi gösterir.
- SÜ 3.27. "Ne", "kim", "nerede?" sorularını anladığını, işaret ederek ya da basit sözcüklerle soruyu cevaplayarak gösterir.
- Bİ 1.26. Gördüğü olaylar hakkında konuşur.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuza "Acıktığında, üşüdüğünde, susadığında ne yaparsın?" diye sorduğunuzda doğru yanıt verirse bu kazanım için artı veriniz. "Acıktığında ne yaparsın?" sorusu için "yerim, yemek yerim, annem yemek hazırlar, ekmek/kek yerim", "Üşüdüğünde ne yaparsın?" sorusu için "Giyinirim, hırka/palto giyerim, battaniye örterim." ya da "Susadığında ne yaparsın?" sorusu için "Su içerim, sulu birşey içerim." gibi cevapları veriyorsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Oyuncak bebek/pelüş oyuncak.
- Evcilik malzemeleri.

UYGULAMA

Çocuğunuz bu dönemde temel eylemler ve bu eylemlerin neden ve sonuçları arasındaki ilişkiyi anlamaya ve ifade etmeye başlar. Çocuğunuz henüz bu aşamayı gerçekleştiriyorsa günlük rutin ve yaptığınız eylemlerin neden-sonuç ilişkisini kurmasını sağlayınız. Örneğin "Acıktığım için yemek yiyorum.", "Susadım su içeyim." ya da "Üşüyorum üstüme kalın bir şey giyeyim." gibi ifadeleri uygun bağlamlarda kullanmanız önemlidir. Bu ve benzeri ilişkileri "Yağmur yağıyor şemsiyemizi alalım.", "Yuruldum, oturayım.", "Uyuyayım." gibi sözelleştirerek çocuğunuzun deneyimlerini artırınız.

Bu denemeleri sıklıkla ve keyifle gerçekleştirmenin en kolay yolu oyundur. Bu amaçla oyuncak bebek/pelüş hayvan ve evcilik malzemeleriyle "Bebeğim acıkmış, ne yapalım?" diye sorunuz. Çocuğunuzun tepki vermesi için 5 saniye bekleyiniz. Tepki vermezse ya da yanlış tepki verirse örneğin "Mama/çorba/yemek verelim." diyerek model olunuz. Çocuğunuz sizi model aldığı anda "Mama verelim." dediğinde onaylayarak "Aferin ..... (çocuğun adı), bebeğim acıkmış ona bir tabak mama verelim." gibi genişletin ve oyunu sürdürünüz. Diğer soruları da benzer şekilde çalışınız.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlik sırasında, her zaman sıra almaya özen gösteriniz. Çocuğunuzun sırasını geçiştirmeyiniz, bekleyiniz. Çocuğunuzun dinleyiniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun ilgisini çekecek nitelikte olmasına özen gösteriniz.
- Yaptığınız sohbetlerin çocuğunuzun yaş ve gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat ediniz.
- Uygulama öncesi, seçtiğiniz oyuncak veya nesnelere çocuğunuzun yumruğundan daha büyük olduğundan emin olunuz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuzun size, kitaba, oyuncaca ve o an yaptığınız eyleme dikkatini verdiğiinden emin olunuz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze olduğunuzdan emin olunuz.
- Çocuğunuz, etkinlik sırasında "Acıktığında, susadığında, üşüdüğünde ne yaparsın?" sorularına doğru yanıt vermişse onu alkışlayarak, "Aferin." diyerek, başını okşayarak veya yiyecek vererek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken, çocuğun etkinlikte kullanacağı nesnelere ve oyuncaklara önceden dokunup onları tanımasına fırsat veriniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğun konuşmasına engel bir durum varsa onu, söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi ve iletişim kurma çabası için gerekli durumlarda, fiziksel olarak destekleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği çalışırken işinizi kolaylaştırmak için görsel kaynaklar kullanabilirsiniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinlikten sonra çocuğunuzun ilgisini çeken farklı nesne, kişi ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.
- Etkinlik sonrası bu etkinliği genellemek için gün içinde sık sık tekrarlayabilirsiniz.
- Etkinliği çocuğunuzla diğer aile üyelerinin (örneğin baba, anneanne, teyze, kardeş vb.) de gerçekleştirmelerine fırsat verebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuza "Acıktığında, üşüdüğünde, susadığında ne yaparsın?" diye sorduğunuzda doğru yanıt verirse bu kazanım için artı veriniz. "Acıktığında ne yaparsın?" sorusu için "Yemek yerim, annem yemek hazırlar, ekmek/kek yerim.", "Üşüdüğünde ne yaparsın?" sorusu için "Giyinirim, hırka/palto giyerim, battaniye örterim." ya da "Susadığında ne yaparsın?" sorusu için "Su içerim." gibi cevaplıyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

31-36
AY

KAZANIM: SÜ 3.13. En az 250 tane sözcük (isim, fiil, sıfat) kullanır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunuzun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- SÜ 3.9. En az 50 tane sözcük (isim, fiil, sıfat) kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapıyor mu?

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz siz model olmadan ya da sizi taklit etmeden kendiliğinden en az 250 tane sözcük (isim, fiil, sıfat) kullanıyor mu? Not alınız. Davranışı sergiliyorsa bu kazanım için artı veriniz. Çocuğunuzun kullandığı 250 sözcüğünün hepsinin isim olmamasına bir kısmının fiil ya da sıfat olmasına dikkat ediniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Günlük rutin ve etkinlikler sırasında kullanılan nesnelere.
- Resimli hikâye kitapları.
- Oyuncaklar.

UYGULAMA

Çocuğunuzun sözcük dağarcığının artmasının yanı sıra bu dağarcığın farklı sözcük türleri ile zenginleşmesi önemlidir. Sözcükler farklı türlerden zenginleştiğinde cümleler de uzamaya başlar. Bu nedenle iletişim kurarken sadece çevrenizde gördüğünüz nesnelere adlandırmak yerine gerçekleşen eylemleri ve nitelendirme sözcüklerini de kullanmanız önemlidir. Örneğin sadece "aslan" demek yerine "kızgın aslan" ya da "Aslan zıpladı." demek çocuğunuzun farklı tür sözcükleri de dağarcığına katmasını sağlayacaktır. Çocuğunuzun sözcük dağarcığını artırmaya çalışırken ilgilerini, motivasyonunu takip etmek, bu ilgileri adlandırmak işinizi kolaylaştıracaktır. Çünkü insanın öğrenmeye en açık olduğu an motive olduğu anlardır.

"SÜ 3.9." etkinlik kartındaki gibi çalışmayı sürdürünüz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinliği farklı günlük rutinler ve oyunlar sırasındaki iletişimlerde, farklı hikâye kitaplarına ya da *sıralama kartlarına** bakarak uygulamayı ve gözlemlemeyi deneyiniz.
- Etkinlik sırasında, çocuğunuza sorular sorarak onu sözcükleri kullanması için cesaretlendiriniz.
- Etkinlikleri mümkün olduğunca farklı zamanlarda ve ortamlarda gerçekleştiriniz.
- Hedef davranışı sözcük kullanımı sayısının artmasını sağlayacak şekilde iletişimde yeni sözcüklerin tekrarlı kullanımıyla çocuğunuzun sözcük dağarcığını geliştiriniz.

Sıralama Kartı: Karakterler, yer, zaman ve olayların yer aldığı, olayların giriş gelişme ve sonuç bölümünü içerecek şekilde sıralandığı kartlar dizisidir.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuzun, hakkında konuştuğunuz nesne, oyuncak veya resim hakkında bilgi edinmesi için ona, mekân içindeki konumunu betimleyerek açıklayınız.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğun konuşmasına engel bir durum varsa onu, söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi ve iletişim kurma çabası için gerekli durumlarda, fiziksel olarak destekleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuza gülümseyerek yaklaşım, yumuşak bir ses tonuyla konuşarak ona, sözcükleri kullanması için destek veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinliği farklı ortamlarda günlük rutinler ve oyunlar sırasında, resimli kartlarla, hikâye kitaplarıyla farklı şekillerle, eylemlerle, nesnelere çeşitlendirerek kullanacağı sözcükleri zenginleştirebilirsiniz.
- Bu denemeyi günün farklı zamanlarında farklı kişilerle (örneğin anne, baba, anneanne vb.) gerçekleştiriniz.
- Bu hedef davranışı "SÜ 3.1. İletişim sırasında tutarlı olan, anlamlı en az bir sözcük üretir." ve "SÜ 3.6. İletişim sırasında kendiliğinden en az 20 sözcüğü doğru olarak kullanır." kazanımıyla ilişkilendirebilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzu bir hafta boyunca gözlemleyiniz. Çocuğunuz siz model olmadan ya da sizi taklit etmeden kendiliğinden en az 250 tane sözcük (isim, fiil, sıfat) kullanıyor mu? Not alınız. Davranışı sergiliyorsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

1 Çocuğunuzun sizi dinlemesi, anlattığınız öyküyü ve sırasını belleğinde tutması, daha sonra da bunu kendi cümleleri ile size anlatabilmesi dilde yeterliğin önemli bir göstergesidir.

2 Kitap okumaya başlamadan önce çocuğunuza sizi dikkatli dinlemesini ve daha sonra öyküyü kısaca anlatmasını isteyeceğinizi söylemek uygundur. Kitabı okurken resimlerini göstermek ve sorular sormak çocuğunuzun daha sonra öyküyü hatırlamasını kolaylaştıracaktır.

3 Çocuğunuzla kısa bir öyküyü birlikte okuduktan sonra "Aklında kalanları bana anlatır mısın? Ne oldu bu öyküde?" diyerek anlatmasını isteyiniz ve çocuğunuzun doğru tepkilerini pekiştiriniz.

KAZANIM: SÜ 3.14. Dinlediği bir öyküyü kendi cümleleriyle anlatır.

ÖN KOŞULLAR: Çocuğunun alttaki kazanımı yerine getirdiğinden emin olunuz.

- B1 1.26. Gördüğü olaylar hakkında konuşur.
- SÜ 3.13. En az 250 tane sözcük (isim, fiil, sıfat) kullanır.

DEĞERLENDİRME

Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuzla “Beni dikkatle dinle! Şimdi sana bir öykü anlatacağım ve sonra da bana bu öyküyü anlatmanı isteyeceğim. Hazır mısın?” dedikten sonra çocuğunun ilgisini çekebilecek kısa bir öykü anlatınız ve çocuğunuzdan bu öyküyü size anlatmasını isteyiniz. Dinlediği öyküyü ana hatlarıyla, kendi cümleleri ile anlatırsa bu kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Renkli, resimli hikâye kitabı ve hikâye kitabının resimlerinden oluşan kartlar.

UYGULAMA

Çocuğunuzun sizi dinlemesi, anlattığınız öyküyü ve sırasını belleğinde tutması, daha sonra da bunu kendi cümleleri ile size anlatabilmesi dilde yeterliğin önemli bir göstergesidir. Çocuğunuz henüz bunu yapamıyorsa başlangıçta her gün düzenli olarak kitap okumanız size yardımcı olacaktır. Kitap okumaya başlamadan önce çocuğunuzla sizi dikkatli dinlemesini ve daha sonra dinlediklerini kısaca anlatmasını isteyeceğinizi söylemeniz uygun olacaktır. Kitap okurken birlikte resimlere bakmak, resimler hakkında konuşmak çocuğunuzun öyküyü anlamasını ve hatırlamasını kolaylaştıracaktır. Çocuğunuzun dikkatini çekmek istediğiniz noktalarda dramatizasyon yapmak, ses tonunuzu inişli çıkışlı hâle getirmek etkilidir. Öyküyü okurken çocuğunuzla sorular sorarak özetle olması gerekenleri vurgulayabilirsiniz. Örneğin “Ormana kim gitmiş, ne için gitmiş, sonra ne olmuş?” gibi sorular çocuğunuzun, hikâyenin kahramanları, olay (ne olduğu) ve sonuç örgüsünü kavramasına ve bunları aklında tutmasına yardımcı olacaktır. Bu amaçla hazırlayacağınız hatırlatıcı kartlar ya da hikâyenin resimleri çocuğunuz için ipucu olacaktır. Çocuğunuzla kısa bir öyküyü birlikte okuduktan sonra “Aklında kalanları bana anlatır mısın? Ne oldu bu öyküde?” diyerek gerekirse resimleri göstererek ipucu verebilirsiniz. İpucu olmadan sadece yönergeyi verdiğinizde öyküyü anlatmak nihai amaç olduğundan yavaş yavaş ipuçlarını geri çekerek sadece yönergeden sonra anlatmasını isteyiniz.

DİKKAT EDİLECEK KONULAR

- Etkinlikte anlatacağınız öykünün çocuğunuzun yaşına, özelliklerine ve ilgisine uygun olup olmadığını değerlendiriniz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuzun size, kitaba, oyuncuğa ve o an yaptığınız eyleme dikkatini verdiğiinden emin olunuz.
- Uygulama sırasında, çocuğunuzun sizi rahatça izleyebilmesi için onunla yüz yüze olduğunuzdan emin olunuz.
- Etkinlik sırasında, sizi rahatça görebilmesi için, yüz yüze gelecek şekilde çocuğunuzun karşısına oturunuz.
- Etkinlik sırasında, öncelikle çocuk ile yapacağınız öykü anlatma etkinliğinin içeriğini ve etkinlik sonunda çocuktan ne beklediğinizi, amacınızı açıklayınız.
- Etkinlik sırasında, ele aldığınız öyküyü çocuğunuzun size anlatmasını isterken çocuğun öyküyü ezbere ve aynen anlatmasını beklemeyiniz.
- Etkinlikte çocuğunuz öyküyü ana hatlarıyla ve olay akışına uygun olarak anlattıysa onu gülümseyerek, “Aferin.” diyerek veya yiyecek vererek pekiştiriniz.

YETERSİZLİKLERE GÖRE ETKİNLİKLERDEKİ UYARLAMALAR

- Görme yetersizliği olan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken okuduğunuz kitabı, kitabın sayfalarındaki resimleri çocuğunuzla ayrıntılı şekilde betimleyiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için etkinliği uygularken çocuğun konuşmasına engel bir durum varsa onu, söylemek istediği sözcüğe ilişkin nesneyi göstermesi ve iletişim kurma çabası için gerekli durumlarda, fiziksel olarak destekleyiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, önce kullandığı işitmeye yardımcı teknolojinin (işitme cihazı veya koklear implant) çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz sonra etkinliklere başlayınız.
- Otizm spektrum bozukluğu olan ya da otizm spektrum bozukluğu riski taşıyan çocuk için, etkinliği gerçekleştirirken çocuğunuzla gülümseyerek yaklaşım, yumuşak bir ses tonuyla konuşarak ona, sözcükleri kullanması için destek veriniz.

ETKİNLİK ÇEŞİTLEMELERİ VE GENELLEME

- Etkinlik ile ilgili çocuğunuzun ilgisini çeken nesne, kişi ya da eylemler ile genelleme çalışmalarını sürdürebilirsiniz.
- Etkinliği gün içinde farklı zamanlarda tekrarlayabilirsiniz.
- Bu kazanımı gün içinde uygun zamanlarda ve uygun yerlerde desteklemek için etkinlikler/oyunlar düzenleyebilirsiniz.
- Etkinliği çocuğunuz ile diğer aile üyelerinin (örneğin teyze, dayı, dede vb.) birlikte gerçekleştirmelerini sağlayabilirsiniz.

SON DEĞERLENDİRME

Çocuğunuzla “Beni dikkatle dinle! Şimdi sana bir öykü anlatacağım ve sonra da bana bu öyküyü anlatmanı isteyeceğim. Hazır mısın?” dedikten sonra ilgisini çekebilecek kısa bir öykü anlatınız ve daha sonra kendisinden öyküyü size anlatmasını isteyiniz. Dinlediği öyküyü ana hatlarıyla kendi cümleleri ile anlatırsa bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz .

Bu kitaba sığmayan daha neler var!

Karekodu okutun, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaşın!

**BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.**

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

